

Transformasjon av oppvekstbygg til sosiale møteplasser

Mulighetsstudier av gjenbrukspotensialet i oppvekstbygg og kunnskapsgrunnlag for flerbrukshall i Sauda kommune.

Erlend Rødsås
Ingeborg Frøystad
Ingvild Mari Johnsen
Sjurd Vefring Stordal

Utarbeidet sommeren 2025

foto: Per Inge Fjellheim

Sammendrag

Dette kunnskapsgrunnlaget vurderer alternativer for fremtidige bruksmuligheter for dagens oppvekstbygg i Sauda kommune, samt behov og ulike scenarioer for etablering av en flerbrukshall. De ulike vurderingene har bakgrunn i analyserte behov. I tillegg drøftes sentrale aspekter ved fremtidens skole, som skal fungerer som et hjelpemiddel uavhengig av skolestruktur.

Sauda kommune står ovenfor et komplekst utfordringsbilde preget av demografiske endringer, økende sosial ulikhet og press på offentlig ressurser. Med en aldrende befolkning og lavere fødselstall, vil etterspørselen etter helse- og omsorgstjenester øke. Samtidig vil behovet for barnehage- og skoleplasser reduseres. Dette utviklingsbildet øker behovet for strategisk sambruk, forebyggende innsats og tverrsektorielt samarbeid for å sikre effektiv ressursutnyttelse. Målet er å styrke sosial bærekraft og sikre et inkluderende lokalsamfunn for framtidige generasjoner.

Det faglige og empiriske grunnlaget bygger på en samlet vurdering av befolkningsutvikling, kapasitetsutnyttelse og teknisk tilstand for kommunale bygg og tjenester, med særlig vekt på helse, omsorg, oppvekst og boforhold. Målet har vært å identifisere avvik mellom dagens struktur og framtidige behov, og vurdere muligheter for sambruk, omstilling og sosial bærekraft. Metodisk er det brukt kartlegging, dokumentanalyse, kapasitetsberegninger, befaringer og dialog med brukere og fagmiljøer.

Dagens situasjon viser at flere skole- og barnehagebygg i Sauda har utfordringer knyttet til både teknisk tilstand, universell utforming og framtidig funksjonalitet. Vurderinger av byggenes tilstand baserer seg på intervjuer og "Fremtidens oppvekst Sauda" (Norconsult-rapporten 2024). Austarheim skule fremstår som best tilrettelagt og har alle funksjoner på ett plan, men med en eldre bygningsdel med behov for teknisk oppgradering. Fløgstad skule har et verneverdig uttrykk og manglende universell utforming. Risvoll skule har tekniske mangler og mangelfull tilgjengelighet. Veslefrikk er i god stand og oppfyller funksjonelle krav. Leabøen har flere tekniske utfordringer og et behov for oppgradering. Rustå barnehage har bedre teknisk standard, men enkelte utfordringer knyttet til oppvarming.

Fellestagen ved Austarheim Generasjons BO

Hovedalternativer for gjenbruk av oppvekstbygg:

	Alternativ A	Alternativ B	Alternativ C
Risvoll skule	Ryfylke folkehøyskole med fem linjer innen friluftsliv, design og kunstig intelligens	Utvikling av Risvolltunet med kombinerte boliger og næringsenheter	Etablering av TECH Sauda som en teknologipark basert på lokal kraftproduksjon
Fløgstad skule	Kombinerte funksjoner med studentinternat	Skaperverksted for ungdom og næringsarena	Spesialisert helsehus med vekt på livsmestring og arbeidsrettet rehabilitering
Austarheim skule	"Generasjons BO", omsorgsboliger for eldre og barnehage	Bofellesskap med delte funksjoner	
Rustå barnehage	Fleksible bomuligheter for familie-, senior- eller omsorgsboliger		
Leabøen barnehage	Turismesentral med camping, hytte og leirvirksomhet	Hobbybasert aktivitetssenter for eldre	

Flerbruk

En flerbrukshall kan derfor være en viktig arena i flere lokalsamfunn, med fleksible bruksområder for både skole, idrett, kultur og offentlig virksomhet. En flerbrukshall skal tilby møteplasser for ungdom og lavterskeltilbud for flere målgrupper. Kartleggingen viser et behov for utvikling av en ny aktivitetsarena som kan avlaste dagens sprenkte hallkapasitet. Både behovet for flerbrukshall og basishall vurderes. En flerbrukshall er vanligvis større og mer allsidig, med mulighet for konkurranseflater som håndball- eller basketballbaner. Basishallen er et mindre anlegg tilpasset trening for motorisk utvikling og turnspesifikke øvelser.

Hovedscenarioer for aktivitetsarenaer tilknyttet skole:

1. Oppgradering av Risvoll og/eller Austarheim skule krever en utvidet gymsal med basisfunksjoner.

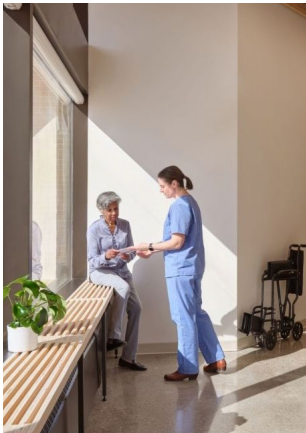
2. Ved en eventuell sentrumsskole etableres et fleksibelt aktivitetshus med flerbrukshall tilknyttet basishall og sosiale møteplasser.

Innspill til videreutvikling av oppvekstbygg i Sauda

Framtidens oppvekstbygg i Sauda må utformes med fokus på å skape helhetlige oppvekstarenaer som legger til rette for barn og unges læring, lek, fellesskap, trygghet og fysisk aktivitet. Dette innebærer at bygningene ikke bare skal være funksjonelle undervisningsrom, men inkluderende miljøer preget av fleksibilitet, universell utforming og helsefremmende løsninger. Samlokalisering av tjenester og tilrettelegging for variert aktivitet er avgjørende for å møte både dagens og framtidens behov.

Innhold

Sammendrag	s.2
Om arbeidet	s.4
Bakgrunn og utfordringsbildet	s.5
Metode	s.7
Visjoner og føringer	s.9
Dagens bygg	s.12
Oppsummert behovsanalyse	s.15
Alternativer for gjenbruk av oppvekstbygg	s.16
Risvoll skule	s.17
Fløgstad skule	s.22
Austarheim skule	s.26
Rustå barnehage	s.30
Leabøen barnehage	s.32
Flerbrukshall som samfunnsarena	s.36
Innspill til videreutvikling av oppvekstbygg i Sauda	s.43
Konklusjon	s.50
Referanser	s.51
Vedlegg 1 - Behovsanalyse for gjenbruk av bygg	s.53
Vedlegg 2 - Framtidens oppvekst - forslagsboks	s.56

1. Om arbeidet

Innledning

Sauda kommune står foran viktige strategiske valg knyttet til fremtidens oppvekststruktur. Endringer i barnehage- og skolestrukturen kan føre til at enkelte bygg blir stående ledig, og det er derfor nødvendig å vurdere alternative bruksområder for disse.

I denne sammenheng er det etablert et prosjektsamarbeid med en tverrfaglig studentgruppe bestående av fire studenter med bakgrunn fra arkitektur, samfunnsanalyse, treningsfysiologi og byplanlegging. Gruppens mandat er å kartlegge dagens barnehage- og skolebygg og vurdere muligheter for gjenbruk og transformasjon, definert som å endre eksisterende bygg, til ny bruk. I tillegg skal behovet for en ny flerbrukshall undersøkes.

Målet med oppdraget er å gi Sauda kommune et helhetlig og faglig fundert kunnskapsgrunnlag for bærekraftig ressursbruk og en framtidsrettet bygningsstruktur, med fokus på fleksible og lokalt forankrede løsninger.

foto: Ingvild Johnsen

Om kunnskapsgrunnlaget

Kunnskapsgrunnlaget bygger på relevante dokumenter som Norconsult-rapporten (2024), Folkehelseoversikten 2024-2027 og Kommuneplanens samfunnsdel for Sauda 2019-2031. I tillegg er bygningstegninger, intervjuer med nøkkelpersoner i kommunen og andre relevante kilder benyttet. Til sammen gir dette et helhetlig bilde av dagens situasjon, og danner et faglig fundament for vurderinger knyttet til gjenbruk, samlokalisering og omstrukturering.

Behovet for en flerbrukshall er i denne sammenheng vurdert med utgangspunkt i lokalsamfunnets behov, slik disse har kommet til uttrykk gjennom intervjuene. For å sikre en åpen og inkluderende prosess, ble det også publisert en artikkel i lokalavisen Ryfylke hvor befolkningen ble oppfordret til å komme med innspill og perspektiver, både til behovsvurderingen og til mulighetene for gjenbruk av eksisterende bygg.

Kunnskapsgrunnlaget bygger på fakta, faglige vurderinger og verdibaserte prinsipper med et folkehelseperspektiv. Dette understreker hvordan funksjonelle bygg og inkluderende møteplasser kan ha en viktig forebyggende effekt i møte med sosiale og helsemessige utfordringer. Transformasjon av offentlige bygg og utvikling av inkluderende tjenester kan bidra til å redusere utenforskap, skolefravall, stigmatisering og ensomhet

Et annet sentralt og gjennomgående prinsipp i rapporten er hensynet til barnets beste.

I tråd med FNs barnekonvensjon (art. 12), Grunnloven (§ 104), grunnskoleopplæringen (§10.2), plan- og bygningsloven (§1) og barnehageloven (§ 3), er barns rett til medvirkning, trygghet og utvikling lagt til grunn. Valg som berører organisering og fysiske strukturer i oppvekstsektoren har direkte innvirkning på barns hverdag og muligheter. Disse vurderingene vil være viktig knyttet til diskusjonen om flerbrukshall og en ny skolestruktur.

Rapporten erkjenner samtidig at kommunens handlingsrom er begrenset. For å lykkes med bærekraftig utvikling, kreves tett samarbeid mellom kommune, næringsliv, frivillig sektor og andre aktører. Slike partnerskap muliggjør innovasjon, fleksibilitet og styrker samhandling som kreves for å skape attraktive og levende lokalsamfunn.

Det er viktig å understreke at kunnskapsgrunnlaget ikke tar stilling til eventuelle nedleggelser av barnehager eller skoler. Mandatet er avgrenset til å vurdere gjenbruk og videreutvikling av eksisterende bygningsmasse, dersom omstrukturering skulle bli aktuelt. Målet er å gi kommunen innsikt og konkrete forslag som støtter opp under utvikling av en strategisk og bærekraftig oppvekststruktur.

Vår definisjon av oppdraget med problemstilling:

Hvordan kan Sauda kommune transformere oppvekstbygg til bærekraftig, tjenesteytende og inkluderende møteplasser?

Hvilke behov er det for flerbrukshall i Sauda?

2. Bakgrunn og utfordringsbildet

Demografiske endringer

Ifølge Folkehelseoversikten 2024-2027 har Sauda en høyere gjennomsnittsalder enn både fylket og landet generelt. Fødselstallene synker, mens levealderen øker, og denne utviklingen ventes å fortsette. Dette gir økt press på helse- og omsorgstjenester, samtidig som behovet for barnehage- og skoleplasser avtar.

Parallelt med de demografiske endringene står kommunen også overfor betydelige sosiale utfordringer, særlig knyttet til ulikhet i helse og levekår.

Sosial ulikhet i helse

Meld. St. 28 (2024–2025) understreker at sosiale ulikheter, særlig relatert til utdanning, inntekt og boforhold, har stor påvirkning på barns oppvekstvilkår og voksnes helse. Begrenset tilgang til slike ressursene øker risikoen for lavere levealder, høyere sykdomsbyrde og svekket psykisk helse.

Folkehelseoversikten 2024-2027 viser at disse nasjonale tendensene også gjør seg gjeldende i Sauda. Lokale data avdekker tydelige sammenhenger mellom sosial ulikhet og helseutfall. Dette er særlig alvorlig for barn og unge, da levekår i tidlig alder har stor betydning for deres helse, livskvalitet og framtidsutsikter. Forskning viser at beskyttelsesfaktorer som stabile hjem, trygge relasjoner til voksne, meningsfull fritid og mestring i skolen har en positiv effekt på både fysisk og psykisk helse. Når slike faktorer er til stede, styrkes barn og unges motstandskraft, også når de lever under krevende livsbetingelser.

Samtidig legger en aldrende befolkning økende press på helse- og omsorgstjenestene. Når dette kombineres med økende sosial ulikhet, forsterkes behovet for målrettede, helhetlige og koordinerte tiltak.

Økonomisk bærekraft og behov for omstilling

Norconsult-rapporten peker på at Sauda kommunes budsjett- og økonomiplan viser et klart behov for innsparinger, som følge av en ikke-bærekraftig bruk av kraftinntekter i driften. Rapporten stiller også spørsmål ved realismen i kommuneplanens mål om befolkningsvekst til 5 000 innen 2030, gitt dagens utviklingstrekk og SSBs prognoser.

Helhetlig forståelse av utfordringsbildet

Vår helhetlige forståelse av Saudas demografiske, sosiale og helsemessige situasjon danner et viktig bakteppe for prosjektets vurderinger. Helse og oppvekst må ses i sammenheng, ikke som adskilte sektorer, men som gjensidig forsterkende faktorer for langsiktig samfunnsutvikling. Tidlig innsats og tverrfaglig samarbeid mellom barnehager, skoler, helse- og sosiale tjenester er avgjørende for å forebygge negative helseforløp og sikre likeverdige muligheter for alle barn og unge i Sauda kommune.

Bærekraft i denne sammenhengen handler ikke kun om økonomisk balanse, men om å styrke innbyggernes livskvalitet og lokalsamfunnets evne til å håndtere fremtidige behov. Det forutsetter kunnskapsbasert forebygging, tidlig innsats og et strategisk

foto: pinterest

samarbeid på tvers av kommunale tjenester. Slike grep er avgjørende for å bygge et sterkt, inkluderende og motstandsdyktig lokalsamfunn, nå og for kommende generasjoner.

Skal Sauda lykkes med å tilpasse seg framtidens behov, må det gjennomføres helhetlige og langsiktige tiltak som ivaretar innbyggerne på tvers av alder, bakgrunn og livssituasjon. Uten målrettede og koordinerte tiltak øker risikoen for større sosiale forskjeller, og en utvikling mot et A- og B-samfunn, hvor livsmuligheter i økende grad formes av sosial bakgrunn.

2.1 Vår strategi

Samfunnsrettet strategi

Kunnskapsgrunnlaget ønsker å rette oppmerksomheten mot muligheter fremfor begrensninger. Gjennom samlokalisering av tjenester og funksjoner søker vi å styrke fellesskap, deltakelse og sosial inkludering. Samlokalisering legger til rette for samarbeid på tvers av sektorer og skaper møteplasser der ulike grupper i befolkningen kommer i kontakt med hverandre.

En sentral ambisjon er å etablere inkluderende arenaer som fremmer nettverksbygging, særlig for dem som i dag står utenfor sosiale fellesskap. Strategien bygger på forståelse av at tillit, tilhørighet og sosiale relasjoner er grunnleggende faktorer for integrering, økt deltakelse og et velfungerende lokalsamfunn. Denne tilnærmingen åpner for kontinuerlig samhandling mellom innbyggere og kommunen, noe som igjen kan bidra til å styrke det sosiale limet i lokalmiljøet.

I et bredere samfunnsperspektiv handler dette om å fremme sosial bærekraft. Målet er å motvirke utviklingen av et todelt samfunn, et såkalt A- og B-samfunn, og tilrettelegge for arenaer som gir like muligheter til deltakelse, uavhengig av bakgrunn og livssituasjon. Når ulike funksjoner samles under samme tak, oppstår det naturlige møtepunkt og forbindelse mellom grupper som ellers har begrenset kontakt. Disse møtene kan bidra til økt sosial mobilitet og redusert utenforskap.

Det finnes god støtte i forskningslitteraturen for å videreutvikle slike prinsipper. Studier innen tillit, sosiale nettverk og organisasjonsvitenskap peker på samskaping, relasjonsbygging og tverrsektorielt samarbeid som nøkkelfaktorer for å fremme sosial bærekraft og motvirke utenforskap. Dette gir et solid faglig fundament for vår tilnærming og understreker verdien av å utvikle helhetlige og integrerte løsninger i lokalsamfunnet.

Et sentralt teoretisk bidrag som underbygger denne tilnærmingen er Granovetters (1973) analyse av "svake bånd" som brobyggere mellom ulike sosiale grupper. Dette perspektivet er senere videreutviklet av en rekke akademikere innen nettverksteori. Granovetters hovedpoeng er at det nettopp er de svake båndene som er mulighetsskapende. Bakgrunnen for dette forklares ved at de "svake båndene" knytter oss til personer vi har løsere relasjoner til, ofte personer med tilhørighet i andre sektorer, bransjer eller sosiale miljøer enn det man vanligvis omgås i. Argumentet er at slike svake nettverksforbindelser fungerer som en drivkraft for nye ideer og informasjonsutveksling på tvers, og bidrar til å skape muligheter som i mindre grad oppstår i de nære og tette relasjonene (Granovetter, 1973).

Bak behovet for en slik strategi ligger også en alvorlig samfunnsutvikling. I Norge vokser hvert tiende barn opp i vedvarende lavinntektsfamilier. Seks av ti i denne gruppen har innvandrerbakgrunn, enten som barn av innvandrere eller som innvandrere selv.

Samtidig står 10,7 % av unge mellom 15–29 år utenfor både arbeidsliv og utdanning. Ifølge OECD (2018) har denne gruppen ungdom i Norge betydelig lavere sannsynlighet for arbeidsdeltakelse sammenlignede med jevnaldrende i andre OECD-land.

Videre viser tall at omtrent 20% av befolkningen ikke fullfører videregående opplæring. Denne andelen er enda høyere blant barn som vokser opp i vedvarende lavinntektsfamilier, hvor frafallet er estimert til å ligge mellom 24- 54 % (Oslo Economics, 2021). Disse tallene illustrere en sårbarhet som kan føre til langvarig utenforskap og marginalisering.

Tiltak for å forebygge og redusere utenforskap utgjør en betydelig andel av offentlige utgifter. I 2021 ble det brukt 314 milliarder kroner på slike tiltak. Den samfunnsøkonomiske kostnaden er beregnet til 150 milliarder kroner, ettersom disse midlene kunne vært brukt på andre formål. Samtidig viser Oslo Economics at denne innsatsen gir store samfunnsøkonomiske gevinster, både på kort og lang sikt, gjennom økt deltakelse, lavere stønadsutgifter og bedre helse i befolkningen. Ved å synliggjøre kostnadene ved utenforskap har strategien vært å styrke kunnskapsgrunnet for bedre prioritering og målrettet ressursbruk. Forebygging og tidlig innsats gir høy samfunnsøkonomisk avkastning og bør i økende grad forstås som en investering, ikke som en kostnad.

Sosialisering spiller også en stor rolle for både folkehelsen og samfunnets bærekraft. Forskning dokumenterer hvordan ensomhet og sosial isolasjon øker risikoen for psykiske lidelser, hjerte- og karsykdommer, svekket immunforsvar og tidlig død (Holt-Lunstad et al., 2015). Ifølge en studie av Galkin et al. (2022) kan vedvarende opplevelser av ensomhet og tristhet fremskynde den biologiske aldringen med opptil 1,65 år, en helseeffekt som tilsvarer konsekvensen av røyking. Når de sosiale båndene svekkes, reduseres også individets evne til å delta i arbeidsliv, utdanning og sosiale fellesskap, noe som igjen kan øke risikoen for langvarig utenforskap.

Konsekvensene av svekkede sosiale bånd er imidlertid ikke begrenset til individets helse, de har også tydelige ringvirkninger for samfunnsøkonomien. Beregninger fra Oslo Economics viser at de langsiktige konsekvensene av marginalisering og varig utenforskap koster samfunnet omtrent 73 milliarder kroner per år. Den største delen av dette, 58 milliarder kroner, er knyttet til produksjonstap og tapte arbeidsinntekter. I tillegg kommer 5 milliarder kroner i skattefinansieringskostnader knyttet til stønader og overføringer, samt 10 milliarder kroner i velferdstap som følge av reduserte leveår (Oslo Economics, 2021).

Sosialisering er derfor ikke bare viktig for den enkeltes trivsel, det er også en strategisk investering i folkehelse og samfunnsøkonomi. Tiltak som fremmer sosiale møteplasser, tilhørighet og inkluderende fellesskap kan bidra til å forebygge utenforskap, styrke livskvaliteten og redusere både menneskelige og økonomiske kostnader for samfunnet.

3. Metode

3.1 Type studie

Kunnskapsgrunnlaget bygger på en kvalitativ flercasestudie, hvor det ene caset undersøker etterbruk av barnehage- og skolebygg, mens det andre belyser behov og mulige funksjoner for en ny flerbrukshall. Studien bygger på kvalitativ litteraturgjennomgang supplert med intervjuer som datagrunnlag.

3.2 Begrunnelse for metode og analysestrategi

Undersøkelsen bygger på en induktiv forskningslogikk, hvor data ble innhentet før teoretiske innsikter ble utviklet. Dette innebærer at litteraturen først er gjennomgått for å identifisere relevante temaer og perspektiver som kunne være interessante å undersøke nærmere. En slik tilnærming egner seg godt for å avdekke mønstre og sammenhenger i empirien, særlig når tema er nytt eller lite utforsket (Jacobsen, 2018, s.29).

En innledende befaring av byggene ga oversikt over dagens arealbruk. Deretter ble det gjort et strategisk utvalg av nøkkelinformanter fra ulike sektorer.

Det ble gjennomført semi-strukturerte intervjuer med intervjuguide, en fremgangsmåte som er vanlig innen samfunnsvitenskapelig forskning. Denne formen for intervju gir informantene rom for å løfte frem det de selv anser som viktig, samtidig som samtalen følger en tematisk struktur. Denne tilnærmingen ble vurdert som den mest hensiktsmessig for å kartlegge behov, supplert med eksisterende litteratur og erfaringer fra andre kommuner i Norge.

Intervjuene ble innledet med en presentasjon av prosjektets formål og rammer, før det ble stilt åpne spørsmål om informantens rolle og enhet. Deretter fulgte mer temaspesifikke og tilpassede spørsmål. Denne balansen mellom åpenhet og struktur bidro til å identifisere både fellestrekk og forskjeller mellom informantgruppene, og ga et mer nyansert bilde av behov og utfordringer knyttet til dagens organisering.

Intervjuene ble gjennomført enten på informantenes arbeidsted eller i møterom på rådhuset, hvor alle i prosjektgruppen har vært til stede med ulike roller. Én har ledet intervjuet, en har ført referat, mens de andre har stilt oppfølgingsspørsmål. I enkelte møter deltok kun en intervjuer og en referent. Denne deltakelsen sikret oversikt og en felles forståelse av utfordringsbildet.

Utsagnene ble umiddelbart transkribert i form av overordnede poeng. Informantene ble muntlig informert om at deres uttalelser vil bli benyttet, men anonymisert og presentert på sektornivå. Av hensyn til personvern (GDPR) og prosjektets avgrensende omfang, ble det ikke gjort lydopptak.

3.3 Metodens styrker og svakheter

Semi-strukturerte intervju legger til rette for innsamling av nyansert kunnskap gjennom nær kontakt med brukerne av byggene, og gir innsikt i hvordan de selv opplever, forstår og tolker ulike fenomener.

Arkivet til Sauda smelteverk, 1990
Foto: Gaute Berge Nilsen / Ryfylkemuseet

Metoden gir fleksibilitet til å tilpasse spørsmål underveis i samtalen og følge opp interessante spor i samtalen. Dette muliggjør en dypere innsikt sammenlignet med mer strukturerte metoder som spørreundersøkelser.

Metoden gir også rom for å fange et bredt spekter av perspektiver på tvers av yrkesgrupper og sektorer. For eksempel ble det i intervjuene med enhetsledere for oppvekstsektoren benyttet en standardisert intervjuguide. Denne fremgangsmåten har gjort det mulig å undersøke hvorvidt ulike informanter uttrykker ulike oppfatninger når de blir stilt de samme spørsmålene (Jacobsen, 2018, s. 150–151).

En utfordring med metoden er at vi som prosjektgruppe kan risikere å bli påvirket av informantenes personlige eller politiske ståsted. Diskusjonen knyttet til etableringen av et nytt skolebygg og eventuell nedleggelse har skapt stort engasjement i lokalsamfunnet. Flere opplever saken som aktuell og betydningsfull, da utfallet kan påvirke hverdagen deres direkte. Dette engasjementet kan videre prege svarene som gis i intervjuene. Det er derfor viktig å reflektere over hvorvidt informantenes uttalelser er fundert i faglige vurderinger, politiske eller personlige perspektiver. I enkelte intervjuer ble det tydeliggjort at uttalelser ønskes gitt ut fra et faglig ståsted, noe informantene i stor grad forholdt seg til. I noen tilfeller ble det også eksplisitt presisert av informantene selv at uttalelsene representerte deres personlige meninger. Slike avklaringer vurderes som verdifulle for å styrke datamaterialets validitet.

Informantene i studien besitter høy kompetanse og ekspertise innen sine respektive fagfelt. Dette innebærer samtidig at informasjonen som gis kan være kompleks, detaljert og nyansert, noe som stiller krav til tolkning, strukturering og analyse. En viktig refleksjon er hvorvidt analysen har lyktes i å fange opp alle nyanser og detaljer som er vesentlig for å belyse problemstillingen på best mulig vis.

I enkelte tilfeller hadde intervjuerne personlig kjennskap til informantene. Dette kan utgjøre en metodisk svakhet, da slik nærhet kan øke risikoen for redusert kritisk distanse og påvirkning fra informantenes utsagn. For å imøtekomme denne utfordringen og ivareta forskningsetiske hensyn, ble samtlige intervjuer gjennomført med to eller flere fra prosjektgruppen til stede. Dette var et bevisst metodisk grep for å redusere individuell skjevhet og styrke reliabiliteten i datagrunnlaget (Jacobsen, 2018, s. 131 – 132).

Totalt ble det gjennomført intervju med 29 personer, et relativt høyt antall for en kvalitativ studie (se liste i vedlegg). Dette har bidratt til bred og variert innsikt i problemstillingen. Likevel oppstår det, som i all kvalitativ forskning, spørsmål om studiens overførbarhet. Det må vurderes i hvilken grad utvalget er representativt for problemstillingen som undersøkes, og om informantenes perspektiver kan sies å reflektere en bredere og mer felles forståelse.

3.4 Data og utvalg

Datagrunnlaget består av primærdata fra intervju og sekundærdata fra dokumenter og statistiske kilder. Utvalget av informanter er gjort strategisk og målet har vært å sikre et bredt spekter av perspektiver og faglig innsikt på tvers av ulike samfunnssektorer.

Shippingkontoret på EFP (Electric Furnace Products Co.Ltd.) Navnet til Sauda smelteverk frem til 1977
Rettighetsinnehaver: Egil Carr, kilde: Ryfylkemuseet

4. Visjoner og føringer

4.1 FNs Bærekraftsmål

FNs bærekraftsmål er verdens felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, kjempe mot ulikhet og stoppe klimaendringene innen 2030. Følgende tre av bærekraftsmålene er knyttet opp mot viktige mål for Sauda kommune:

Mål 3: Sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder

God helse er en grunnleggende forutsetning for menneskers mulighet til å nå sitt fulle potensial og for å bidra til utvikling i samfunnet. Hvordan helsen vår er, påvirkes av miljø, økonomi og sosiale forhold (FN-sambandet, 2024).

Mål 4: Sikre inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremme muligheter for livslang læring for alle

Utdanning er en grunnleggende menneskerettighet. Utdanning er nøkkelen til utvikling og åpner en verden av muligheter som gjør at hver enkelt av oss kan bidra til et bærekraftig samfunn. Samtidig har kunstig intelligens (KI) blitt en større del av samfunnet. Mange mener Norge er på etterskudd når det gjelder å ta i bruk KI i skolen, og det er behov for tydeligere retningslinjer for hvordan teknologien skal brukes på en god og ansvarlig måte i undervisningen (FN-sambandet, 2024).

Mål 10: Redusere ulikheten i og mellom land

Økonomisk vekst har bidratt til at flere land har blitt rikere, men ikke automatisk ført til mindre fattigdom eller mer likhet. Selv om den økonomiske ulikheten i Norge er lav, har forskjellen mellom fattig og rik økt siden 1980-tallet. Utviklingen i ulikhet har i stor grad vært drevet av inntektsutviklingen blant de rikeste og i liten grad blitt påvirket av endring i fordelingen av lønnsinntekt blant arbeidstakerne. I 2023 tilhørte rundt ti prosent av barna i Norge en husholdning med vedvarende lavinntekt (FN-sambandet, 2024).

Mål 11: Bærekraftige byer og lokalsamfunn

Gjøre byer og lokalsamfunn inkluderende, trygge, robuste og bærekraftige. Mer enn halvparten av verdens befolkning bor i byer, og andelen ventes øke til 60 prosent i 2030. Byene står for 70 prosent av alle klimagassutslipp. Samtidig skaper urbanisering muligheter for at mennesker kan leve gode liv og utvikle seg økonomisk og sosialt. I Norge er det få bostedsløse, relativt lav kriminalitet og i hovedsak trygge byområder. De fleste kommuner og fylkeskommuner arbeider aktivt med bærekraftsmålene i sin samfunnsplanlegging (FN-sambandet, 2024).

4.2 Folkehelseoversikten

Folkehelseoversikten (2024–2027)

for Sauda kommune løfter frem nærmiljø, sosial deltakelse og innbyggerengasjement som sentrale drivkrefter i det videre folkehelsearbeidet. Innbyggerne utgjør kommunens viktigste ressurs, både som deltakere og pådrivere i utviklingen av et helsefremmende lokalsamfunn. Saudas kompakte og tilgjengelige nærmiljø gir gode rammer for fysisk aktivitet og friluftsliv, noe som støtter opp under trygge oppvekstvilkår og fremmer god folkehelse. Et aktivt foreningsliv og høy frivillig innsats skaper sosial tilhørighet og styrker fellesskapsfølelsen. Innbyggernes engasjement og vilje til å bidra gir Sauda et særlig potensial for målrettet, lokalt forankret og bærekraftig folkehelsearbeid.

Ut fra identifiserte folkehelseutfordringer løftes det frem mulige innsatsområder og påvirkningsfaktorer som vil være sentrale i det videre folkehelsearbeidet:

Demografiutfordringen

Aldrende befolkning og lav tilflytting gir behov for å tiltrekke flere yrkesaktive. Tiltak må rettes mot å utvikle aldersvennlige omgivelser, støtte eldre i boligvalg og skape inkluderende møteplasser. Forebygging tidlig i livet er avgjørende for å sikre god helse hos fremtidens arbeidsstyrke

Sosial ulikhet i helseutfordringen

Tidlig innsats og samordning av tjenester for barn og unge er sentralt for å motvirke utenforskap. Barnehager og skoler er nøkkelarenaer for utjevning av sosiale forskjeller og må holde høy kvalitet både i bemanning og psykososialt miljø. Det finnes levekårsutsatte områder i sentrum som krever målrettet ressursinnsats. Viktig å sikre tilgang til fritidsaktiviteter for alle uavhengig av økonomisk bakgrunn. Psykisk helse blant barn og unge prioriteres, med fokus på lavterskel helsehjelp. Økt økonomisk trygghet for barnefamilier og styrket helsekompetanse i befolkningen er sentrale mål.

foto: pinterest

4.3 Kommuneplanens samfunnsdel

Kommuneplanens samfunnsdel gir en oversikt over Sauda kommunes visjon, innsatsområder og strategiske prioriteringer. I tråd med visjonen «Sydende Sauda – et kraftsenter» skal kommunen utvikles som en bærekraftig og attraktiv småby, med gode oppvekstvilkår for barn og unge.

Tabellen nedenfor bygger på relevante utdrag fra kommuneplanen for perioden 2019–2031. Den viser hvilke konkrete mål og strategier som skal fremme ønsket samfunnsutvikling knyttet til vår problemstilling.

Mål og strategier	Dette vil me	Me skal
Leve i Sauda	Alle barn og unge skal leve under tilhøve som fremmer tilhørighet, læring, livsmestring og deltakelse i fellesskapet	- Grunnskoleopplæring av høy kvalitet som motiverer alle elever til innsats for læring. - Elevene skal være bevisste på egne læringsprosesser gjennom elevmedvirkning. - Fremme språklig utvikling, læring og bred sosial erfaring i barnehagene. - Sikre trygge og læringsfremmende miljøer som er motiverende og inkluderende. - Barnehage og grunnskole skal bidra til å utjevne sosiale forskjeller
	Fremme mestring, helse og livskvalitet hos alle innbyggerne	- Sauda kommune skal ha fokus på folkehelse og kunnskap om hvordan ulike sektorer påvirker folkehelsen. - Legge til rette for helsefremmende miljøer slik at flere er fysisk og sosialt aktive i hverdagen. - Prioritere innsats som reduserer sosiale forskjeller og sørge for at innsatsen når dem med høyest risiko for redusert samfunnsdeltakelse og funksjonsevne. - Legge til rette for trygge og likeverdige tilbud til innbyggere i alle aldre og samfunnslag kan være aktive deltakere i kultur- og fritidstilbud. - Ta i bruk innbyggernes evner og kunnskaper- alle skal få delta i meningsfulle aktiviteter og bruke og utvikle egne ressurser, uansett bakgrunn. - Ha en trygg og verdig eldreomsorg.
	Innbyggeren har mulighet til å ivareta egen helse, trivsel og livskvalitet	- Utvikle og drive forebyggende helsetjenester gjennom et attraktivt frisklivstilbud, helsestasjon og skolehelsetjeneste. - Prioritere tidlig innsats rettet mot barn og unge. - Bidra til at flest mulig innbyggere skal kunne bo i egen bolig, lengst mulig.
	Innovasjon, samarbeid og samskaping	- Legge til rette for økt verdiskaping, høyere sysselsetting og flere bosatte i Sauda.
Tettstedsutvikling med kvalitet	Løsninger skal skapes sammen med andre.	- Utvikle nye løsninger sammen med andre, og etablere arbeidsformer der kommunen, offentlig sektor, næringsliv, lag, foreninger og enkeltpersoner skaper gode løsninger i fellesskap. - Samarbeide med frivillig sektor og bidra til at flere deltar i frivillig arbeid.
	Sauda er et attraktivt tettsted med gode kvaliteter og interessante møteplasser i sentrum.	- Sikre og skape trygge forhold for barn og myke trafikanter. - Vi skal utvikle et livskraftig og menneskevennlig sentrum, og etablere gode sosiale møteplasser tilrettelagt for folk – sammen med folk. Lek og opphold for barn og ungdom skal prioriteres.

Mål og strategier	Dette vil me	Me skal
Energi, klima og miljø	Tilpassa oss forventta klimaendringer og legge om til en grønnere livstil.	- Planlegge og legge til rette for bærekraftige løsninger knyttet til arealbruk. Legge til rette for fortetting og gjenbruk av allerede utbygde arealer.
En livskraftig og naturnær småby	Sauda er en attraktiv og tilgjengelig kommune for folk og næringsliv	- Forvalte våre arealer etter bærekraftige prinsipper, der krav til lokalisering, kvalitet og funksjon skal styrke og styre veksten i byggeområdene. - Vi vil skape et levende sentrum ved å utvikle byrom som bedrer forholdene for barn og unge, og som skaper tydeligere koblinger mellom sentrum, fjorden og elva. - Det skal være lett og trygt å gå og sykle- prioritere tilrettelegging for fotgjengere og sykkel.
	Sauda er et mangfoldig og interessant sted for innbygger, besøkende og næringsliv	- Kartlegge boligpotensialet i eksisterende byggeområder. Prinsippene for lokalisering av arbeidsplasser og boliger skal ligge til grunn. - Legge til rette for et mangfoldig samfunn og sikre god alderssammensetning i boligområdene.
	Videreutvikle Sauda som busted- og reisemål	- Sentrum skal ha en stor grad av funksjonsblanding med lokalisering av besøksintensive virksomheter (handel og tjenesteyting og offentlige tjenester), varierte boliger, mangfoldige aktiviteter og grønne områder.
	Byggeområdene får gode forutseende vilkår for videre utvikling	- Saudasjøen utvikles til et attraktivt og identitetsskapende senter med turistformål og næringsområder knyttet til kommunal kai. Boligområdene skal ha varierte og tilgjengelige natur- og friområder.

5. Dagens bygg

Risvoll skule

Lokalisering og bruk

Risvoll skule ligger i Saudasjøen, omtrent fem minutters kjøring fra Sauda sentrum. Skolen har i dag totalt 77 elever (25/26). Skolebygget ble opprinnelig tatt i bruk i 1962 og ble utvidet i 1980 og i 1997.

Areal og funksjoner

7 ordinære klasserom, 4 grupperom
Mat- og helse-rom og kunst- og håndverksrom
Bibliotek på 90 m²
To elevgarderober
Gymsal på 118 m²
Ballbane i uteområdet
Arbeidsrom for lærere: totalt 52 m²
Pauserom: 62 m² med gode kjøkkenfunksjoner
Møterom: 30 m²
Arealformål: Offentlig/privat tjenesteyting

foto: norgeibilder.no

foto: Norconsult-rapport

Teknisk tilstand og utforming

Risvoll skule fremstår som den minst universelt utformede av de tre skolene. For å imøtekomme dagens krav er det behov for nye tiltak, inkludert installasjon av to heiser for å sikre adkomst til alle etasjer. Bygget har tekniske mangler. Ventilasjonsanlegget er gammelt og ineffektivt, det elektriske anlegget er i dårlig stand og vinduene har behov for utskifting. Det er i tillegg avdekket fuktproblemer og forekomst av småkryp, særlig i tilknytning til toalettområdene.

Fløgstad skule

Lokalisering og bruk

Fløgstad skule ligger sentralt i Sauda og har i dag 152 elever (25/26). Skolen ble bygd i 1926, med påbygg i 1937, og gjennomgikk en renovering i 2006.

Areal og funksjoner

4 etasjer, 9 ordinære klasserom, 10 grupperom
14 elevtoaletter fordelt på ulike etasjer
Mat- og helse-rom i 3. etasje
Kunst- og håndverksrom i kjeller
Sang- og musikk sal i øverste etasje med scene
Gymsal på 136,5 m²
Amfitrapp som samlingspunkt, ballbaner og lekeapparater i uteområdet
Arbeidsrom for lærere: totalt 75 m² med lav takhøyde i deler av arealet
Pauserom på 47 m² med kjøkken på ca. 15 m². Møterom på 23,5 m²
Arealformål: Offentlig/privat tjenesteyting

foto: norgeibilder.no

foto: Norconsult-rapport

Teknisk tilstand og utforming

Fløgstad skule har begrenset universell utforming. Bygget består av flere nivåer med mange trapper, mangelfulle ramper og en heis som ikke oppfyller dagens funksjonskrav. Bygget har tekniske mangler og mulig behov for oppgraderinger fremover. Klasserommene preges av dårlig luftkvalitet. Garderober og dusjanlegg er utdaterte, samt at det mangler et tilrettelagt HC-toalett.

Skolebygget har kulturhistorisk verdi med tradisjonell karakter. Byggets mange etasjer, kombinert med beliggenheten i vernesonen for Åbøbyen, medfører begrensninger for fremtidige tilpasninger og krever tilpasninger for universell utforming.

Austarheim skule

Lokalisering og bruk

Austarheim skule har 143 elever totalt (25/26). Skolen ble opprinnelig bygget i 1977 og er påbygd i flere omganger (1997, 2009 og 2014–2015).

Areal og funksjoner

10 ordinære klasserom, 9 grupperom
4 elevgarderober
Mat- og helse-rom, kunst- og håndverksrom og sløydrom
Romslig bibliotek/mediatek på 152 m²
Gymsal med aktivitetsflate på 170 m²
Ballbane og trafiksikker tilkomst
Arbeidsrom for lærere: totalt 100 m²
Toaletter med lukkbare båser
Arealformål: Offentlig/privat tjenesteyting

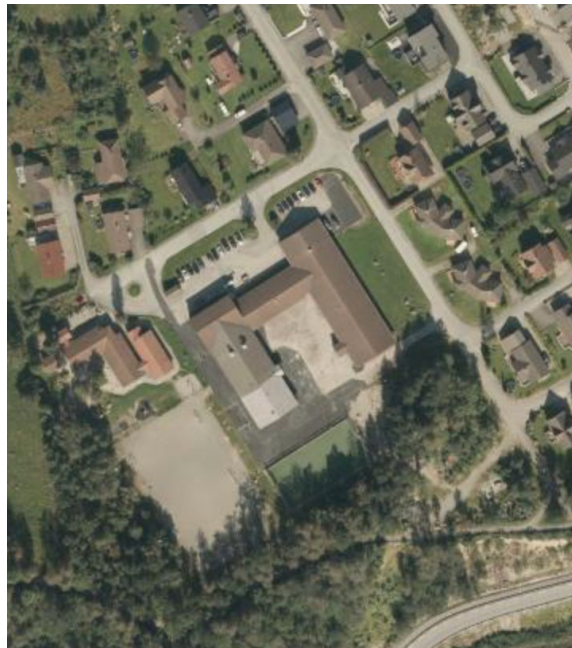

foto: norgebilder.no

foto: Sauda Kommune

Teknisk tilstand og utforming

Austarheim skule fremstår som det best tilrettelagte skolebygget når det gjelder universell utforming, med alle funksjoner samlet på ett plan. Skolen hadde opprinnelig en åpen planløsning, men denne er nå tilpasset ved hjelp av lettvegger, som kan fjernes ved behov for fleksibel bruk.

Bygget har fått nytt ventilasjonsanlegg, men den eldste bygningsdelen har fortsatt behov for oppgradering. Dette gjelder særlig lydisolasjon, som er utilstrekkelig mellom de fleste rom der lyd bærer lett. Enkelte rom oppleves også som kalde vinterstid, noe som kan indikere dårlig isolasjon eller mangelfull oppvarming.

Flere fysiske forhold peker på behov for modernisering: Vinduer må skiftes ut, og både toalettfasiliteter og garderobeløsninger er utdaterte.

Rustå barnehage

Lokalisering og bruk

Rustå barnehage ligger sentrumsnært, like ved Austarheim skule, og har 42 barn (24/25) (UDIR). Den ble åpnet i 2000 og har et påbygg fra 2011. Nærheten til Austarheim skule åpner for vurdering av sambruk av byggene.

Areal og funksjoner

Nettoareal: 435 m²
Personalrom med garderobe
Stort og variert uteområde
Arealformål: Offentlig/privat tjenesteyting

foto: norgebilder.no

foto: Sauda Kommune

Teknisk tilstand og utforming

Bygget har flere bygningsmessige kvaliteter, særlig i materialbruk og fremstår som i god teknisk stand. Deler av barnehagen har fått ny ventilasjon, noe som har forbedret inneklimaet. Samtidig er det utfordringer knyttet til oppvarming av gulv gjennom året. Bygget har tidligere blitt utvidet.

Leabøen barnehage

Lokalisering og bruk

Leabøen barnehage ligger i Saudasjøen og har 40 barn (24/25) (UDIR). Den ble åpnet i 1977 og er en treavdelingsbarnehage.

Areal og funksjoner

Nettoareal: 417,4 m²

Har et felles kjøkken

Tilstrekkelig antall stellerom og toaletter, men toalettene er små

Personalavdelingen har egen inngang, med kontor, arbeidsrom og pauserom samlet i én del

Arealformål: Offentlig/privat tjenesteyting

foto: Sauda Kommune

Veslefrikk barnehage

Veslefrikk barnehage ligger sentrumsnært og er den største barnehage med 81 barn (24/25) (UDIR), og er i fin stand. I henhold til Norconsult-rapporten og egne observasjoner fra befaring, anser vi denne barnehagen som best utformet i forhold til funksjonelle krav sammenlignet med Leabøen og Rustå. Siden barnehagen er relativt ny og i god teknisk stand, omfatter ikke oppdraget alternativ for gjenbruk av dette bygget.

foto: Sauda Kommune

foto: norgeibilder.no

Teknisk tilstand og utforming

Leabøen barnehagen vurderes å ha det største oppgraderingsbehovet av de tre barnehagebyggene. Ventilasjonsanlegget er modent for utskifting, og det er vedvarende problemer med oppvarming. Lokalene er ofte kalde i vinterhalvåret, og varmepumpe benyttes som en midlertidig løsning. Det er behov for oppgraderinger for å imøtekomme dagens krav.

6. Samlet behovsvurdering for tjenester

Behovsanalysen inneholder en kartlegging av dagens tjenester, behov og framtidsvisjon. Tabellen nedenfor viser en oppsummerende oversikt over dagens utfordringer, behov og ønsket utvikling, samt grad av prioritering for etterbruk. Prioriteringene er vurdert basert på hvor godt eksisterende bygg dekker tjenestenes funksjonelle behov, samt i hvilken grad det er behov for endret lokalisering. Behovsanalysen finnes som vedlegg i slutten av kunnskapsgrunnlaget.

Høy: Tjenester/Områder der dagens bygg/funksjoner/tilbud ikke dekker tjenestens behov eller kapasitet og vurderes til gjenbruk.

Lav: Tjenester/Områder som er tilfreds ved dagens bygg/funksjoner/tilbud, og anses som ikke egnet til gjenbruk. Tjenestene bør vurderes for samlokalisering i en ny skolestruktur.

Tjeneste / område	Utfordringer basert på intervjuer	Behov og ønsket utvikling basert på intervjuer	Disse har behov for relokalisering
Introduksjonstjenste, voksenopplæring og frivillighetsaktører	Aktørene på Høllandstunet er lite synlig, dårlig ventilasjon, luktproblemer, plassmangel, må leie eksterne lokaler. Sanitetsforeningen har ikke egne lokaler, høy ressursbruk.	Mer sentral plassering, bedre ventilasjon og undervisningsfasiliteter, lavterskel sosialt tilbud, fleksible rom. Samlokalisering med sanitetsforeningen, nærhet til samarbeidspartnere, økt tilrettelegging.	
Ungdom og lavterskel møteplasser	Få møteplasser utenfor organisert idrett, mangel på tilbud i helger, økt psykisk helsebehov blant ungdom.	Nye, inkluderende fellesskap utenfor idrett, brukermedvirkning i utvikling, aktiviteter ungdom selv ønsker.	
Næringsutvikling og ung innovasjon	Lav bruk av eksisterende kontorer, lite innovasjonsmiljø, mangler samarbeid med Ungt Entreprenørskap	Samlokalisert tilbud med næringsliv, innovasjonsmiljø, støtte til gründere og ungt engasjement.	
Kultur (korps)	Dårlig akustikk	Lokale med god akustikk og fortsatt god tilgjengelighet og lagringsmuligheter.	
Forebyggende helsetjenester	Helsestasjonen vanskelig tilgjengelig, lite møterom, dårlig skjerming.	Tjenestene er generelt tilfreds med dagens lokaler. Behov for mindre tekniske endringer, men prioriterer fortsatt samlokalisering med relevante tjenester.	
Omsorgsbolig for eldre	Økt behov pga. aldrende befolkning, ikke tilpasset framtidens behov	Nyskapende tilbud for eldre, nye og fleksible omsorgsformer	
Turisme og overnatting	Lav kapasitet til større arrangement, lite helårstilbud	Økt kapasitet for overnatting, bedre fasiliteter, digitale løsninger, helårstilbud og mulighet for større arrangement	
NAV og kirkekontoret	Leier hos private aktører	Bruk av kommunale lokaler for besparing av leie	
Bolig	Overvekt av eneboliger, eldre boligmasse, lite universelt utformet	Tilrettelegging for flere boliger av ulik størrelse og type	

7. Alternativer for gjenbruk

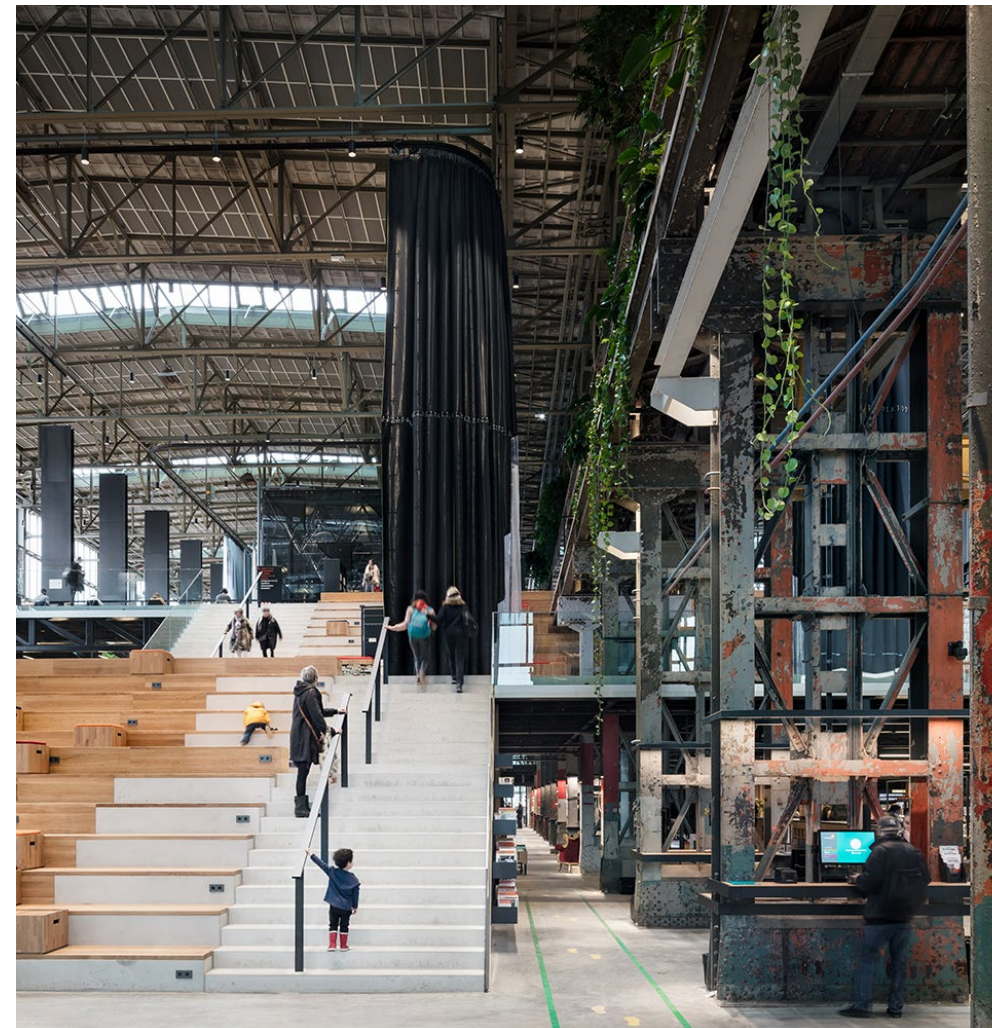
Kapittelet presenterer mulige alternativer for gjenbruk. Arbeidet er basert på våre faglige vurderinger, kommunens visjoner, behovsanalyse og en ambisjon om å tenke nytt rundt bærekraftig utvikling av offentlig bygg.

Gjennom en nytenkende tilnærming ønsker vi å utfordre tradisjonelle måter å bruke og tenke om offentlige bygg på. Forslagene er ment å inspirere til innovasjon og vise hvordan gjenbruk kan bidra til en mer bærekraftig samfunnsutvikling.

Universell utforming er en grunnleggende forutsetning i alle alternativer og skal sikre inkluderende og tilgjengelige bygg for alle.

Det er identifisert flere mulige løsninger, betegnet som alternativ A, B og C. De ulike alternativene vil variere i grad av detaljer og vil på enkelte områder fylle hverandre ut. Alternativ A representerer den løsningen vi har størst tro på, basert på behovsanalysen, tilpasning av bygningsmessig struktur og lokasjon, samt kommunens visjoner og mål. Alternativ B og C er ment for å gi bredde og dybde i mulighetsstudiet, og utfyller alternativ A ved å illustrere ulike retninger og handlingsrommet som finnes for hvert bygg.

Tabellen i kapittel 7.1 viser at de ulike alternativene også kan være aktuelle for andre oppvekstbygg enn hva som presenteres.

LocHal i Nederland - Gjenbruk av tidligere lokomotiv hangar, omgjort til bibliotek
foto: Stijn Bollaert

Alternativer - Risvoll skule

A

Bruk: Folkehøyskole

Eier: Ideell organisasjon

Målgruppe: Ungdom

- Krever omregulering

B

Bruk: Risvoll Heim og
Næringshus

Eier: Privat (kommunen kan
være deleier)

Målgruppe: Lokale
næringer og boligkjøpere

- Krever omregulering

C

Bruk: TechSauda

Eier: Privat

Målgruppe: Teknologibedrifter

- Krever omregulering

Andre muligheter

- Private boliger

A - Ryfylke folkehøyskole

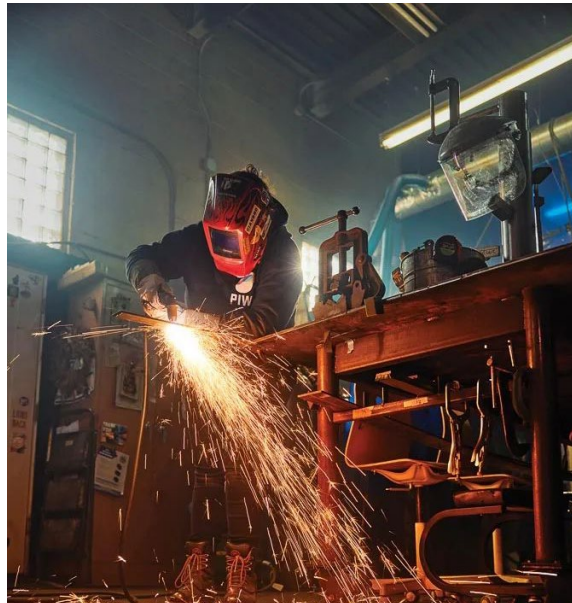

Foto: pinterest

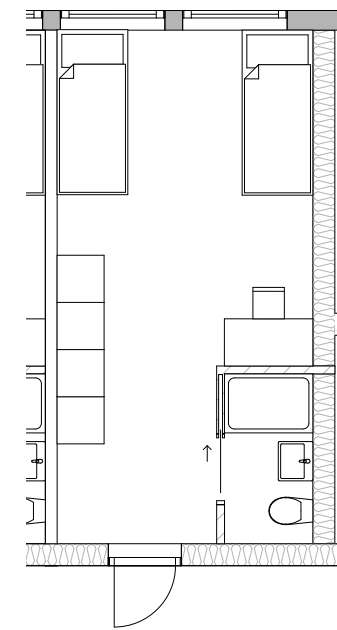
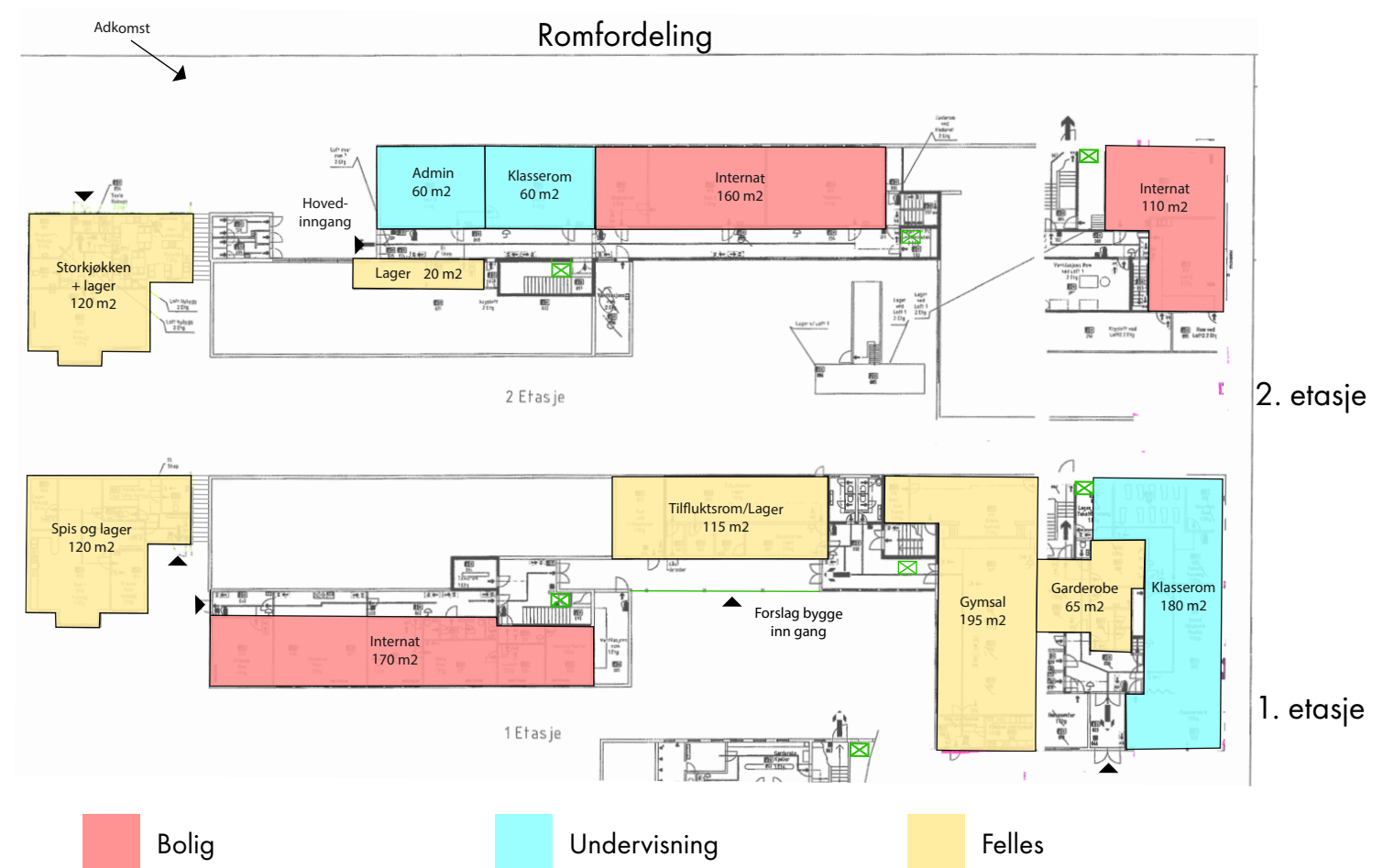
Risvoll skule transformeres til en folkehøyskole med fem linjer innen friluftsliv, design og kunstig intelligens. Konseptet viderefører et pedagogisk, aktivitetsskapende og kreativtetsfremmende tilbud for ungdom. Det fremmer Saudasjøens friluftsliv- og turismevennlige kvaliteter. Bygget er stort og har potensial for å utnytte eksisterende funksjoner som kjøkken, gymsal og klasserom.

Folkehøyskolen er en selvstendig, ubundet og eksamensfri skole. Skolehverdagen bygger på praktisk læring, medvirkning og fellesskap. Folkehøyskolene eies som regel av ideelle organisasjoner, ofte kristne trossamfunn eller folkeopplysningsforbund. De kan ha kommunal eller fylkeskommunal medvirkning, særlig dersom lokal verdiskaping og ungdomsrekruttering er en del av målet. En folkehøgskole gir langsiktig lokal verdiskaping, både ved å tiltrekke seg ungdom fra hele landet og ved å bidra til bolyst, arbeidsplasser og aktivitet i kommunen.

Sauda har gode forutsetninger for å utvikle attraktive linjer innen idrett og friluftsliv, med umiddelbar nærhet til natur, fjord og fjell. I nærområdet i Saudasjøen finnes både turstier, golfbane, skisenter og badestrender. Lokaliseringen muliggjør å ta i bruk allerede idretts- og aktivitetsanlegg på sommer og vinterstid. Dette vil kunne bidra til merbruk av eksisterende idrettsanlegg døgnet rundt og fremme folkehelse for unge. Eksempelvis vil skianlegget i Svandalen bli brukt mer på dagtid da det vanligvis er mindre aktivitet. Dette vil ikke gå på bekostning av kapasiteten i feriene ettersom elevene selv har ferie. Linjer innen industriell kompetanse, som stål- og industridesign, samt teknologiområder som kunstig intelligens, kan bidra til å profilere Sauda som en moderne teknologikommune.

Konseptet kan sees i en større sammenheng ved å bruke Ryfylke som varemerke, «Ryfylke folkehøyskole». I dag er det ingen eksisterende folkehøyskole i Ryfylke som viser til et mulighetsrom. Området er kjent for unikt kulturlandskap og friluftsliv som folkehøyskolen kan bruke i sine aktiviteter. Dette åpner opp for samarbeid på tvers av Ryfylke å skape et kompetansemiljø innen idrett og friluftsliv, teknologi og industriell design.

Kunnskapsdepartementet utarbeider for tiden et nytt lovsett som omhandler innholdet av folkehøyskoler som tar utgangspunkt i NOU 2022:16 - En folkehøgskole for alle som presenteres i august. Rapporten peker på bærekraftig reisemål og mangfoldig tilbud og innhold som viktige aspekter ved folkehøyskolens innhold.

Plantegning internatrom

Internatrom i tidligere grupperom (KI-generert)

Metallab i tidligere sløydsl (KI-generert)

A - Ryfylke folkehøyskole

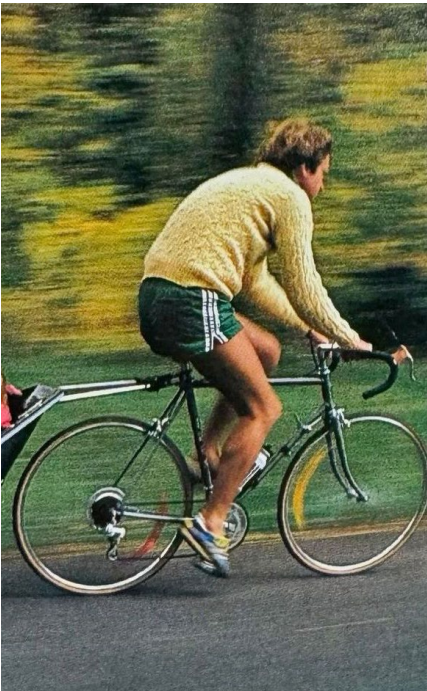

foto: pinterest

Unike folkehøyskole-linjemuligheter for Sauda

AktivArena – Idrett og aktivitet

Fokus på det mangfoldige aktivitetstilbudet i Sauda. Tilgang på golf, minigolf, turnhall, ballidrett, kampsport, klatrehall, svømmehall og annet. Nærheten til sjø åpner for vannsport. I vinterperioden er det gode fasiliteter for ski i anlegg, i løyper og andre vinteraktiviteter.

Bærekraftig friluftsliv – Eventyr i fjorder og fjell

Sauda er merket som et bærekraftig reisemål. Linje inneholder kortreiste friluftssopplevelser i hele Ryfylke. Tilgang på kjente destinasjoner som Lysefjorden, Preikestolen, Hovlandsnuten og Hellandsnuten, men også introduserer mindre kjente godbiter i Ryfylke. Aktiviteter kan være ski, topptur, klatring, fjellvandring, kano/kajakk, fisking, kystfriluftsliv, overnatting i lavvo, hytte og telt.

Element – Metall, kraft og kunst

En unik linje som spiller på Sauda som industriby, identitet og historie. Kunstnerisk frihet med gjenbruk, sveising, metallforming og redesign, som for eksempel lære å lage møbler og kunst av industrielle materialer. Kan tiltrekke elever gjennom å utvikle unike porteføljer til design, kunst og arkitekturskoler. Hente ressurser og fagkunnskap fra Eramet. Kan også kombineres med interesser for fornybar energi, bærekraftig utvikling og vannkraft. Målet er å rekruttere nye inspirerte ungdommer til Sauda smelteverk og annen lokal industri.

KI i praksis

KI er framtiden! En nyskapende linje som baserer seg på læring av KI verktøy. Ta i bruk KI for å lage musikk, kunst, film, 3D design, personaliserte KI assistenter og andre kreative prosjekter. Saudas naturlige rolige omgivelser er et godt utgangspunkt for å stimulere til kreativitet. Fremmer mulighet til samarbeid med Terakraft.

Selvstendig hverdag

Et spesialtilpasset løp for mennesker med kognitive funksjonsnedsettelse der en lærer å bo mer selvstendig med matlaging, aktivitet og friluftsglede. Dette tilbudet er etablert ved flere folkehøyskoler og har vist seg å være effektivt for å styrke inkluderingen. Tilrettelegger for livsmestring og aktiv samfunnsdeltakelse som fører til mindre langsiktig oppfølging.

B - Risvoll Heim & Næringshus

foto: Shantanu Starick

Konseptet spiller på byggets tre deler med mange separate innganger, som gir mulighet for å dele opp arealene i funksjonelt adskilte enheter. Dette åpner for fleksibel etterbruk med potensial for å etablere mellom seks og åtte små virksomheter eller dele bygget i to til tre større næringsarealer. Separerende bruk tillater også at deler av bygningen kan omgjøres til private boliger. Den fysiske inndelingen gir gode rammer for samlokalisering av ulike aktører, samtidig som behovet for skjerming og autonomi ivaretas. Næringsfunksjon i bygget vil fremme kommunens mål om næringsutvikling og verdiskaping i Saudasjøen. Eierforhold kan være kommunalt med utleie til privat næringsliv. Eventuelt selge bygg til lokal aktør som kan stå for organisering, drift og utleie.

Boligene kan plasseres i overetasjen i 1962-bygget hvor det er gode lysforhold, fin utsikt og nærhet til nabolag. 1997-bygget har egnede kjøkkenfasiliteter som kan brukes til felles opphold.

Det er allerede etablerte parkering for boliger på oversiden, og på nedsiden for næring og kunder. Trafikksikker tilkomst for myke trafikanter er viktig for å etablere boliger. Dette kan fungere som etableringsboliger som tilrettelegger for unge førstegangskjøpere. Tiltaket vil imøtekomme de høye leieprisene i Sauda og kan dempe prisveksten i boligmarkedet, samt bidra til sosial utjevning.

I Heim & Næringshus finnes småskalaproduksjon, tjenesteyting og salg hvor næringene leverer verdi til beboerne og nabolaget. Industribaserte virksomheter i et slikt bygg kan føre til støy i bygget og mye skjæmmende avfall på tomten. Aktuelle næringer kan være:

- Kafè med gårdsutsalg
- Velværefunksjoner som frisør, massasje, neglesalong
- Turismekontor i Saudasjøen med guidebase og bookingskontor
- Verksted for beboere eller atelier som kan leies ut
- Serviceordninger som lokalt postpunkt, pakkehåndtering, eller lagerfasiliteter
- Gymsalen kan brukes som lokalt treningssenter for beboere eller lokalbefolkningen. Evt. leies ut til grendelag.

I behovsanalysen for etterbruk av bygg henvises det til PWC rapporten som fremmer forslag om overføring av kirkekontor og NAV til kommunale lokaler for besparing av husleie. Risvoll skole kan potensielt brukes til dette.

Dette forslaget ble fremmet i Framtidens oppvekst - forslagsboks: "Omregulere Risvoll til sårt trengt næringsareal"

Romfordeling

Beach Road House, Galway
foto: Shantanu Starick

Bolig i tidligere klasserom
(KI-generert)

Salong i tidligere kontor
(KI-generert)

Gårdsutsalg og Cafe i tidligere personalrom (KI-generert)

C - TechSauda

foto: Daniel Gebhart de Koekkoek

Sauda har betydelige konkurransefortrinn med sin store kraftproduksjon, og det vil være strategisk at kommunen i større grad utnytter egenprodusert kraft lokalt, fremfor eksport. TECH Sauda etableres på Risvoll som en teknologipark som tar i bruk kraften til datasenter og KI virksomhet.

Teknologiparkene tilbyr felles fasiliteter som møterom, kantine, treningsrom, lounge, kaffebar og gründerhub med oppstartshjelp, veiledning og kontorlokaler for nyoppstartede teknologibedrifter. Tilsvarende konsepter finnes allerede flere steder i Norge, blant annet i Kongsberg, Ålgård og Sørlandet Teknologipark, samt i mindre kommuner som Årdal og Tokke. Årdal er sammenlignbar med Sauda i form av topografi, demografi og næringsprofil. De har blant annet samlokalisert ulike senter for aktører innen innovasjon, teknologi og oppstartsbedrift innen marinbiologi.

Ett av kommuneplanens mål er å tilrettelegge for ny næring. Det pekes på et ønske om å satse på nye næringer innen teknologi- og datasenterindustrien.

Slike virksomheter stiller ofte større krav til arealer, tilgang på høyspent strøm, fibernett og store mengder vann til kjøling.

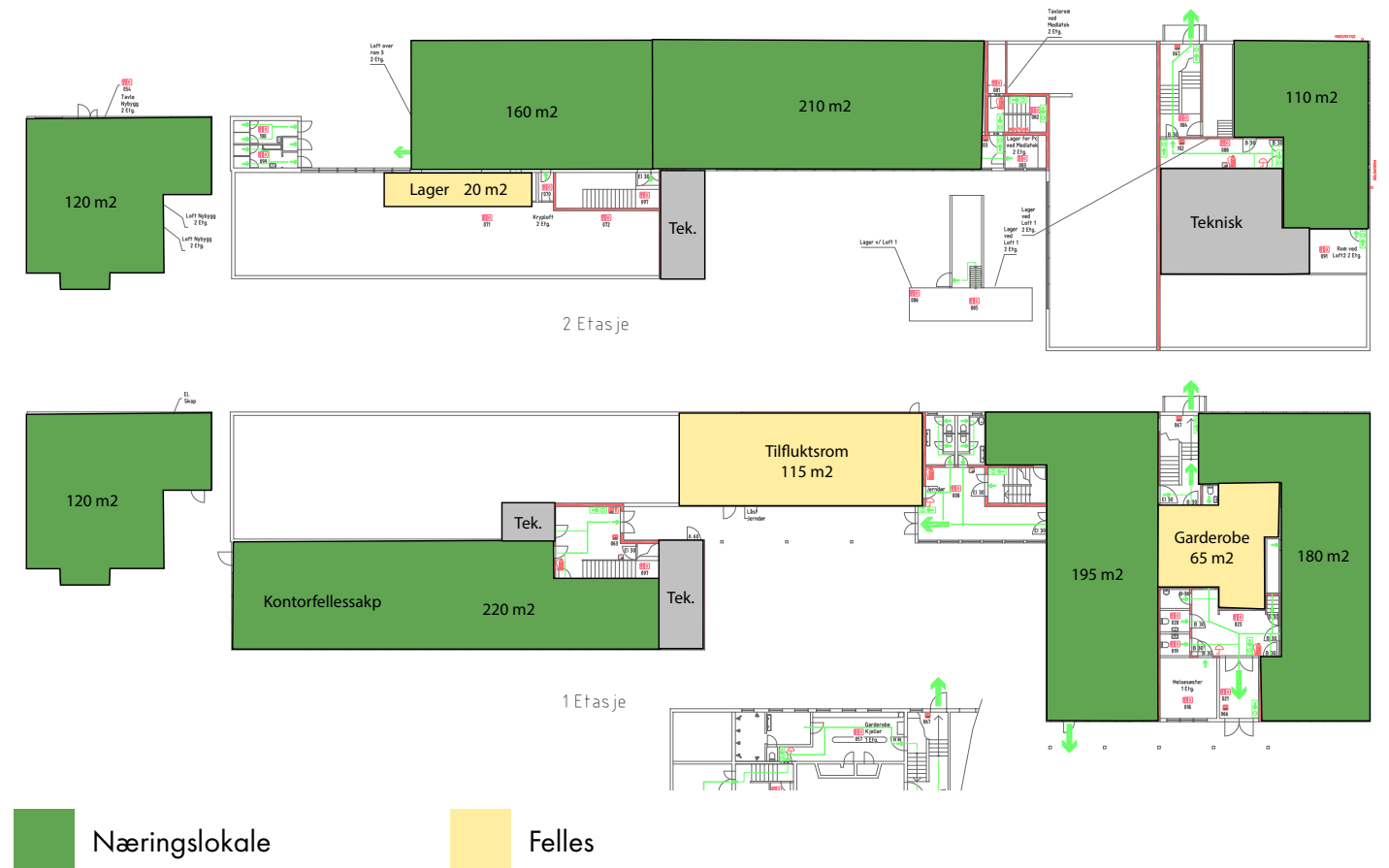
TECH Sauda er strategisk plassert i nærheten av eksisterende energikrevende industri, dypvannskai, og området har potensial for videreutvikling av både fiberinfrastruktur og tilgang til nærliggende vannressurser. Det bør undersøkes nærmere hvilke vannkilder som er tilgjengelige og egnet for kjøling eller annen prosessbruk. Samtidig viser eksempler fra Årdal og Tokke at teknologiparker i distriktene ikke nødvendigvis må huse kraftkrevende industri. Flere aktører og samarbeidspartnere kan være:

Terrakraft - med sin satsing på KI-teknologi.
Iverson eFuels - kartlegging av eventuelle behov i forbindelse med etablering av ny ammoniakkfabrikk
Sauda Aqua - satsing på smoltproduksjon.
Sauda Vekst - som mulig støttespiller i utviklingsarbeidet.
Sauda Fjordhotell - peker selv på manglende kapasitet med overnattingstilbud ved større arrangement og konferanser.
Datasenter- og teknologibedrifter - Hvilke nye etableringer kan man se for seg?

I en forlengelse av mulig etableringen av ammoniakkfabrikken på Birkeland, vil det medføre et behov for relokalisering av flere offentlige og private virksomheter. En ny teknologipark på Risvoll bør derfor sees i sammenheng med planene for Birkeland-området, og kan fungere som en alternativ lokalisering for virksomheter med behov for kontor, verksted- eller lagringsareal.

Dette forslaget ble fremmet i Framtidens oppvekst - forslagsboks: "Teknisk etat kan ha kontorer på Risvoll skule, sammen med flytting av deponeringsanlegg til Saudasjøen."

Romfordeling

Kontor i tidligere klasserom (KI-generert)

Alternativer - Fløgstad skule

A

Bruk: Studentloftet og næringsarena

Eierskap: Privat/kommunal

Målgruppe: Ungdom og næringsliv

- Krever omregulering

B

Bruk: Skaperverksted og næringsarena

Eier: Privat/kommunal

Målgruppe: Ungdom og næringsliv

- Kreves omregulering

C

Bruk: Helsehus

Eier: Privat

Målgruppe:
Behandlingstrengende

- Krever omregulering

Andre muligheter

- Boliger

- Lokal for frivillige lag og foreninger

- Kommunale helsetjenester (PTT, helsestasjon, barnevern, med flere)

A - Studentloftet og næringsarena

Felles oppholdsrom i internat i tidligere grupperom (KI generert)

Kjelleren brukes av introtjenesten, voksenopplæringen og frivillighetssentralen. Dette vil sentralisere tjenester som i dag er mindre synlig og bringe brukerne nærmere nødvendige funksjoner og tilgjengeliggjøre aktiviteter. Lokalet har tilkomst via heis, eller trapp fra hovedinngangen. Etasjen er på et plan som sørger for enkel tilkomst mellom ulike rom.

Vestre fløy i 1., 2., og 3. etasje brukes til internatboliger for Sauda videregående skole (VGS). Bygget er delt i to med et sentralt plassert trappeløp og egen trappoppgang på vestsiden som gir studentene et avgrenset og skjermet område. Studentboliger i internatstil på Fløgstad er gunstig med sin nære plassering til Sauda VGS. Dette vil skape flere bomuligheter for tilflyttende elever. Fylkeskommunen og Sauda VGS er kontaktet for å undersøke behov uten svar.

Østre fløy i 3 etasje er fellesområder for beboere ved internatet med kjøkken og oppholdsrom.

Østre fløy i 1. og 2. etasje brukes til kontorlokaler for lokalt næringsliv. 1. etasje har gode kvaliteter som møterom og mer private arbeidsrom, samt tilgang til et lite kjøkken. 2. etg kan fungerer som et langstrakt åpent kontorlandskap. Det er behov for engasjerende og attraktive kontormuligheter i Sauda, derfor bør utforming fremme kreativitet og engasjement.

Gymsalen brukes for fleksible treningsformål og flerbruk for både brukerne av bygget og allmenheten. Voksenopplæring og frivillighetssentralen kan blant annet bruke det til aktiviteter og arrangement, og fungere som et treningstilbud for kontor og internatene. Det er også et alternativ å bygge om gymsalen for å møte et etterspurt behov om innendørs rackertsportbane. Dette vil gjøre at garderobefasilitetene under gymsalen blir brukt.

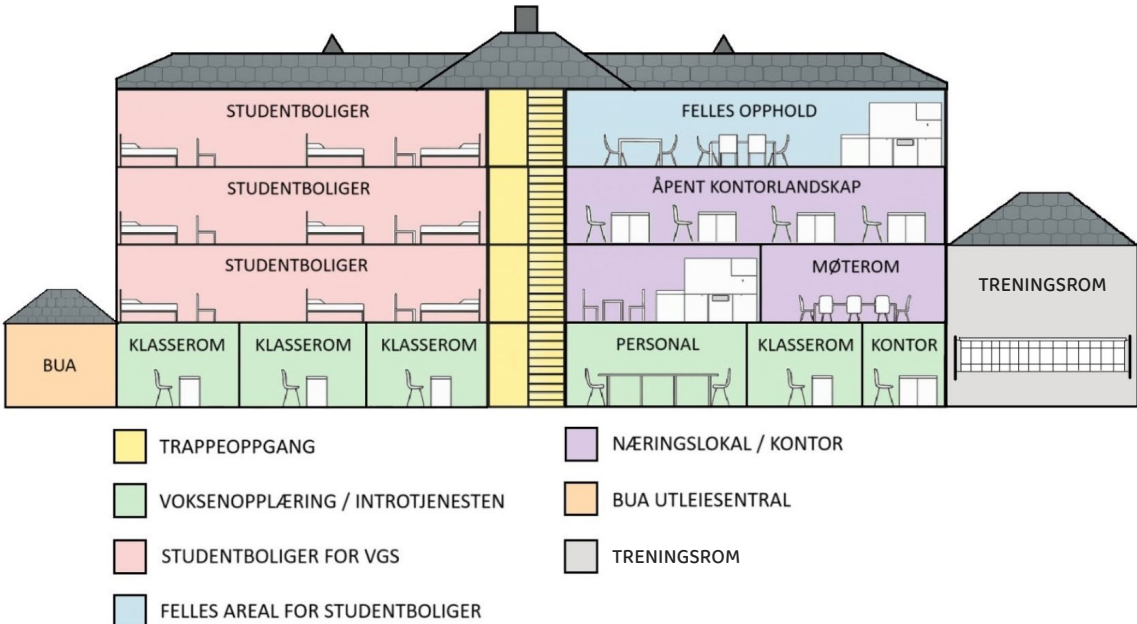
Uthuset brukes til å etablere en Bua utleiesentral i Sauda. Dette er en tjeneste som står for utleie av sport-, tur- og fritidsutstyr. Arealet er på bakkeplan og er derfor lett tilgjengelig og tiltrekkende for lokalmiljøet. Tjenesten er ikke foreslått i gymsalen fordi det vil kreve lagerplass og daglig omrigging. Bildet illustrerer hvordan dette kan se ut i praksis. Dette tiltaket vil bidra til sosial utjevning og inkludering fordi det tilrettelegger for lik tilgang til fysisk aktivitet, med særlig fokus på barn og familier med lav inntekt eller uten etablerte nettverk. Tiltaket vil også fremme aktivitet for ungdom utenfor den organiserte idrett. Bua kan for eksempel driftes som en ungdomstilling, eller gjennom frivillighetssentralen.

Utearealet har også stort potensial til å utformes på en mer innbydende måte for å fremme videre bruk som møteplass for lokalbefolkningen. Større deler av asfaltdekket gjøres om til grøntområde med økt beplantning.

Fløgstad er et fleksibelt lokal med mange muligheter ettersom det er stort, sentrumsnært

og lett å dele inn på tvers av etasjer og fløyer. I de to første alternativene er det vurdert muligheter for å samlokalisere ulike tjenester, med formål å utnytte og skape liv i og utenfor det historiske bygget. Ved å sette sammen ulike tjenester stimulerer man til ny og verdiskapende samhandling mellom mennesker.

Romfordeling

BUA utlån i tidligere uteområdet (KI generert)

Felles oppholdsrom internat i tidligere grupperom (KI generert)

Kontorlandskap i tidligere klasserom (KI generert)

B - Drivhuset - Skaperverksted og næringsarena

Skaperverksted i tidligere K&H-rom (KI generert)

Kjelleren er tiltenkt felleskap for ungdom med en ungdomskafe i øst. Den har egen tilkomst fra baksiden. Etasjen åpner med en lavterskel ungdomskafe av og for ungdom, som er åpen på ulike tidspunkt for forskjellige aldersgrupper. Lenger innover følger mer spesifiserte rom til skaperverkstedet som stimulerer kreativitet og mestring blant unge. Det kan blant annet inneholde sløyd, Lego, 3D- printer, maling og symaskiner, med mulighet for å koble seg på datakompetansen til E-sport miljøet for å drive innovasjon.

1. etasje disponeres av voksenopplæringen og intro-tjenesten ettersom arealet dekker deres behov for personalrom, kontor og klasserom. Samlokaliseringen med lokalt næringsliv og ungdomskafe vil stimulere til inkludering og bygge sosiale nettverk på tvers samfunnsgrupper.

2 og 3 etasje er næringsareal, hvor det er åpent kontorlandskap i 2. etasje. Ungdomskontoret ligger helt i vest med direkte kobling mellom skaperverkstedet og lokalt næringsliv. Dette er en fordel for lokalt næringsliv som søker engasjert ungdom, og for ungdommen som ønsker veiledning til å opprette en bedrift, samt bygge sitt profesjonelle nettverk. 3. etasje brukes som konferansesal og møterom. I øst er det kjøkken med mulighet for servering til arrangementer og konferanser. Kjøkkenet og matlaging kan også fungere som en god integrerings- og inkluderingsarena.

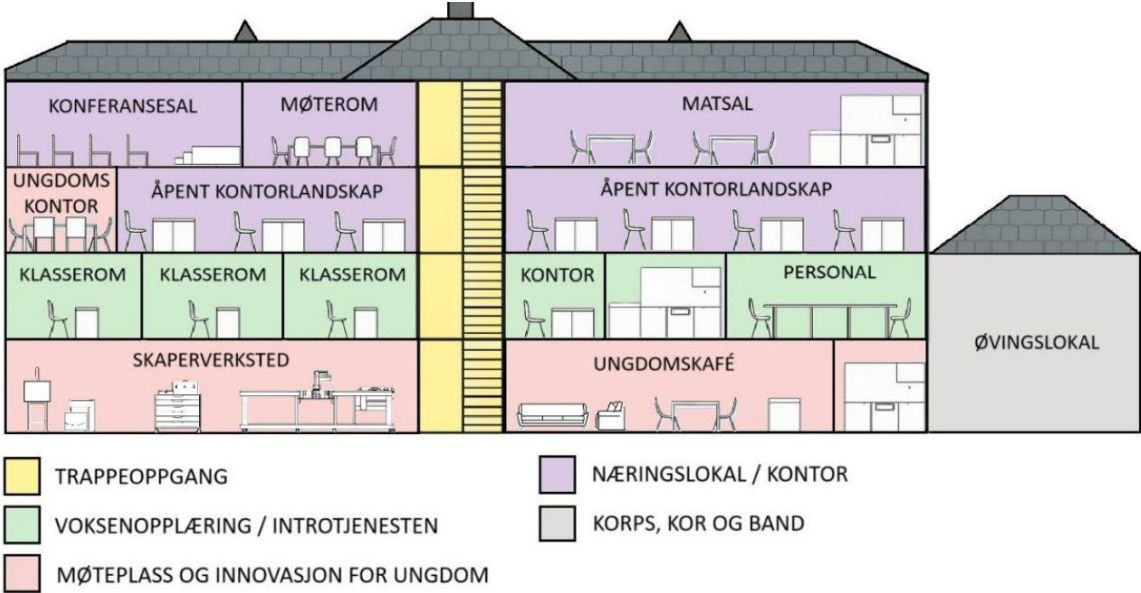
Gymsalen brukes til korps, kor, bandøving og andre kulturelle aktiviteter. Rommet er høyt under taket og kan tilrettelegges for god akustikk. Det er noe lagringsmuligheter på samme plan, med mer lagringsplass i kjelleren.

Forslag for uthus med overheng og uteareal, presentert i alternativ A, kan også brukes til dette alternativet.

Alternativ A og B har en funksjonsplan i bygget med kommunal, fylkeskommunal og private aktører. Det forslås å etablere for eksempel et aksjeselskap for bygget. «Fløgstad AS» med aktuelle aktører av deleier av aksjeselskapet.

Dette forslaget ble fremmet i Framtidens oppvekst - forslagsboks: "Makerspace / Skaperverksted"

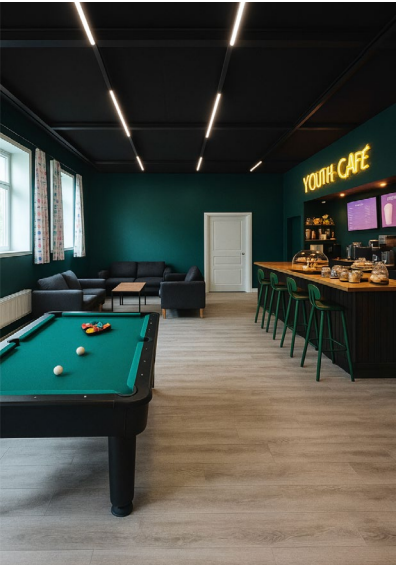
Romfordeling

Konferansesal i tidligere sangsal (KI generert)

Skaperverksted i tidligere sløydsl (KI generert)

Ungdomskafe i tidligere klasserom (KI generert)

C - Helsehuset

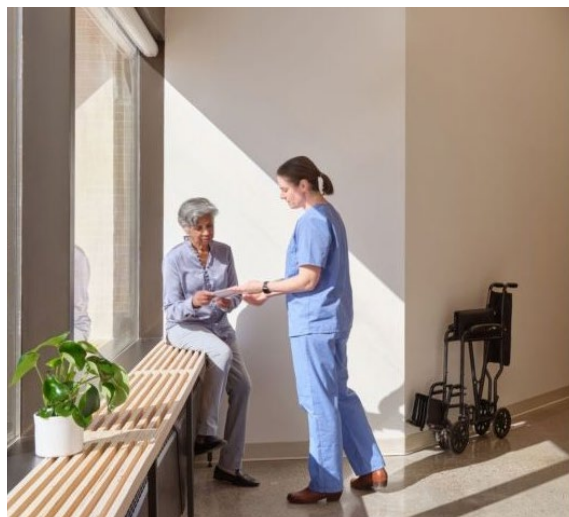

foto: Univeristy of Waterloo - School of Architecture

Helsehuset kan inneholde private spesialiserte helsetjenester i møte med økende utenforskap, manglende arbeidsdeltakelse blant unge voksne og fedme. Konseptet bygger på et alternativ presentert i PwC-rapporten Helse & Næring Sauda fra 2019. Det skal satse på helsefremmende aktiviteter og spesialiserte tjenester for livsstilsendring knyttet til fedme og arbeidsrettet rehabilitering. Helsehuset skal bidra til mer livsmestring og økt samfunnsdeltakelse.

PwC-rapporten for Sauda kommune vurderte muligheter for å utvikle helsetilbud som kan betjene brukere utenfor kommunens grenser. Den påpeker at tidlig utskrivning fra spesialisthelsetjenesten og manglende kapasitet i kommunale rehabiliteringstilbud øker behovet for private spesialiserte helseaktører. Kommunen har forutsetninger for å lykkes innen utvalgte pasientgrupper, med

mulighet for strategisk utnyttning av ledige arealer og helsefaglig kompetanse. Rapporten peker på konseptet livsstils- og mestringstilbud for unge voksne med problemer med fedme (KMI over 30 kg/m). Den trekker fram at voksne i alderen 19–30 år er en særlig utsatt gruppe med økende helseutfordringer og risiko for varig utenforskap fra arbeidslivet. PwC understreker at tilbudet må være konkurransedyktig på pris, kvalitet og kapasitet for å lykkes i markedet.

Fløgstad skule inneholder arealer som kan tilpasses pasientrom, oppholdsrom og klinikkareal. Gymsalen kan benyttes til treningsstudio med tilhørende garderober, og det foreslås å etablere matsal i tilknytning til skolekjøkkenet. Utearealene gir mulighet for tilrettelegging av aktivitet og felleskap. Byggets sentrale plassering gir nærhet til andre relevante tilbud som Saudahallen, klatrehallen og turnhallen. Helsehuset skal følge internasjonale retningslinjer for bariatrisk omsorg, og det vil være behov for målerom og spesialutstyr. Det kan etableres et terapibasseng som vil være nyttig for pasienter med vektbegrenset mobilitet. Tilbudet suppleres med bred fagkompetanse fra blant annet leger, psykologer, fysioterapeuter og ernæringsfysiologer. Det vurderes også å etablere egne boenheter knyttet til helsehuset, enten i deler av bygget eller ved etablering av tilleggsbygg som brakker.

Driftsformen kan organiseres som et offentlig-privat samarbeid. PwC anbefaler at tilbudet inngår som en del av spesialisthelsetjenesten, hvor driften legges ut på anbud i tråd med lov om offentlige anskaffelser. Det åpner for at en privat aktør kan ha operativt ansvar, mens kommunen sikrer rammer, infrastruktur og faglig samordning i samarbeid med regionale helseforetak. PwC fremhever at Sauda har tilgang til flere relevante aktører som kan inngå i en tverrfaglig samarbeidsmodell, herunder Frisk & Rask, NAV, Rysteg AS, Sauda kommune, Rogaland fylkeskommune, Helse Fonna, Sauda Vekst, og ulike frivillige organisasjoner og brukergrupper (PwC, 2019).

foto: pinterest

Medisinsksrom i tidligere grupperom (KI generert)

Treningssenter i tidligere gymsal (KI generert)

Alternativer - Austarheim

A

Bruk: Generasjons BO

Eier: Kommunalt-privat samarbeid

Målgruppe: Barn og eldre

- Krever omregulering til bolig

B

Bruk: Bofellesskap

Eier: Privat/ideel/kommunal

Målgruppe: Alle

- Krever omregulering til bolig

Andre muligheter

- Omsorgsbolig for eldre eller funksjonsnedsatte, kombinert med Rysteg AS

- Felles stor barnehage

- Korps og kultur

- Lokal for frivillige lag og foreninger

- Disponibelt lokal for NAV arbeidstrening

- Helsehus

A - Generasjons BO

Generasjons BO er et konsept med blanding av omsorgsbolig og barnehage. Det kombinerer Austarheim skule som omsorgsboliger og at Rustå forblir barnehage.

Prosjektet har en grunnleggende tanke om å skape samhandling mellom de yngste og eldste i lokalsamfunnet. På denne måten bidrar konseptet til sosialt bærekraftige og helhetlige tjenestetilbud som skaper økt livskvalitet, trivsel og fellesskap. Denne ideen er inspirert av «Generationers Hus» i Aarhus i Danmark. Her bor mennesker i ulike livsfaser og generasjoner sammen med felles møteplasser og aktiviteter som skaper et sterkt fellesskap. Målet er å bidra til økt sosial inkludering, kunnskapsoverføring, redusert ensomhet og medikamentbruk. Å overføre et slikt formål vil føre til god og bærekraftig gjenbruk av oppvekstbygg og en fremtidsrettet velferdstjenestene i Sauda kommune.

I 2023 presenterte regjeringen en ny eldrereform «Fellesskap og meistring – Bu trygt heime-reforma for eldre». Reformen oppfordrer til nytenkning og innovative løsninger slik at eldre kan bo lengst mulig hjemme. Det er derfor avgjørende at fokuset i økende grad rettes mot folkehelse og forebyggende arbeid. Dette krever tilrettelegging av tverrfaglig samarbeid mellom sektorer og styrke et lokalsamfunn som støtter opp under aktivitet, deltakelse og møte mellom generasjoner (Meld. St. 24 (2022-2023) s.9).

I 2020 ble det gjennomført en studie av SINTEF på vegne av Helse- og omsorgsdepartementet. Målet for boligutvikling blant eldre skal fremme sosial kontakt, aktiv alderdom og redusere ensomhet. Rapporten understreker at fysisk nærhet, egnede møteplasser og felles aktiviteter er et strategisk virkemiddel for at samhandling mellom generasjoner skal oppstå. Det pekes også på en løsning som kan være å prøve ut «ulike kombinasjoner av tilbud som kan bringe nye funksjoner og aldergrupper sammen». Rapporten fremhever at generasjonene ikke nødvendigvis behøver å bo under samme tak, men er tilstrekkelig å være naboer. Det viktigste er ifølge SINTEF at det finnes felles møteareal (Høyland et al., 2020, s.5).

Generasjons BO gir barn en unik mulighet til å bygge relasjoner med eldre og tilrettelegger for fellesaktiviteter som skaper læring og livsglede. Dette kan styrke barns språk, empati og respekt for ulike livsfaser.

På bakgrunn av dette tilbyr Generasjons BO:

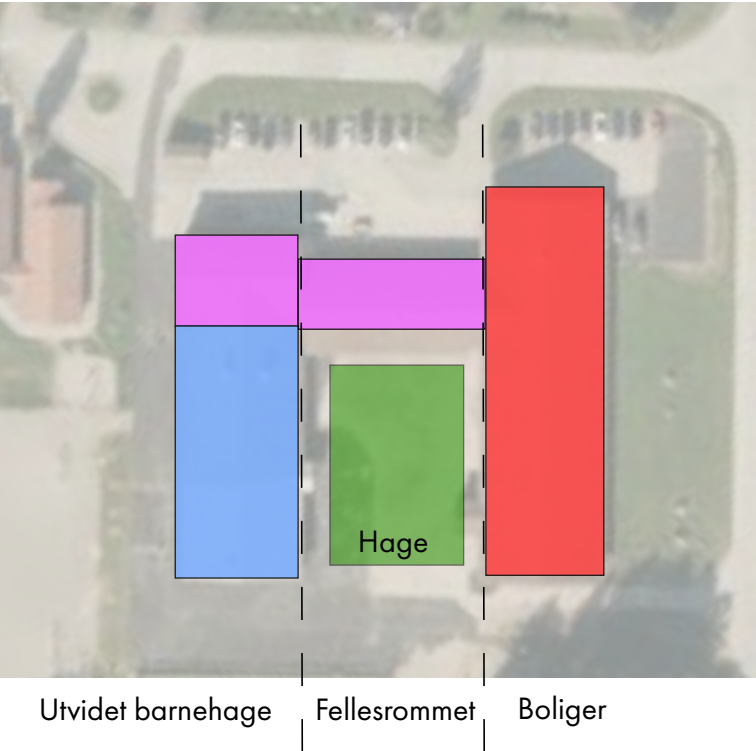
- 12 omsorgsboliger (40-60 m2)
- Fellesarealer delt mellom barnehager og omsorgsbolig
- Kjøkken, gymsal, stue, bibliotek etc.
- Uteareal delt mellom barnehager og omsorgsbolig
- Lekeareal, sitteplasser, hobbyhager etc.
- Generationernes Hus i Aarhus har også fellesfunksjoner som treningssenter, forsamlingskjøkken, lekeplass, konferansesal, flerbrukssal og verksteder.

Dette forslaget ble fremmet i Framtidens oppvekst - forslagsboks: "Bruke Austarheim skule og Rustå til eldrebolig/ institusjonsplasser"

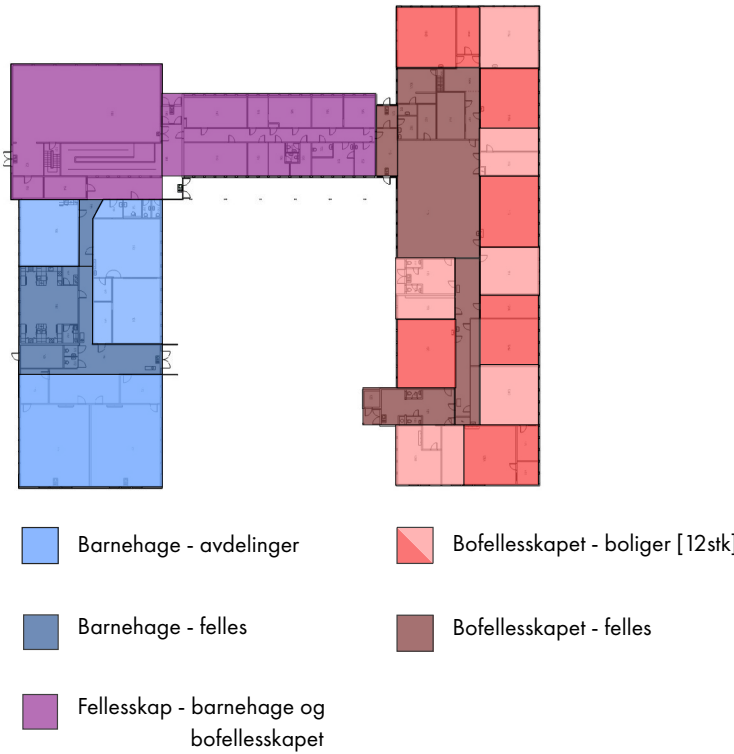

Uteområde på Austarheim (KI generert)

Konsept

Romfordeling

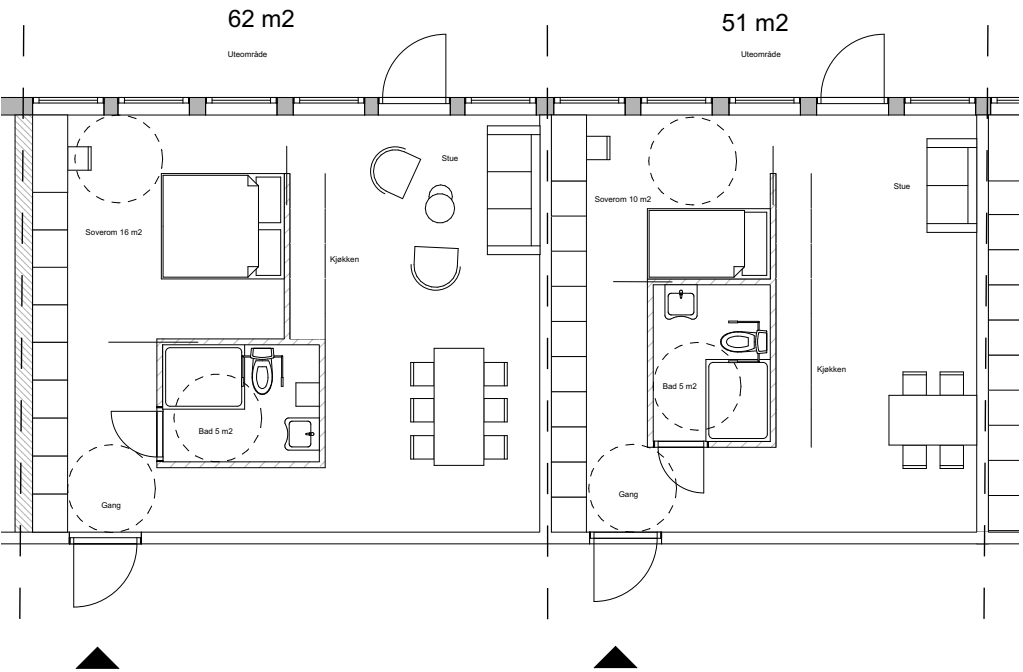

A - Generasjons BO

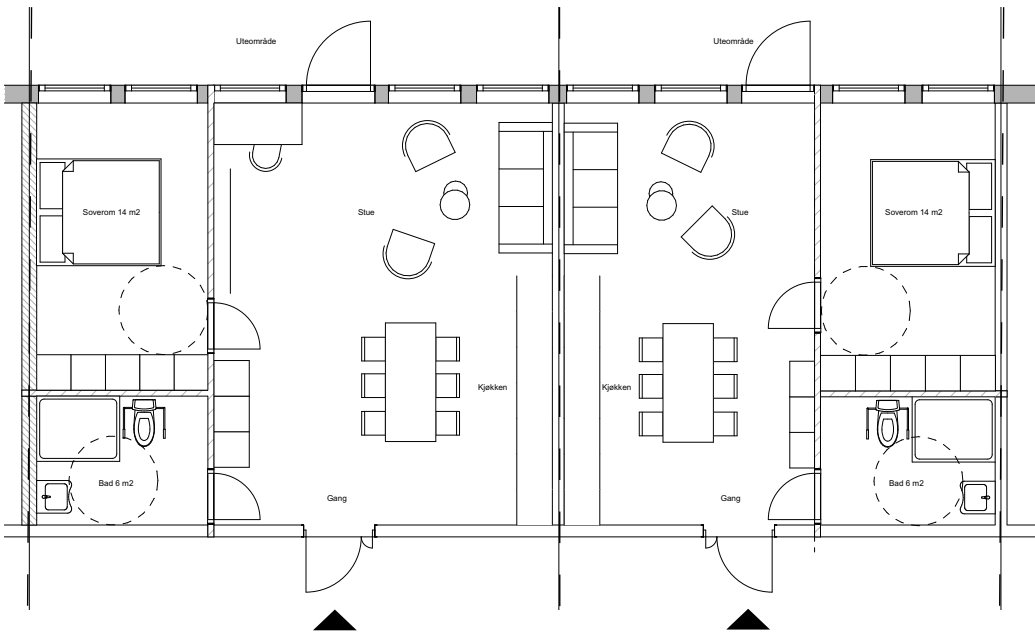
Barnehagen fortsetter å driftes som et kommunalt initiativ og omsorgsboligene er tiltenkt selveiere. En annen mulighet er at kommunen eier hele bygget og leier ut boligene til privatpersoner. Boligene kan delvis finansieres ved hjelp av Husbanken. Sauda er i klasse 5 på sentraliseringsindeksen til SSB (2020) og kvalifiserer dermed til å søke på ekstra tilskudd til bustedstiltak i distriktet. Disse finansieringstilskuddene forutsetter at konseptet er nytenkende boligsosialt tiltak som stimulerer til kunnskapsutvikling for å imøtekomme de demografiske, økonomiske og sosiale utfordringene (Husbanken, 2025). Miljødirektoratet, Enova og Husbanken tilbyr også energieffektiviseringstilskudd.

I Norge finnes det lignende eksempler tilsvarende Generationernes Hus i Aarhus. Trondheim kommune har «Ladesletta helse- og velferdssenter», som tilbyr bo- og aktivitetstilbud, hjemmetjeneste, omsorgsbolig og barnehage i samme bygg. Barnehagen samarbeider tett med helse- og velferdssenteret ved å markere høytider sammen og jevnlig deltar på felles arrangement gjennom året (Trondheim Kommune, 2025). Et annet eksempel er Bråtå Helse- og aktivitetssenter i Mjøndalen. Tanken bak senteret er å skape et naturlig møtested mellom ulike aldersgrupper i samfunnet. Funksjoner i bygget er kafe, pub, basseng, frisør, fotpleie, hudklinikk, treningsrom, ergo- og fysioterapi og sanse-rom. Beboerne har uttrykt at de valgte å flytte til senteret grunnet ensomhet og opplever det som et godt sted å bo (Høyland et al., 2020).

Boligvariant 1

Boligvariant 2

Eldrebolig i tidligere grupperom (KI-generert)

Fellesopphold i tidligere fellesareal (KI-generert)

Felleshagen i Generasjons BO

B - Bofellesskap

Eksempler fra Stavanger

foto: Helen & Hard

Bofellesskap med variert størrelser på boenhet for enslige, par, etableringsfasen, familieboliger, med felles dele funksjoner. Det finnes to slike bofellesskap i Stavanger; Vindmøllebakken og Vålandstun seniorboliger.

Vindmøllebakken er utviklet av arkitektkontoret Helen & Hard's "Gaining by Sharing" modell, hvor privat eide leiligheter er bygget rundt 500m2 fellesarealer. Dette innebærer felleskjøkken, bibliotek, drivhus, amfi, gjesteleilighet, med mer. Fellesarealene har skapt grobunn for flere gruppeinitiativer, som grøntgruppa som dyrker mat i drivhuset, middagsgruppa som lager middag på felleskjøkkenet hver onsdag, samt grupper for baking, film og yoga. Slike aktiviteter skaper engasjement og motvirker ensomhet.

Vålandstun seniorboliger er et bokonsept med fellesskapsløsninger. Fem leilighetsbygg sammenbundet av et felles atrium. Aldersvennlige boliger som avlaster behov for sykehjemsplasser. Gode fellesarealer inne og ute, som inviterer til naboskap og felles aktiviteter.

Vindmøllebakken

foto: Sindre Ellingsen

Vålandstun seniorboliger

foto: Sindre Ellingsen

Alternativer - Rustå barnehage

A

Bruk: Fleksible bomuligheter

Eier: Privat/Ideel

Målgruppe: Fleksibel

- Krever omregulering

Andre muligheter

- Helsehus på Rustå og Austarheim (tilsvarende Fløgstad skule alt. C)

- Frivillige lag og foreninger

A - Fleksible bomuligheter

Bolig i tidligere avdeling (KI generert)

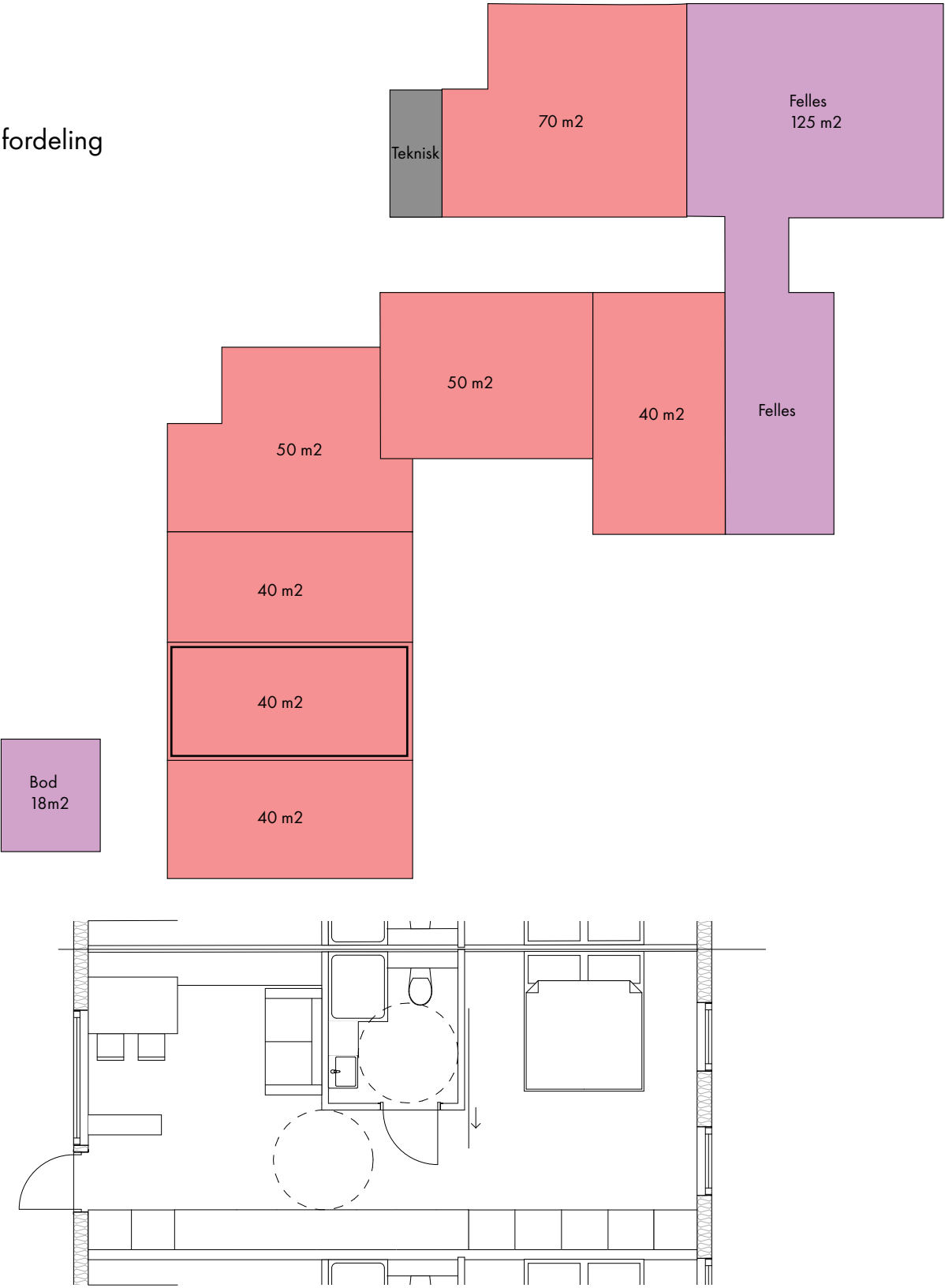
Felleskjøkken i tidligere kjøkken (KI generert)

Det eneste alternativet vurdert for Rustå er boliger fordi dimensjon, lokasjon og byggeteknisk utforming er tilpasset formålet. Tomten ligger i et etablert boligfelt hvor beliggenheten og fasilitetene støtter både familieboliger, seniorboliger og omsorgsboliger med tjenestetilbud. Bygget har god materialbruk, oppgradert ventilasjon og er i god teknisk stand og vil derfor trolig ha lavere ombyggingskostnader. Bygget er på et plan og har universell utforming som kan gjøre det enklere å tilpasse til omsorgsformål.

Tomten har store kvaliteter i uteområdet som kan inneholde lekeplass, felleshage eller sansehage. Dagens planløsning er åpen og fleksibel for å gi rom til leiligheter, eventuelle fellesarealer, individuelle HC-boenheter med egne innganger og personalrom dersom det skal tilpasses omsorgsformål. Eierforhold kan være kommunalt eie med utleie, organisert borettslag eller annen privat eierskapsform. Dersom det blir familiebolig eller omsorgsbolig er det store fordeler ved at Austarheim forblir skole for å skape møteplasser på tvers av generasjoner. Dette kan gjøres ved å etablere et felles uteområde og koordinere bruken av ulike fasiliteter.

Dette forslaget ble fremmet i Framtidens oppvekst - forslagsboks: "Bruke Austarheim skule og Rustå til eldrebolig/ institusjonsplasser"

Romfordeling

Planløsning for leilighet

Alternativer - Leabøen

A

Bruk: Leabøen Friluftssentral

Eier: Privat + frivillig/offentlig samarbeid

Målgruppe: Barn, lag/foreninger, turister

- Krever omregulering

B

Bruk: Hobbyhuset

Eier: Frivillig/Privat/Offentlig

Målgruppe: Pensjonister

- Krever ikke omregulering

Andre muligheter

- Ung møteplass

- Seniorboliger

- Frivillige lag og foreninger

- Grendehus

- Skaperverksted

A - Friluftssentral

Uteområdet for overnatting (KI generert)

Leabøen utvikles til et turisme- og friluftsbasert samlingssted for både tilreisende og lokalbefolkning. Konseptet inneholder uformell overnatting, naturnære opplevelser og aktivitet for barn og unge. Det innebærer fleksible lokaler for leir, kurs, og samvær med naturen som ramme. Det ønskes å tilby rimelig overnatting til for eksempel idrettslag, leirvirksomhet og turgrupper. Dette samsvarer med kommunens ønske om framtidsrettet turisme i Saudasjøen.

I høysesongen er konseptet et supplement til dagens turisme, camping og overnattingstilbud grunnet nærhet til lignende tilbud som for eksempel Sauda Fjord camping og Sauda Fjord hotellet. Utenom feriemånedene vil Leabøen kunne tilby leirvirksomhet som vil være et tilbud for barn og unge. Det innebærer lokal til leirskole for skoler og idrettslag i Ryfylke, og andre skoler i Rogaland.

Leir kan arrangeres i samarbeid med for eksempel Gullingen leirskole eller KRIK Suldal, eller konfirmasjonsleir gjennom ulike menigheter i Ryfylke. Det er mulig å etablere lokal speidergruppe i Sauda, og bruke lokalet som base for uteaktivitet og friluftsskole. Dersom Risvoll skule alternativ A realiseres er det mulig at drift kan foregå i samarbeid med folkehøyskolen.

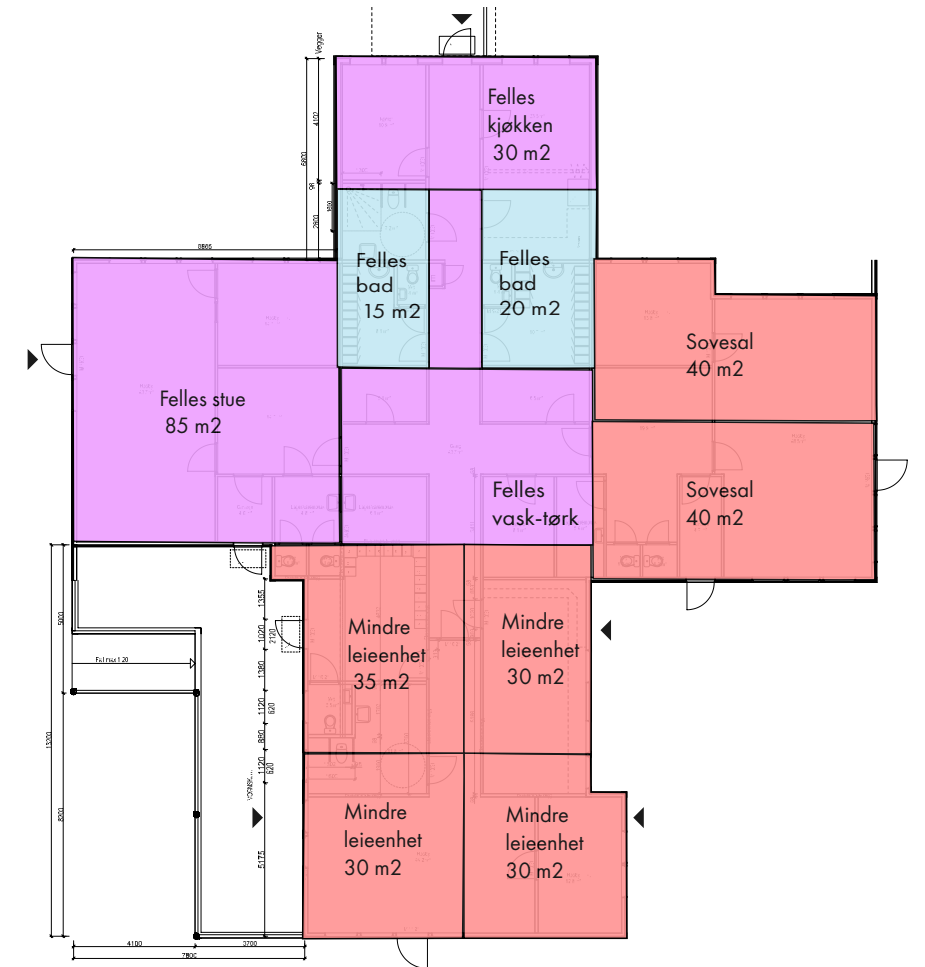
Dagens bygg og uteområde er egnet til behovene i konseptet og krever mindre tilpasninger. Felles kjøkken og oppholdsrom er allerede på plass og det etableres soveplasser i eksisterende avdelinger. Uteområdet utvikles med bål plass og teltområder, med eksisterende gapahuk og grillhytte som brukes til rekreasjon og hengekøye plass. Nåværende lekeplass og attraktive tur- og badeområder gjør stedet egnet for barnefamilier og aktiviteter for unge. Parkeringen utenfor gjør det mulig å etablere bilfri camping. I tillegg kan det vurderes å etablere en utleiesentral for turutstyr i samme bygg.

Konseptet har fleksible muligheter for eierskap og drift. Det kan eies privat av for eksempel Sauda Fjord Camping eller Sauda Fjord hotell. Det anses som gunstig at kommunen kan disponere område til skoler og lag utenom høysesong. Andre driftsmuligheter er gjennom Den Norske Tunistforeningen, eller ved å etablere en ny lokal forening som for eksempel en friluftsguppe. Den kan også eies kommunalt og driftes i samarbeid med frivillige lag og organisasjoner.

Sovesal i tidligere avdeling (KI generert)

Romfordeling

B - Hobbyhuset

foto: pinterest

Leabøen er et Hobbyhus av og for eldre. Med en aldrende befolkning er det et større behov for tjenester som fremmer en aktiv og engasjerende hverdag for eldre. Huset arrangerer turer, måltider, innendørs aktiviteter og bruker uteområdet til hobbyhage. Det kan også koble seg på eksisterende tilbud i dag som for eksempel bridge klubben og Sogelaget, eller etablere nye tilbud som bingo, strikkeklubb og havbading. Hobbyhuset for pensjonister vil fremme folkehelse ved å øke både livskvalitet, trygghet, samhold og forebygge ensomhet.

Hobbyhuset kan for eksempel driftes av pensjonistforeningen eller frivillige eldre i Sauda. Gjennom aktivitetene lager de eldre håndverksprodukter som for eksempel strikk, keramikk, treverk og matbiter. Disse produktene kan selges gjennom basar og åpne markeder og inntektene vil gå til drift og aktiviteter som gagnar de eldre. Huset kan også tilby kurs for lokalmiljøet innen håndverkstradisjoner, matlaging og andre aktiviteter. På denne måten kan en videreføre kunnskap som er i ferd med å gå tapt.

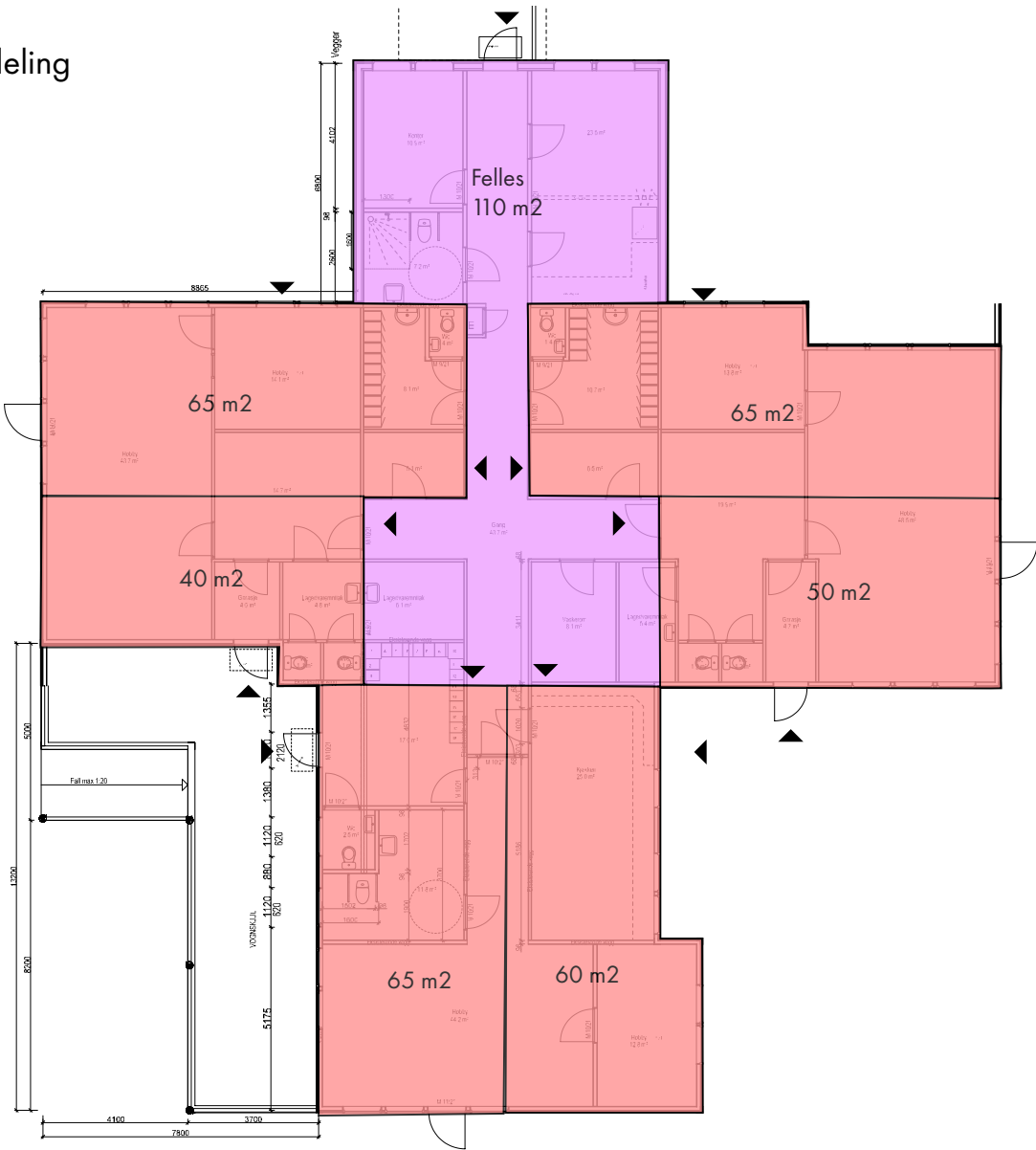

Fellesoppholdsrom i tidligere avdeling (KI generert)

Hobbyhage i uteområdet (KI generert)

Romfordeling

7.1 Overordnet tabell over potensiell gjenbruk

Det er gjennomført en overordnet vurdering av hvordan eksisterende skole og barnehagebygg i Sauda kan tilpasses potensielle gjenbruksformål. Hensikten er å identifisere realistiske og strategisk relevante bruksområder for bygningene, basert på kommunens behov og utviklingsmuligheter.

Etterbrukskategoriene representerer etterspørsel og behov i Sauda, samt mulige satsingsområder for kommunens fremtidige tjenestutvikling.

Tabellen er ment som en oversikt over hvilke formål som egner seg i de ulike byggene.

Kategorier:

- Egnet: Bygget har mange aktuelle fasiliteter/funksjoner som samsvarer med tjenestens behov. Lokalisering og størrelse på bygg er relevant for formålet. Krever mindre renovering.
- Potensielt egnet: Potensial i forhold til bygningsmasse og/eller lokasjon. Krever større renovering.
- Mindre egnet: Lokasjon og/eller bygningsmasse er mindre tilpasset formålet. Krever totalrenovering.

Etterbruks-kategorier	Risvoll skule	Fløgstad skule	Austarheim skule	Rustå Barnehage	Leabøen Barnehage
Bolig	■	■	■	■	■
Eldrebolig	■	■	■	■	■
Næring/kontor	■	■	■	■	■
Ung møteplass	■	■	■	■	■
Turisme formål	■	■	■	■	■
Privatisert helsehus	■	■	■	■	■
Kultur (korps)	■	■	■	■	■
Frivillige lag og foreninger	■	■	■	■	■
Relokalisering NAV	■	■	■	■	■
Relokalisering kirkekontoret	■	■	■	■	■

8. Flerbrukshallen som samfunnsarena

Kapittelet vurderer behovet for en flerbrukshall ved en eventuell etablering av en ny felles barneskole.

Utviklingen av inkluderende møteplasser er en viktig samfunnsutfordring. Det handler ikke bare om fysisk rom for aktivitet, men om å skape arenaer som fremmer livsmestring, tilhørighet og helsefremmende fellesskap. I en tid der mange unge faller utenfor organiserte tilbud og psykiske helseutfordringer øker, blir slike bygg viktige verktøy for sosial bærekraft. Kartleggingen viser at dagens arenaer i stor grad ikke når ut til alle barn og unge. Mange av tilbudene fremstår som forbeholdt de mest ressurssterke, og det medfører at mange står uten tilgang til trygge, inkluderende og lavterskel arenaer. Dette gjelder ikke bare barn, men også ungdom og voksne.

En ny flerbrukshall kan være en del av løsningen, ikke bare som et idrettsanlegg, men som en fleksibel møteplass for mennesker i alle aldre og med ulik bakgrunn. Spørsmålet er imidlertid hvor en slik hall bør plasseres for å gi størst samfunnsverdi. På den ene siden vil en flerbrukshall i tilknytning til en ny felles skole kunne gi store pedagogiske gevinster og effektiv ressursbruk gjennom sambruk mellom skole og nærmiljøet. På den andre siden peker behovsanalysen også mot at det finnes et udekket behov for en mer sentrumsnær arena, som er lett tilgjengelig for hele befolkningen, uavhengig av alder og tilknytning til skolen.

Dette kapittelet vurderer derfor ulike behov og drøfter hvor en flerbrukshall vil ha størst effekt, enten som en integrert del av en ny skolesatsing, eller som en sentrumsnær arena for aktivitet, fellesskap og inkludering.

Målet er å se flerbrukshallen som et strategisk grep for å styrke folkehelse, inkludering og nærmiljøutvikling i Sauda.

foto: pinterest

8.1 Definisjonsbegrep

Definisjonsbegrep

I offentlig forvaltning defineres en flerbrukshall som et sports- og aktivitetsanlegg tilrettelagt for flere typer idrett og aktivitet uten behov for omfattende omrigging mellom bruksformålene. (Kultur- og kirkedepartementet, 2005). Store norske leksikon beskriver det som «en idrettshall som er utformet for å kunne brukes til flere ulike aktiviteter, ofte både idrett, kultur og sosiale formål.» (SNL, 2024). En flerbrukshall kan derfor være en viktig arena i flere lokalsamfunn, med fleksible bruksområder for både skole, idrett, kultur og offentlig virksomhet.

Under intervjurunden avdekkes det imidlertid at mange av informantene er usikre på hva begrepet flerbrukshall innebærer. Flere knytter det først og fremst til tradisjonelle idrettsaktiviteter. Det tyder på at forståelsen av begrepet ofte er snevert og primært knyttet til organisert idrettsbruk.

En informant fra Sogndal utfordrer denne forståelsen med utsagnet: «for mye idrett, for lite flerbruk». Han beskriver flerbruk som fysiske areal tilrettelagt for mangfoldige bevegelsesformer og motorisk utfoldelse, særlig for unge som ikke finner sin plass i dagens organiserte idrettsstilbud.

“Det handler ikke bare om variasjon mellom etablerte idretter, men om å skape inkluderende og fleksible arenaer for bevegelse, lek og utvikling – på egne premisser”.

Et viktig poeng er at flerbruken ikke skal styres av voksne alene, men utvikles i tett samarbeid med ungdommens behov, interesser og ønsker. For å lykkes med dette, må kommunen planlegge langsiktig og lytte aktivt til brukerne. Lokal deltakelse og medvirkning er avgjørende for å utvikle løsninger som faktisk fungerer.

På bakgrunn av dette definerer vi en flerbrukshall slik:

“Et fleksibelt og inkluderende aktivitetsanlegg, tilrettelagt for et bredt spekter av bevegelsesformer, kultur- og sosiale aktiviteter. Den skal kunne benyttes uten omfattende omorganisering mellom ulike aktiviteter, og være utviklet med tanke på både organiserte og uorganiserte brukere.”

Det handler ikke kun om et anlegg for idrett, men om et bygg for hele lokalsamfunnet, som rommer aktivitet, læring og tilhørighet, på tvers av alder, funksjonsnivå og interesse. Det er derfor viktig at flerbruken utvikles i tett samarbeid med brukerne og tar utgangspunkt i deres behov og forutsetninger.

8.2 Kartlegging av behov for en flerbrukshall

Denne delen bygger på behovskartlegging som er gjennomført i dialog med aktører i oppvekstsektoren samt representanter fra helse, frivillighet, idrett og kultur.

Behov for tilrettelagte lærings- og aktivitetsarealer for barn og unge

Det er et uttalt og identifisert behov for nye eller oppgraderte fasiliteter som bedre ivaretar barn og unges utvikling, både fysisk, sosialt og pedagogisk.

Barnehagene etterspør trygge og fysisk tilrettelagte arealer for de yngste barna. Slike rom bør være utstyrt med tjukkaser, baller og matter som stimulerer til variert og motorisk utvikling gjennom lek. Økt tilgang til slike bevegelsesrom vil styrke barns tidlige motoriske utvikling og samtidig gi positive effekter for folkehelsen i et bredere perspektiv.

Skolene har behov for sanse- og flere spesialrom for elever med særskilte behov. Dette gir barn og unge en trygg arena for motorisk aktivitet, mestring og sosial deltakelse, både i og utenfor skoletid.

Skolefritidsordningen på sin side har behov for fleksible arealer som legger til rette for varierte aktiviteter og soneinndeling. Det etterspørres en egen SFO-fløy med baser og kjøkken, dersom det bestemmes å bygge en ny skole eller som en del av en større oppgradering av eksisterende skolebygg. Fysisk tilrettelegging for motorisk utvikling trekkes også frem som en viktig mangel ved dagens fasiliteter. Et tydelig skifte i omgivelser og aktivitet fra skole til SFO vil kunne lette overgangen for de yngste elevene.

Hvis det bestemmes å oppgradere en av dagens skoler er behovet en mer funksjonell gymsal, enn en flerbrukshall. Dersom det blir en ny sentrumsskole ser flere informanter stor fordel av at dette kombineres med en flerbrukshall som er lokalisert i nærheten av eksisterende idrettstilbud.

Behov fra helse, frivillighet, idrett og kultur

Representanter fra helse, frivillighet, kultur og idrett peker på at dersom det etableres en ny sentrumsskole, bør dette kombineres med en flerbrukshall som er plassert i nærhet til allerede eksisterende idretts- og aktivitetstilbud. Dette vil legge til rette for sambruk, styrke samarbeidet mellom ulike aktører og sikre best mulig utnyttelse av ressursene. En slik løsning vil i større grad kunne møte både pedagogiske, sosiale, kulturelle og fysiske behov i lokalsamfunnet.

Det påpekes at et tradisjonelt idrettsanlegg alene ikke er tilstrekkelig for å møte befolkningens behov. Bygget krever fleksible, inkluderende og tilgjengelige fasiliteter, utformet i tråd med prinsippene for universell utforming og nå ut til befolkningsgrupper som i dag faller utenfor. Flertallet av informantene uttrykker bekymring for at dagens organiserte fritidstilbud i hovedsak appellerer til barn og unge med gode sosiale og økonomiske ressurser. I praksis betyr det at de som har størst behov for inkluderende møteplasser i mindre grad treffes av dagens organiserte tilbud.

foto: pinterest

Ungdata-undersøkelsen viser at omtrent 40% av 10.-klassingene i Sauda ikke deltar i organiserte fritidsaktiviteter (Sauda kommune, 2025). Det er blitt fortalt at ungdom etterspør lavterskeltilbud og egenorganiserte aktiviteter uten krav til prestasjon og det har blitt uttrykt ønske om en ungdomskafé. Det er viktig at møteplassene er nøytrale og trygge og at det er tilgjengelige på kveldstid og i helgene.

Ifølge helse- og psykologtjenestene er det økende behov for forebyggende møteplasser som motvirker ensomhet og psykiske helseutfordringer hos både unge, voksne og eldre. Særlig fremheves behovene blant voksne personer med minoritetsbakgrunn. Lavterskelaktiviteter og uformelle arenaer, som biljard, verksted og sosiale møteplasser trekkes frem som virkningsfulle tiltak.

Kulturaktørene understreker behovet for mer tilrettelagte rom som kan dekke ulike kulturaktiviteter, med særlig vekt på musikkrom og lagerplass. Det etterspørres øvingsrom med god akustikk, god takhøyde, tilstrekkelige kvadratmeter og egnede lagringsfasiliteter. For at slike rom skal fungere godt for korps, band, kor og andre kulturuttrykk, må de bygges i tråd med nasjonale standarder som NS-ISO 23591 (øvingsrom) og NS 8178:2023 (framføringsrom for musikk).

Et godt tilrettelagt musikkrom bør: 1) Være akustisk tilpasset etter faglige målinger og rådgivning fra fagakustiker. 2) Ha god takhøyde og nok volum (kubikkmeter) til å håndtere lydnivå og instrumentbruk. 3) Ha universell utforming og god tilgjengelighet. 4) Tilby lagerrom med trinnfri adkomst, slik at tunge instrumenter og utstyr kan lagres og transporteres trygt og effektivt. Informantene fremhever at dersom det skal bygges nye anlegg, eksempelvis i tilknytning til ny skole eller flerbrukshall, bør kultur og idrett vektlegges likeverdig i planleggingen.

Kommunestyret bestilte utredning av en fotballhall i Sauda i desember 2024. Fotballmiljøet er stort og aktivt, med høy deltakelse blant barn og unge. Saken ble behandlet i Kommunestyret 18. juni 2025. Det ble vedtatt å utsette saken i påvente av avklaringer knyttet til oppvekstsektoren, temaplanen for idrett og friluftsliv, samt en helhetlig utviklingsplan for stadionområdet.

Sauda IL har uttalt et stort behov for en ny flerbrukshall, uavhengig om bygget tilknyttes en skole eller ikke.

Dagens anlegg har sprengt kapasitet og er ikke tilstrekkelige for å dekke det nåværende aktivitetsnivået. Behovet gjelder både for organiserte idrettsaktiviteter, men også for å kunne tilby et bredere og mer inkluderende fritidstilbud til barn, unge og voksne utenfor organisert idrett. Sauda IL uttrykker en flerbrukshall som en: «fleksibel arena for både idrett og kultur, som kan samle folk året rundt og romme større arrangementer».

Samtidig påpeker idrettslaget at behovet for en basishall er større. En slik hall skal være ferdig rigget og lett tilgjengelig for hele befolkningen, og vil kunne bidra til å fremme grunnleggende ferdigheter som motorisk utvikling, balanse, koordinasjon og bidra til skadeforebyggende trening. I tillegg trekkes det frem at en basishall vil kunne gi mer effektiv tidsbruk ved å redusere behovet for rigging.

Idrettslaget uttrykker et ønske om å bidra med innspill, planlegging og søknader om finansiering dersom det blir besluttet å etablere et slikt anlegg. Det presiseres imidlertid at kommunen må ha det overordnede ansvaret for både prosjektledelse og fremtidig drift.

Behovskartleggingen peker på to ulike behov: På den ene siden er det behov for en utvidet gymsal i tilknytning til en av dagens skoler, med fleksible løsninger som sanserom, soneinndeling og mulighet for sambruk mellom enhetene, nærmere beskrevet i kapittel 9.3. På den andre siden avdekkes et behov for et lavterskel og inkluderende aktivitetstilbud som favner en bredere målgruppe.

Kapittelet tar utgangspunkt i en sentrumsnær flerbrukshall som mulig løsning. Det drøfter hvilke funksjoner og hvilket innhold som bør inngå for at anlegget skal fungere som et tilgjengelig og bærekraftig aktivitetshus. Fokus vil ligge på tiltak som fremmer inkludering, tilgjengelighet, bevegelsesglede og sosial deltakelse.

8.3 Funksjoner og innhold

Basishall

Basert på kartlegging av behov og våre vurderinger anbefales det at en basishall integreres i en ny flerbrukshall, eller vurderes ved eventuell oppgradering av eksisterende anlegg. Å inkludere en basishall i et flerbruksbygg fremstår som en langsiktig og bærekraftig løsning, som sikrer bredere bruk og bedre ressursutnyttelse.

Barn og unge i Sauda har behov for trygge, varierte og tilgjengelige arenaer som fremmer motorisk utvikling. En basishall er et spesialisert anlegg med fastmontert utstyr som trampoline, skumgrop og motoriske apparater. Slike fasiliteter gir gode rammer for å styrke barns og unges:

- Motoriske ferdigheter, som balanse, koordinasjon og kroppskontroll
- Psykiske helse, gjennom mestring, glede og økt selvfølelse
- Sosiale ferdigheter, gjennom lek, samarbeid og inkludering
- Mer informasjon og detaljer om basishall finnes på Gode Idrettsanlegg

Under er det vist noen illustrasjoner som viser hvordan en basishall kan se ut.

Mellomstor basishall i Molde
foto: Norges Gymnastikk- og Turnforbund

Begrunnelse for etablering av basishall

Forskning viser at fysisk aktivitet i barne- og ungdomsårene er avgjørende for å utvikle motorisk kompetanse, muskelstyrke, positivt selvbilde og god mental helse (Robinson m.fl., 2015; Lubans m.fl., 2016; Sawyer m.fl., 2012). Helsedirektoratet og Folkehelseinstituttet fremhever alderen 5–12 år som en avgjørende periode for barns utvikling av motoriske ferdigheter og bevegelsesglede, en fase ofte omtalt som den «motoriske gullalderen» (jf. Olympiatoppen). I denne alderen er barn særlig mottakelige for å lære nye bevegelser og utvikle mestringsfølelse knyttet til fysisk aktivitet. Dette er også nøkkelperiode for å etablere varige aktivitetsvaner som danner grunnlaget for god fysisk og psykisk helse, samt trivsel i ungdoms- og voksenlivet (Kjønniksen, 2008; Telama, 2009).

Motorisk kompetanse påvirker også barns sosiale liv. Studier viser at barn som mestrer fysisk lek deltar mer aktivt i sosialt fellesskap, mens lav motorisk ferdighet kan føre til ekskludering og lavere selvfølelse (Sandseter m.fl., 2013). Å legge til rette for mestring i bevegelse handler derfor også om å styrke barns sosiale tilhørighet og psykososiale helse.

Basishallen har et bredt bruksområde og høy pedagogisk relevans. Den vil kunne støtte opp under sentrale føringer i både

barnehageloven og rammeplanen for SFO, hvor fysisk aktivitet og motorisk utvikling løftes frem som viktige elementer i barns helhetlige utvikling, trivsel og lek. I skole og SFO vil hallen bidra til å oppfylle mål i læreplanen (LK20) om bevegelsesglede, livsmestring og sosial læring.

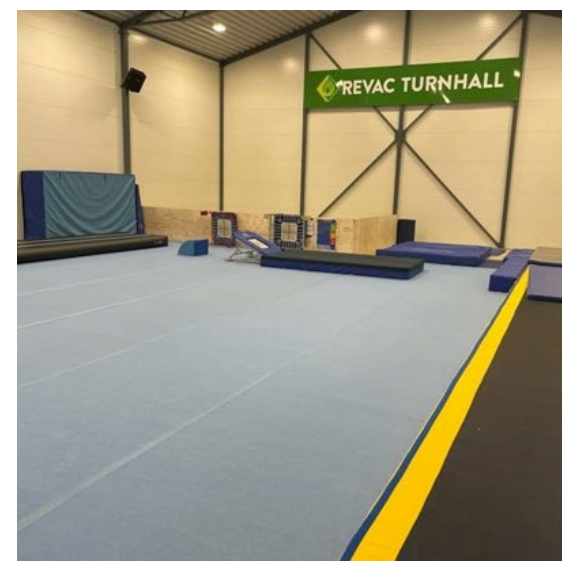
For Sauda Vidaregåande skule vil en basishall kunne styrke idrettsfagtilbudet og redusere behovet for reiser til Haugesund for tilgang til nødvendige treningsfasiliteter. Dette er både bærekraftig og utdanningsfremmende. For å bevare det idrettsfaglige utdanningstilbudet over tid, krever det at man har gode fasiliteter i nærheten.

Avslutningsvis vil helse- og omsorgstjenestene kunne bruke et slikt anlegg til forebygging, rehabilitering og tilpasset trening, i tett samarbeid med blant annet fysioterapeuter. Frivillige lag og foreninger vil få tilgang til en moderne og inkluderende arena for bred aktivitet og sosial deltakelse, og næringslivet kan involveres som samarbeidspartner gjennom støtte, utstyr, kompetanse eller finansiering, for eksempel gjennom samarbeid med aktører som Frisk og Rask treningssenter.

Anlegget vil legge til rette for samarbeid på tvers av sektorer og åpne for samlokalisering med helsefremmende tilbud.

Stor basishall i Ski
foto: Norges Gymnastikk- og Turnforbund

Liten basishall i Re
foto: Norges Gymnastikk- og Turnforbund

Finansieringsmuligheter

Det finnes flere statlige og frivillige støtteordninger som kan bidra til finansiering av basishaller, særlig når tiltaket retter seg mot barn og unge:

- Spillemidler som spesialanlegg
Basishaller, definert som treningshaller for turn med permanente installasjoner, kvalifiserer for spillemidler som «spesialanlegg»

- «Ekstrainnsats i idretten» 2025
I 2025 ble det bevilget 100 millioner kroner av Kulturdepartementet for å øremerke midler til barn og unge (6–19 år), med mål om like muligheter til deltagelse uavhengig av bosted og bakgrunn (Norges idrettsforbund, 2024)

- Motorisk mestring-satsing 2023–25
Gjennom et samarbeid mellom Norges Gymnastikk- og Turnforbund (NGTF) og lokale idrettslag er det satt av midler til prosjekter som fremmer motorisk mestring hos barn og unge. Dette gir en ekstra mulighet for støtte til tiltak som kombinerer fysisk aktivitet og folkehelse.

Flerbrukshall

I kartleggingen er det også fremmet behov for en flerbrukshall som kan inneholde møteplasser for ungdom og rom som kan tilby lavterskeltilbud hos flere målgrupper. Et slikt anlegg bør også inneholde en større hall som vil kunne hjelpe på dagens sprengte hallkapasitet.

For å lykkes med å skape en inkluderende flerbrukshall, må utgangspunktet være prinsippet om universell proporsjonalisme. Det innebærer at både utforming og innhold skal rettes særlig mot dem med størst behov for tilrettelegging, uten at det oppleves som forskjellsbehandling eller skaper stigmatisering.

Brukermedvirkning er en forutsetning for å sikre at tilbudet faktisk treffer dem det er ment for. Kommunen må derfor aktivt hente inn erfaringer og innspill fra mennesker med ulike sosiale, økonomiske og funksjonelle forutsetninger. Tiltaket må utvikles med og for dem det gjelder. Her har kommunen en mulighet til å spille på lag med aktører som allerede har tillit og kontakt med ulike målgrupper. Det kan for eksempel være:

- Introtjenesten, som har tett kontakt med nyankomne innvandrere og flyktninger
- Frivillighetssentralen, som kjenner til lokale behov og har god oversikt over ressurspersoner og initiativer i nærmiljøet
- Voksenopplæringen, som møter voksne med behov for tilhørighet, språk, aktivitet og sosial integrering

Disse aktørene kan bidra til både medvirkning, rekruttering og tilpasning av innhold, og vil være viktige samarbeidspartnere i utviklingen av en flerbrukshall som faktisk oppleves som relevant og tilgjengelig for alle.

Ansvar og eierskap

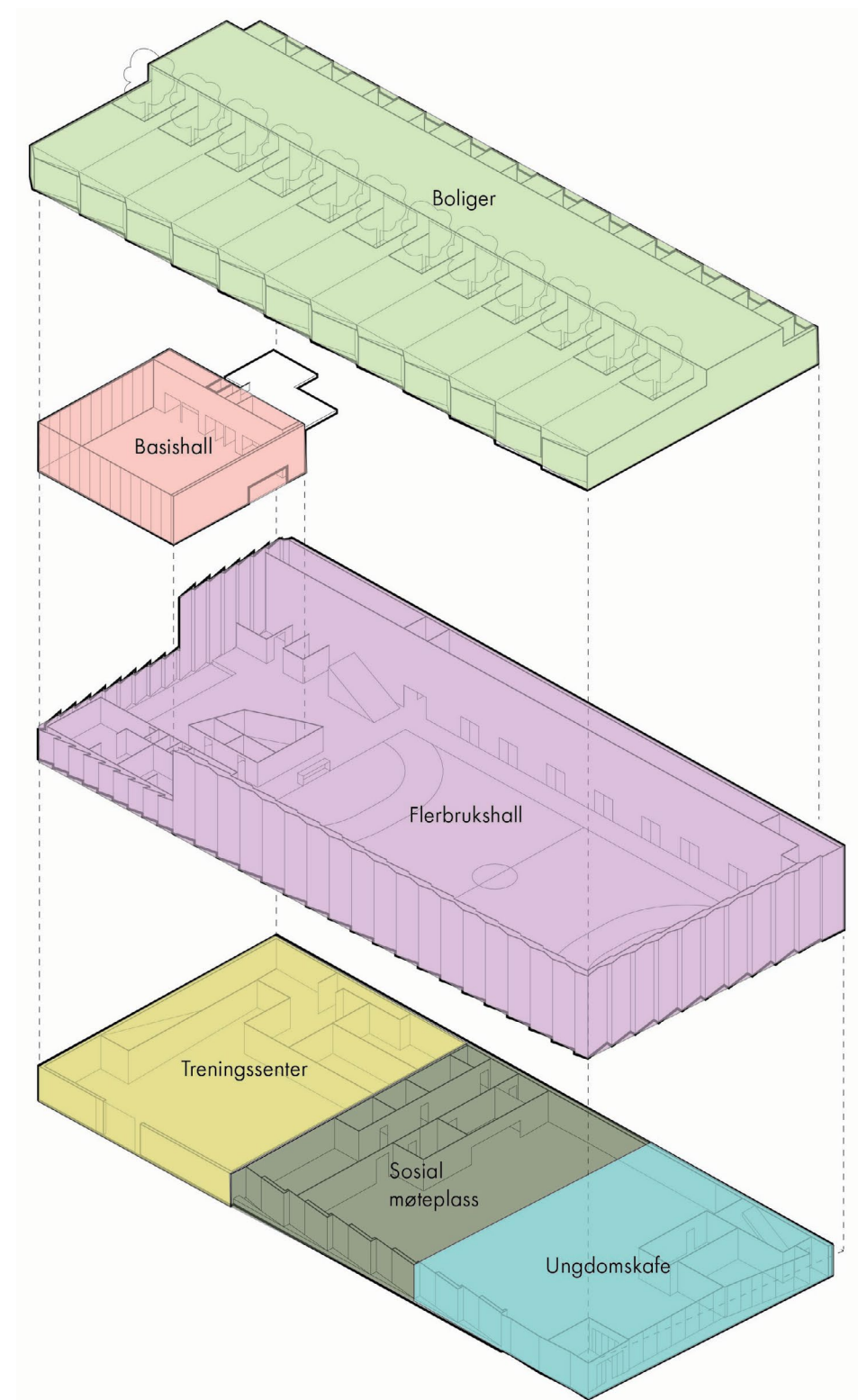
Kartleggingen viser at kommunen bør ha det overordnede ansvaret og eierskapet til flerbrukshallen for å sikre likebehandling, forvaltning og langsiktig tilgjengelighet. Samtidig bør driften utvikles i tett samarbeid med frivillige lag og organisasjoner. Dette gir lokal forankring og et bredere mangfold i aktivitetstilbudet.

Klare avtaler må inngås med ulike brukergrupper. Ansatte fra skole, barnehage og SFO bør også involveres i prosessen. Deres innsikt i barn og unges behov er en viktig ressurs for å utvikle en hall som favner bredt og inkluderer alle.

Dersom det blir en ny felles sentrumsnær skole er vår anbefaling å skape et aktivitetshus som kombinerer en basishall og flerbrukshall.

Oltedal Flerbrukshall
foto: Urd Klima

Sammensetning av ulike funksjoner i et aktivitetshus sentrumsnært, kan se slik ut.
Illustrasjon: Dorte Mandrup Arkitekter

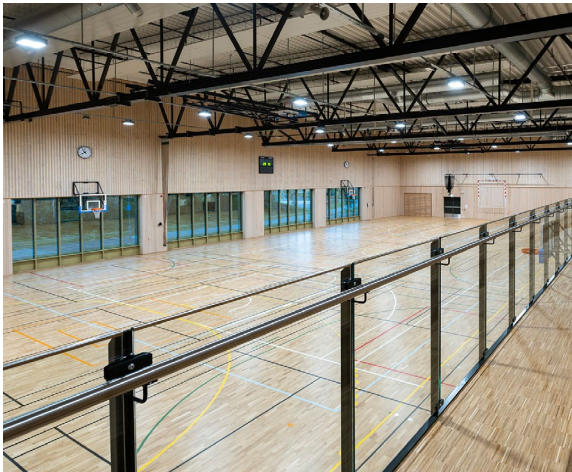
8.4 Areal- og utformingskrav

Flerbrukshall

Kultur- og kirkedepartementet (2005) understreker at det er stor fleksibilitet i utforming og størrelse for flerbrukshaller med tanke på spillemidler. Det finnes ingen fast standardstørrelse, og støtte kan gis til både mindre og større haller enn en «standardhall» (omtrent på størrelse med en håndballbane).

Det viktigste er at hallens dimensjoner passer til planlagte aktiviteter, enten for trening eller konkurranse. Målet er størst mulig lokalt brukspotensial, ikke nødvendigvis å oppfylle krav for større konkurranser i en særiddrett.

Det kan også gis støtte til mindre haller eller spesialhaller, så lenge arealet er tilpasset de aktuelle idrettene.

Tokerud Flerbrukshall
foto: Futhark arkitekter

Basishall

Basishaller bygges ofte som tilbygg til eksisterende eller nye idrettshaller, for eksempel i forlengelsen av en flerbrukshall. En vanlig løsning er å etablere en hev/senk-vegg mellom hallene, slik at basishallen fungerer som en treningsflate, mens oppvisninger og konkurranser kan gjennomføres i idrettshallen der det er publikumskapasitet. En slik løsning forutsetter at det er montert, minimum 14 festepunkter i idrettshallen, slik at turnapparater og annet utstyr kan forankres forsvarlig. Denne sambruksmodellen er også kostnadseffektiv: Man reduserer byggekostnader ved å dele vegg og konstruksjon, og man kan i tillegg benytte eksisterende garderober og støttefunksjoner i hovedhallen.

Dersom man velger en av de to minste basishall-variantene (25 × 20 meter eller 25 × 30 meter), må man være oppmerksom på at enkelte aktiviteter, som trampett og tumbling, krever minimum 35–40 meter tilløpslengde. I slike tilfeller må tilløpet i praksis starte i idrettshallen for å oppfylle kravene til sikkerhet og funksjonalitet.

Basishaller kan også bygges som selvstendige anlegg, forutsatt at nødvendige støttefunksjoner som garderober, sosialt rom, lager og styrketreningsarealer inngår i planløsningen.

Tabell 1: Minimumskrav for støtteberettiget flerbrukshaller

Type flerbrukshall	Minimumareal (netto)	Min. takhøyde	Tilrettelegging for:
Minimumsareal for støtteberettiget flerbrukshall	16 x 24 m	Ikke spesifisert	Enkle aktiviteter, spesialhaller
Flerbrukshall for tradisjonelle innendørsidretter	23 x 44 m	7 m	1 Håndball-, innebandy-, og basketballbane • Badmintonbaner 4 Volleyballbaner (1 langsgående + 3 på tvers) <u>9 Bordtennisbaner</u>

MERK: De angitte målene gjelder netto bruksareal. Konstruksjonsdeler og fastmontert utstyr må ikke redusere netto rommål.

Tabell 2: Standard størrelser for basishall:

Type hall	Dimensjoner (L x B)	Takhøyde	Kommentar
Liten (1)	25 x 20 m	7 m	Minimum størrelse
Mellomstor (2)	25 x 30 m	7 m	Økt areal for utvidet aktivitetstilbud
Turnhall	25 x 45	7 m*	For turnaktiviteter: RG krever 9 m høyde

MERK: Det kan gis tillegg i spillemidler dersom takhøyden økes til 9 meter, særlig relevant for rytmisk gymnastikk

Tabell 3: Støttefunksjoner for spillemiddelsøknad for basishall

Romtype	Minimumsareal	Minimum takhøyde	Merknad
Garderober (pr. sett)	70 m ²	2,5 m	Gjelder kun dersom hallen ikke har felles garderobe
Klubblokaler	Varierende	Ikke spesifisert	Kontor, møterom og lager for klubbdrift
Sosialt rom	100 m ²	Ikke spesifisert	Tilrettelagt for samlingsaktivitet
Styrketreningsrom	60 m ²	3,5 m	For fysisk trening og styrketrening

MERK: Lengde og bredde på hallen kan tilpasses lokale forhold, men oppgitte størrelser brukes for å beregne tilskuddssatser

Spillemiddeltilskudd:

Inntil 1/3 av godkjente kostnad kan gis i støtte dersom krav til størrelse og utforming er oppfylt. Må oppfylle krav til størrelse, høyde og funksjonalitet, og være en del av godkjent kommunal plan for idrett og fysisk aktivitet. Tillegg i støtte kan gis ved økt takhøyde (9m), særlig for rytmiske gymnastikk.

Gymsal

Arealkrav til en gymsal er beskrevet i kapittel 9.3 Likevel må det også tas hensyn til at aktivitetsflaten alene ikke er tilstrekkelig for å dekke behovet ved etablering av en ny felles skole. Det må også tas hensyn til følgende tilleggsarealer knyttet til funksjonen

Garderober med dusj (minimum én for hvert kjønn, ofte 40–60 m² hver)
HC-garderobe og toalett (i tråd med krav til universell utforming)
Utstyrsrom/lager (20–30 m², til oppbevaring av apparater og utstyr)
Sanserom eller tilretteleggingsrom (aktuelt for elever med spesielle behov)
Teknisk rom (avhengig av ventilasjon og bygningsstandard)
Eventuelle tribuner eller scenearealer (ved flerbruk)

8.5 Vår vurdering

Behovskartleggingen viser at valget av lokalisering for en framtidig felles skole vil påvirke hvilke typer tilleggsanlegg som er nødvendige og hensiktsmessige.

To mulige scenarioer:

Scenario 1 – Flerfunksjonell gymsal

Dersom det bestemmes å oppgradere Risvoll og/eller Austarheim skule vil det være behov for en utvidet gymsal med basisfunksjoner. Et slikt fleksibelt areal vil kunne dekke skolens behov og samtidig gi muligheter for bruk av nærmiljøet rundt.

Det vil trolig ikke ha kapasitet eller fleksibilitet nok til å møte hele befolkningens behov for aktivitet, inkludering og møteplasser, slik det er identifisert i kartleggingen.

Alternativt kan det parallelt etableres en sentrumsnær basishall eller møteplass som dekker behovene til dem som står utenfor skolen og det organiserte tilbudet.

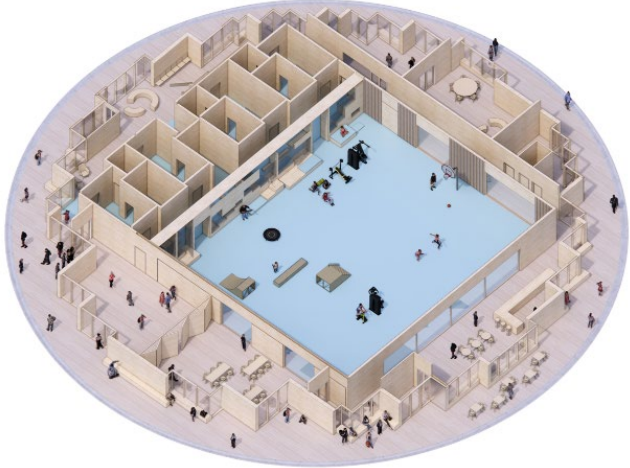
Scenario 2 – Aktivitetshuset

Dersom det velges å etablere en ny felles sentrumsnærskole eller oppgradere Fløgstad skule vil forslaget vårt være en ny flerbrukshall som er lokalisert i nærheten av de allerede etablerte idrettsanleggene. Aktivitetshuset er en flerbrukshall som inneholder en basishall, en håndballflate, ungdomskafe, treningssenter m.m.

En sentrumsnær flerbrukshall, utformet som et åpent og lavterskel aktivitetshus, kan møte dette behovet mer direkte. Her vil en integrert

basishall være et sentralt grep, ikke bare som et spesialanlegg for motorisk utvikling, men som en sosial og helsefremmende arena for ulike brukergrupper og fagmiljøer. En basishall kan kobles mot både barnehager, skoler, helse- og omsorgstjenester, frivilligheten og voksenopplæringen, og dermed danne et tverrsektorielt knutepunkt for bevegelse og mestring.

Dette alternativet er inspirert av prosjektutviklingen av en flerbrukshall og basishall tilknyttet Trudvang skule i Sogndal. I samme bygg er det også mediatek, musikkrom og kafè.

Trudvang aktivitetshall i Sogndal
Foto: Curve Studio & LOCAL

9. Innspill til videreutvikling av oppvekstbygg i Sauda

Vi har mottatt mange gode innspill til oppvekstbygg under arbeidet med kunnskapsgrunnlaget. Vi har derfor valgt å utarbeide et eget kapittel som kommer med innspill til videreutvikling av oppvekstbygg i Sauda.

For å kunne vurdere hvilke tiltak som er nødvendige fremover er det ikke tilstrekkelig å se på dagens bygningsmasse alene, men også å stille spørsmålet: Hva skal egentlig kjennetegne en god barnehage, skole og skolefritidsordning i Sauda i årene som kommer?

I dette kapittelet løftes blikket mot hvilke krav og kvaliteter som bør ligge til grunn når fremtidens bygg og oppvekstilbud skal planlegges.

Gode barnehager, skoler og SFO kjennetegnes av trygge relasjoner, et inkluderende læringsmiljø og pedagogisk innhold som fremmer både faglig og sosial utvikling. Selv om bygget i seg selv ikke avgjør kvaliteten på tilbudet, kan de fysiske omgivelsene tilrettelegge for trivsel, læring og mestring for barn og ansatte.

Dette kapittelet danner et samlet grunnlag for fremtidige prioriteringer knyttet til utviklingen av en ny felles skole, eller oppgradering av eksisterende bygg. Med utgangspunkt i lovverk, nasjonale føringer og lokal innsikt, pekes det på mangler ved dagens bygningsmasse og presenterer behov og mulige løsninger for hvordan de fysiske omgivelsene kan styrkes sammenlignet med dagens standard. Målet er å utvikle rom som i større grad støtter et inkluderende, stimulerende og fremtidsrettet oppvekstmiljø for både barn og ansatte i barnehage, skole og SFO.

foto: pinterest

9.1 Dagens situasjon i oppvekstsektoren

Gjennom faglig vurderinger og bred medvirkning fra ansatte er det avdekket fysiske mangler i dagens skolestruktur og bygg. Dette hindrer kommunen å følge gjeldende lovverk og i å tilby et likestilt pedagogisk tilbud.

For å sikre at barnehage, skole og SFO utvikles i tråd med nasjonale krav og faglige ambisjoner, er det nødvendig med målrettede tiltak som løfter dagens standard og etablerer bærekraftige rammer for fremtidens oppvekstsektor.

Trygge og fleksible læringsrom

Dagens tekniske tilstand oppleves som utfordrende i flere av byggene, og kan påvirke både helse, trivsel og læringsutbytte negativt, for barn så vel som ansatte. Flere av informantene og befaringene viser til mangler som kan være stridene med gjeldende lov.

Bygningsmassen begrenser også muligheten for variert og moderne pedagogisk praksis. For å kunne oppfylle kravene i rammeplanen for barnehager og læreplanverket LK20 kreves det flere fleksible og funksjonelle romløsninger. Dette innebærer arealer som støtter praktisk og tverrfaglig arbeid, gir rom for små grupper og individuelle tilpasninger, samt inspirere til kreativitet og utforskning. For å sikre likeverdig opplæring, må skolen ha rom som støtter barns utvikling og mestring uavhengig av funksjonsnivå og behov. Slike kvaliteter er nærmest fraværende i mange av dagens bygg.

Manglende universell utforming og tilgjengelighet

Dagens skolebygg oppfyller ikke kravene til universell utforming slik disse er definert i gjeldende lovverk. Dette begrenser tilgjengeligheten for barn med funksjonsvariasjoner og svekker prinsippet om likeverdig deltakelse.

Spredt organisering svekker fagmiljøer og oppfølging

Den fragmenterte oppvekststrukturen, hvor barnehager og skoler er spredt på flere geografiske områder, vanskeliggjør samordning og samarbeid mellom både pedagogisk personale og ulike støttefunksjoner. Ressurser må fordeles mellom flere enheter, noe som medfører lav tilstedeværelse, svekket fagmiljø og begrenset tilgjengelighet, både for barn og for de ansatte som er avhengige av tett samarbeid med støtteapparatet. I tillegg mangler enkelte skoler nødvendige rom og fasiliteter for de ansatte og forebyggende helsetjenester.

Dette kan svekke muligheten for tidlig innsats, kontinuerlig oppfølging og helhetlig tverrfaglig arbeid, og få direkte negative konsekvenser for barn og unge som trenger tett støtte og rask hjelp. For noen kan dette bety forsinket utviklingsstøtte, økt risiko for utenforskap eller at behov ikke fanges opp i tide. Ved oppgradering eller etablering av ny skole bør samlokalisering av både pedagogisk personale og tverrfaglige støttefunksjoner inngå som en integrert del av planleggingen.

9.2 Forslag til løsninger

Dagens skolestruktur fører videre til ulikheter i undervisningstilbudet mellom skolene, noe som gir barn ulike muligheter for faglig utvikling og tilpasset opplæring. I praksis betyr dette at elever med behov for særskilt tilrettelagt opplæring må bytte skole for å få et tilrettelagt tilbud ved sin nærscole. I tillegg legger ikke dagens skolestruktur til rette for elever som ikke finner sin plass i det ordinære klasserom. Skolen må derfor tilrettelegge for funksjoner og aktiviteter som skaper en arena for mestring og utfoldelse.

Med bakgrunn i de utfordringene og behovene som er identifisert, er det nødvendig å se på hvordan fysiske løsninger kan bidra til å løfte kvaliteten av oppvekstbygg.

Målet med dette kapittelet er ikke å presentere ferdige tiltak, men å vise til mulige løsninger. Tekst og illustrasjoner fungerer som inspirasjon og faglig støtte i det videre utviklingsarbeidet, enten det gjelder oppgradering av eksisterende bygg eller etablering av en ny felles skole

Bildene i kapittelet er KI-genererte visualiseringer som illustrere tenkte løsninger og anbefalte funksjoner. De viser ikke faktiske bygg, men gir eksempler på hvordan ulike funksjoner og rom kan utformes for å møte framtidens behov.

Klasserom og soneinndeling

Gode skoler kjennetegnes av fleksible klasserom og læringsarealer som er tilpasset ulike læringsformer, aldersgrupper og individuelle behov. Et fleksibelt læringsmiljø gjør det mulig å variere undervisningen, legge til rette for fysisk bevegelse, og støtte både samarbeid og individuell fordykning.

Fleksible rom

Store undervisningsrom kan enkelt deles opp eller åpnes ved hjelp av foldevegger. Dette muliggjør tverrfaglig arbeid og samarbeid på tvers av elevgrupper og trinn, samtidig som lokalene kan tilpasses ulike aktiviteter og behov. Inndeling kan gjøre det enklere for læreren å tilpasse undervisningen og flytte elevene mellom aktiviteter. Resultatet vil kunne gi økt variasjon, større engasjement og bedre støtte for elevenes ulike behov og læringsstiler.

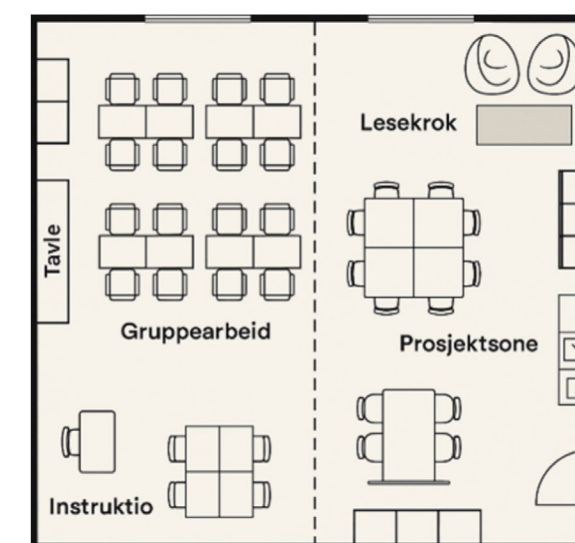
Soneinndelte klasserom

Ett rom kan organiseres i ulike funksjonelle soner, eksempelvis:

- Undervisningssone for lærerstyrt opplæring
- Gruppebord for samarbeid og diskusjon
- Lesekrok for konsentrert arbeid
- Utforskningssone for praktiske aktiviteter og eksperimentering

Klasserom med skillevegg (KI generert)

Planløsning (KI generert)

Fremtidens undervisning og kunstig intelligens

I takt med utviklingen av mer fleksible og elevtilpassede læringsmiljøer, må skolene også forholde seg til de raske endringene innen digital teknologi. Kunstig intelligens og digitale verktøy har blitt en naturlig del av undervisningen, noe som stiller nye krav til både rom, utstyr og pedagogisk praksis.

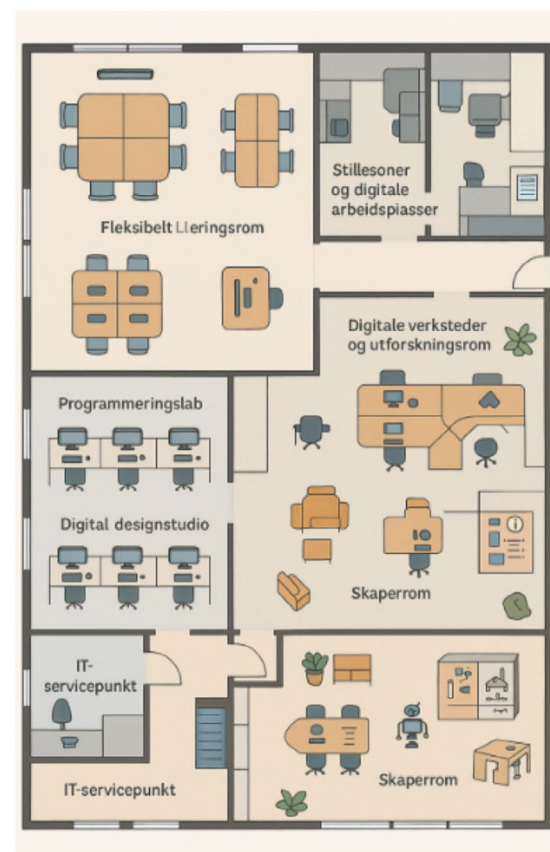
KI-verktøy og digitale læringsplattformer gir muligheter for å styrke læring, støtte lærerrollen og tilpasse opplæringen til den enkelte elev. Samtidig stilles det nye krav til infrastruktur, kompetanse og bevissthet rundt teknologiens rolle i barn og unges liv.

Romutforming

Skal KI og andre digitale hjelpemidler inngå som en naturlig og pedagogisk del av undervisningen, må både de fysiske og digitale læringsomgivelsene tilpasses. Fremtidige skolebygg kan inkludere:

- Fleksible og teknologirike læringsrom med god akustikk, belysning og infrastruktur
- Stille soner og digitale arbeidsplasser til individuelt arbeid med digitale verktøy
- Utstyr og rom for programmering, digital design, kreativ utforskning og samarbeid
- Teknisk støtte og sikker digital drift

Samtidig må skolene ha robuste systemer for personvern, datasikkerhet og etisk bruk, slik at elevene kan bruke teknologien trygt.

Planløsning (KI generert)

Sanse-rom (KI generert)

Mestringsrom for alle med for eksempel sanse-rom

Med økende bruk av teknologi i barns hverdag, blir det stadig viktigere å tilrettelegge for sanselige opplevelser. Sanse-rom er spesialutformede rom som enten demper eller stimulerer sanseinntrykk, og spiller en viktig rolle i å regulere følelser, roe seg ned, eller få tilpasset skjerming utenfor det ordinære klasserommet. De kan benyttes av elever med behov for sensorisk regulering, som for eksempel barn med autismespekterforstyrrelser, ADHD, konsentrasjonsvansker eller andre nevrofunksjonelle utfordringer.

Typiske elementer inkluderer dempet belysning, lydisolasjon, beroligende teksturer, lyspaneler, prosjektorer, madrasser og spesialtilpasset utstyr.

Målet er å skape læringsmiljø hvor flere barn kan delta i fellesskapet, uten behov for segregering. Dette kan redusere risikoen for stigmatisering, fremmer inkludering og styrker elevenes opplevelse av likeverd.

Selv om enkelte barn vil ha behov for skjerming og spesifikke tiltak, understrekes det at dette ikke må gå på bekostning av inkludering og fellesskap. Universell utforming skal ligge til grunn for hele skolebygget, og ikke bare for enkelte tilpasninger.

Designforslag:

- Sanse-rom bør implementeres diskret i bygningsmassen og plasseres nær elevmiljøet
- ikke som isolert enhet

- Lydisolasjon og mulighet for justerbart lys bør være standard flere steder, ikke bare i ett rom

- Hovedrommene og klasserommene bør bygges fleksibelt, med løsninger som støtter akustisk demping, skjerming og variasjon i bruk.

Sanse-rom i større klasserom (KI generert)

Gymsal

Fysisk aktivitet er en grunnleggende del av barns opplæring og utvikling. En moderne og godt tilrettelagt gymsal utgjør derfor en viktig del av skolebygget. Den skal støtte både undervisning, fysisk utfoldelse og muligheter for flerbruk av lokalet.

Dagens gymsaler oppleves for små for barn og lærere. Dette fører til at klassene må deles inn i mindre aktivitetsgrupper hvor det er hensiktsmessig å være flere deltakere. Det finnes ingen nasjonal standard som fastsetter eksakte krav til størrelse eller takhøyde for gymsaler i skoler. Arealbehovet vil derfor være avhengig av hvilke aktiviteter gymsalen skal brukes til, og hvor mange brukere den er dimensjonert for.

Norges idrettsforbund viser derimot at gymsaler i skoler ofte har en størrelse på rundt 10 × 20 meter. Andre enkelte standarder og anbefalinger som brukes som rettesnor ved planlegging og bygging av gymsaler er: Utdanningsdirektoratet, Helsedirektoratet, Byggeteknisk forskrift (TEK17) og Norske standarder som NS 3420 og NS-EN 12193.

Kvalitetskrav innebærer derfor:

- God takhøyde og ventilasjon for å sikre et sunt og komfortabelt inneklima under aktivitet. Universell utforming, inkludert trinnfri adkomst og tilrettelegging for rullestolbrukere.

- Tilknyttede garderober og HC-toalett for funksjonell og inkluderende bruk.

- God lydisolering og akustiske tiltak som reduserer støy og forbedrer læringsmiljøet.

- Fleksibelt og støtdempende gulv, samt god belysning, tilpasset ulike aktiviteter og aldersgrupper.

- Trygg og funksjonell lagring av utstyr for enkel tilgang og sikker bruk.

- Utformingen må også sees i sammenheng med en eventuell ny flerbrukshall i tilknytning til en ny felles skole dersom dette alternative bestemmes.

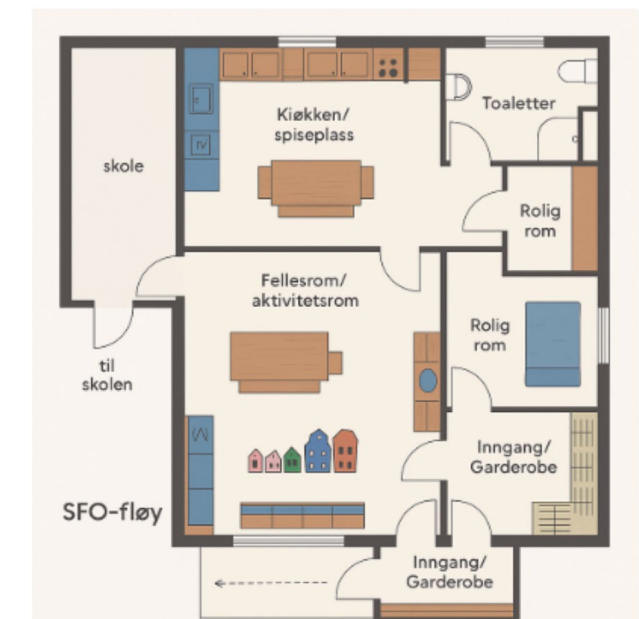
Gymsal (KI generert)

Spesialiserte læringsrom for praktiske fag

Fag som kunst og håndverk, musikk og mat og helse m.m., krever også spesialiserte rom som er tilpasset fagets innhold og arbeidsformer. Disse rommene er også viktige arenaer for praktisk utforskning, skaperglede, fysisk og sosialt samspill mellom barn og unge. I utviklingen av fremtidens inkluderende og inspirerende oppvekstarenaer, er det derfor viktig å sikre at også disse fagspesifikke rommene får den plassen og prioriteringen de fortjener.

Skolefritidsordningen

For å sikre et kvalitativt godt tilbud må skolefritidsordningen (SFO) planlegges som en selvstendig og helsefremmende del av skolemiljøet, med egne funksjonelle arealer utformet med tanke på barnas behov for trygghet, oversikt og trivsel. SFO er ikke en forlengelse av skoledagen, men et eget tilbud med fokus på lek, omsorg, sosialt fellesskap og meningsfulle aktiviteter- noe som er viktig for barn med lite støtte hjemmefra.

SFO organisering (KI generert)

Overgangen fra skoledag til fritid bør oppleves som et naturlig miljøskifte og ikke en improvisert løsning. Tilrettelegging for lek, sosialt fellesskap og en god måltidsopplevelse er grunnleggende for at SFO skal være helsefremmende, inkluderende og utviklende. I prosjektet Framtidens SFO (2025) ble barnas egne ønsker og behov kartlagt. Det kom blant annet fram ønsker som gamingrom, felleskjøkken og bedre måltidsfasiliteter. Ved etablering av ny skole eller ombygging av eksisterende, kan SFO vurderes som en selvstendig enhet med egne arealer, bemanning og funksjon, men samtidig tett integrert i helheten av barnas skolehverdag.

Mulige løsninger:

- **Funksjoner** på ett plan. For trygghet, oversikt og tilpasset barnas behov. Plantegningen viser en oversiktlig SFO-fløy med avgrensede soner.

- **Miljøskille**. Areal som skaper et tydelig miljøskille mellom når skoledagen slutter og SFO starter.

- **Fellesrom og aktivitetsrom**. Et fleksibelt areal hvor barna kan leke, utfolde seg og være sosiale. Dette rommet er SFOs hjerte og må kunne romme både frilek og organiserte aktiviteter.

- **Kjøkken og spiseplass**. Legger til rette for måltider, praktisk læring og samhandling. Viktig for struktur, trivsel og helse fysisk aktiviteter og varierte opplevelser.

- **Rolige rom**. Tilbyr skjermede soner for hvile, avkobling eller stille aktiviteter, et viktig supplement til det sosiale fellesskapet.

- **Tilknytning til garderobe og inngang**. God logistikk og flyt mellom skole, hjem og fritid, samt nærhet til uteområder, gir barn forutsigbarhet og naturlige overganger.

- **Nærhet til uteområder og skolens fasiliteter (f.eks. gymsal)**. Nærhet til en gymsal, eller eventuelt en flerbrukshall og utearealer gir muligheter for

Uteområdet (KI generert)

Barnehageutforming

Barnehagen er mer enn et oppholdssted, den skal også være et pedagogisk landskap som skal fremme barns trivsel, utvikling, læring og danning. Den fysiske utformingen må være funksjonell og fleksibel, og samtidig støtte både barnas behov for lek og utfoldelse og personalets behov for strukturert arbeid. I tillegg skal utformingen bygges etter Rammeplanens prinsipper om barns medvirkning, trygghet, allsidig utvikling og fellesskap.

For å sikre et variert og tilrettelagt læringsmiljø, må barnehagens arealer støtte daglig samspill mellom lek, læring, omsorg og danning.

Fellesarealer

Fellesarealene skal utformes slik at de stimulerer til både fysisk aktivitet og konsentrasjon, og legger til rette for differensiert bruk. Rammeplanen understreker viktigheten av lek som læringsform, og fellesarealer må derfor være fleksible, trygge og tilpasningsdyktige, med muligheter for sonedeling, materialbruk og visuell ro. Illustrasjonen under viser hvordan et slikt fellesareal kan se ut.

Garderobeløsninger

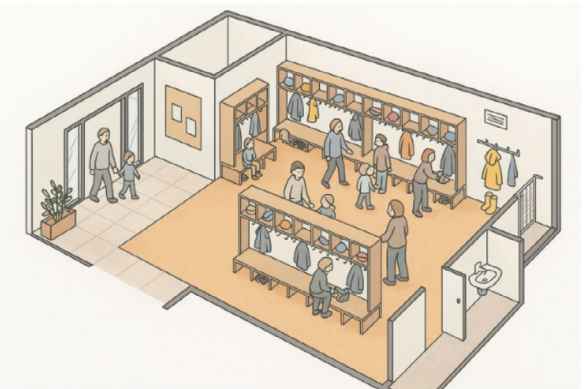
Garderoben er et viktig overgangsrom mellom hjem og barnehage og skal bidra til en trygg start og avslutning på barnehagedagen. For å oppfylle kravene til omsorg, inkludering og likeverd, bør garderoben:

- Ha tilstrekkelig plass for alle barn, foresatte og ansatte uten trengsel.

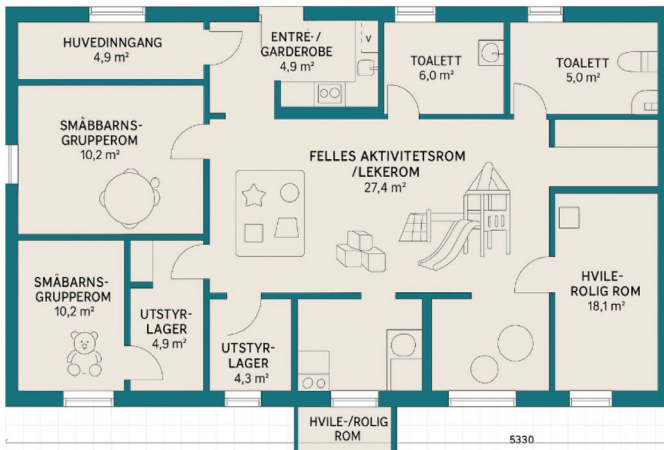
- Tilrettelegges med funksjonelle tørkesoner og ventilasjon for et godt inneklima.

- Tilpasses barns alder, høyde og funksjonsnivå.

- Være del av en felles inngang eller samlingssone som fremmer fellesskap og hindrer segregering mellom avdelinger og grupper.

Garderobe (KI generert)

Barnehage organisering (KI generert)

Uteområder

I tråd med rammeplanens krav om variert lek og daglig utelek, skal uteområdet være:

- Allsidig og inkluderende, med naturlige og menneskeskapte elementer som gir mulighet for grov- og finmotorisk utvikling, sanseerfaringer og sosialt samspill.
- Tilrettelagt for helårsbruk, med overbygde lekeområder, sitteplasser i ly, og variert underlag som sand, gress, stein og tredekke.
- Inneholde tilgang til naturmaterialer som vann, sand og vegetasjon, samt robuste lekeapparater og klatremuligheter i ulike høyder.
- Ivareta barns trygghet og utforskertrang, og ha siktlinjer og oversikt for voksne.

Uteområdet (KI generert)

Tilrettelagte arbeidsforhold for ansatte

For at lærere, barnehagelærere og annet pedagogisk personale skal kunne utføre arbeidet sitt på en god og profesjonell måte, enten det er i barnehage, skole eller SFO, er det avgjørende med gode fysiske arbeidsforhold. Dette handler ikke bare om komfort, men om rammer som støtter konsentrasjon, planlegging, samarbeid og dokumentasjon.

Personalet trenger egnede rom for planlegging, refleksjon, foreldresamtaler og tverrfaglig samarbeid. Gode personalrom styrker det pedagogiske arbeidet og samhandlingen, uavhengig av om det skjer i barnehagen, på skolen eller i SFO.

Krav til arbeidsplasser:

- Tilstrekkelig plass og skjerming for konsentrert arbeid, individuelt arbeid, uten forstyrrelser
- God belysning, akustikk og teknisk utstyr, slik at alle kan utføre digitale og administrative oppgaver effektivt.
- Samlokalisering av personalgrupper, slik at faglig samarbeid og sosial støtte fremmes i hverdagen.
- Fleksible møterom og samtalerom som kan benyttes til veiledning, møter og samtaler med foreldre.

Gode arbeidsforhold kan bidra til å redusere sykefravær, gjør det lettere å rekruttere og beholde dyktige lærere og legger til rette for faglig utvikling. Det er dermed ikke bare et trivselstiltak, men en langsiktig investering i kvaliteten på opplæringen.

Arbeidsrom kan utformes med tanke på:

- Kombinasjon av stille soner for fordypning og åpne soner for samarbeid.
- Arbeidsplasser organisert etter fagteam for å stimulere til faglig utvikling og tverrfaglig samarbeid
- Tilgang på garderobe, pauserom og sosiale soner som ivaretar arbeidsmiljøet

Arbeidsrom (KI generert)

Behov for en samlokalisert løsning

Dagens organisering utfordrer både kvaliteten på tilbudet og muligheten for tidlig innsats. En samlokalisering vil i langt større grad kunne møte barn og unges behov på en koordinert, tilgjengelig og effektiv måte.

En slik bygningsmessig utforming, med fleksible fellesarealer, nærhet mellom fagmiljøer og støttefunksjoner, samt tilgang til både rolige og aktive soner, legge til rette for en helhetlig tilnærming til barns utvikling. Dette kan gi bedre forutsetninger for:

- Tverrfaglig samarbeid mellom pedagoger, spesialpedagoger og helsetjenester
- Lav terskel for kontakt og informasjonsdeling (innenfor rammer for personvern)
- Tidlig identifisering og oppfølging av barn med ekstra behov
- Jevnere kvalitet og mer likeverdig tilbud på tvers av grupper og alderstrinn

Samtidig må behovet for profesjonell distanse og ivaretagelse av taushetsplikt imøtekommes gjennom gode planløsninger med skjermede soner, lydtette rom og dedikerte samtaleområder.

En moderne, samlokalisert løsning vil dermed ikke bare oppfylle nasjonalt krav om tidlig innsats, sosial utjevning og barnets beste, men også styrke fagmiljøene og øke kvaliteten i det pedagogiske arbeidet.

Krav til arbeidsplass og fasiliteter kan derfor være:

- Møterom
- Samtalerom
- Nødvendige støttefunksjoner
- Universell utforming
- Skjermede venterom
- Egnet infrastruktur for digital samhandling.

foto: pinterest

Oppsummering

Utformingen av fremtidens oppvekstarenaer handler ikke bare om bygg, men om barnas muligheter til å vokse opp i miljøer som fremmer trygghet, mestring, fellesskap og utvikling. Gode fysiske omgivelser er en forutsetning for å realisere ambisjonene i lovverk, rammeplaner og læreplaner, og for å sikre både barns rettigheter og de ansattes arbeidsmiljø. Dette kapittelet har belyst hvordan juridiske krav, nåværende utfordringer og fremtidige behov må sees i sammenheng for å utvikle fysiske miljøer som støtter barnets beste i praksis.

Utviklingen av et fremtidig oppvekstmiljø krever mer enn funksjonelle undervisningsrom, det handler om å skape helhetlige miljøer som ivaretar barn og unges behov for læring, lek, omsorg og fysisk utfoldelse. Gjennom prinsipper som fleksibilitet, universell utforming, helsefremmende omgivelser og samlokalisering av tjenester, kan kommunen legge til rette for et robust og inkluderende oppvekstmiljø for kommende generasjoner.

Et sentralt aspekt av denne helheten er tilgang til gode arenaer for bevegelse, fysisk aktivitet og fellesskap, både i skoletiden, på SFO og i fritiden. En moderne flerbrukshall kan spille en viktig rolle i dette arbeidet, ved å knytte oppvekst, fritid og lokalsamfunn tettere sammen og gi barn og unge gode rammer for helse, sosial tilhørighet og variert aktivitet.

10. Konklusjon - veien videre

Konklusjonen skal omfatte våre refleksjoner rundt veien videre for politikerne, beslutningstakere og administrasjonen. Vi henviser til viktige prinsipper som er gjennomgående i rapporten og kommer med våre anbefalinger til prioriteringer.

Prioriteringer:

Sammenheng mellom tjenester, areal og utvikling: Sauda kommune bør utarbeide en samlet plan for fremtidig bruk av oppvekstbygg, aktivitetshaller og kommunale tjenester. En slik plan sikrer at forvaltning av bygg og tjenester sees i sammenheng, og sikrer helhetlige investeringer basert på både nåværende og framtidige behov. Samlokalisering og samhandling mellom sektorer og tjenester må prioriteres for å utnytte økonomiske og fysiske ressurser mer effektivt.

Fleksibilitet for framtiden: Beslutningene som tas må gi rom for fleksibilitet. Endringer i demografi, teknologi og tjenestebehov kommer med framtiden. Bygg og organisering må derfor være tilpasningsdyktige og fremtidsrettede. Investeringer bør vurderes i et langtidsperspektiv som også inkluderer drift og vedlikehold over tid. Tilpasning til ny teknologi og KI er avgjørende for at tjenester og bygg forblir relevante i en digital framtid.

Bærekraftig utvikling: Strategisk etterbruk gir Sauda kommune mulighet til å gå foran som en bærekraftig samfunnsutvikler og skape identitet og stolthet rundt bevaring. Ved å gjenbruke bygninger, materialer og inventar fremfor å bygge nytt, fremmes sirkulær økonomi og langsiktige miljøgevinster.

Brukerperspektiv: Brukergruppene bør aktivt involveres i beslutninger. Ved vurdering av ny skolestruktur må barns beste og læringsmiljø være det viktigste hensynet. Tilbud rettet mot særlig ungdom, bør kommunen kartlegge målgruppens egne ønsker og behov før det etableres nye tilbud.

Inkludering: Alle tiltak og bygg må sikre god tilgjengelighet og trygghet for ulike brukergrupper uavhengig av alder, funksjonsevne eller livssituasjon.

Rask utvikling av etterbruk: For bygg som eventuelt tas ut av ordinær drift, bør kommunen raskt ta stilling til videre bruk og sikre at byggene ikke blir stående tomme. For å kunne tas i bruk igjen til nye formål, må det gjennomføres nødvendige oppgraderinger knyttet til teknisk standard og universell utforming.

Aktivitet og møteplasser: Det bør etableres aktivitetsflater og møteplasser som favner bredt og inkluderer både organiserte og alternative former for aktivitet. Dette er særlig viktig for å sikre tilbud for barn og unge som ikke deltar i organisert idrett, samt for personer med særskilte behov.

Prioritere frivilligheten: Det anbefales å legge bedre til rette for frivillige og nærmiljøaktører i bruk av lokaler utenom skoletid. Samarbeid med frivilligheten kan bidra til økt samfunnsengasjement, lavere driftskostnader og bredere bruk av eksisterende bygg og anlegg.

Skjulte kostnader: Å redusere skjulte kostnader bør være en tydelig prioritering for kommunen. Tiltak som forebygger framtidige utgifter knyttet til helse, utenforskap og inaktivitet gir store økonomiske gevinster over tid. God kartlegging er avgjørende for å sikre at innsatsen treffer faktiske behov.

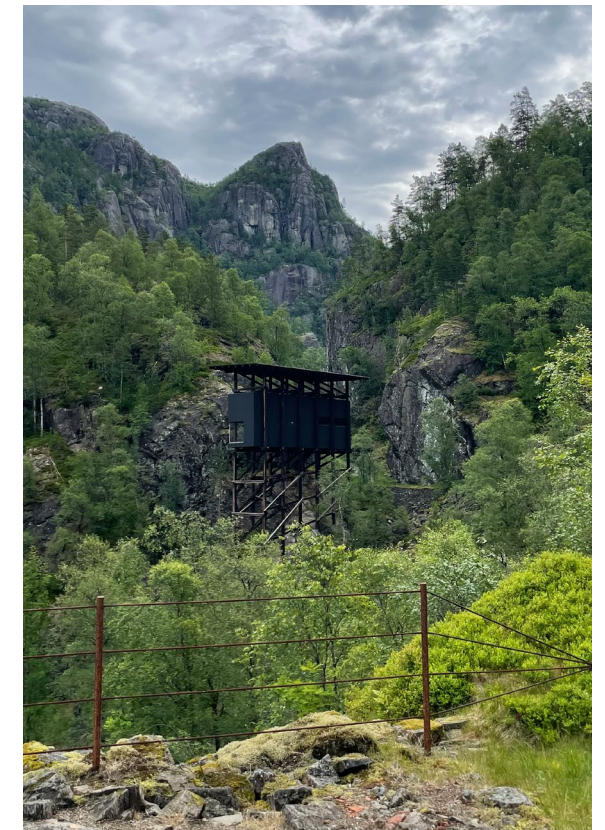

foto: Sjurd Vefring Stordal

11. Referanser - tekst

FNsambandet. (2024, 1. februar). FNs bærekraftsmål. Hentet 17. juli 2025 fra <https://fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal>

Galkin, F., Kochetov, K., Koldasbayeva, D., Faria, M., Fung, H. H., Chen, A. X., & Zhavoronkov, A. (2022, 27. september). Psychological factors substantially contribute to biological aging: Evidence from the aging rate in Chinese older adults. *Aging (Albany NY)*, 14(18), 7206–7222. <https://doi.org/10.18632/aging.204264>

Granovetter, M. S. (1973). The strength of weak ties. *American Journal of Sociology*, 78(6), 1360–1380 The Strength of Weak Ties

Holt-Lunstad, J., Smith, T. B., Baker, M., Harris, T., & Stephenson, D. (2015). Loneliness and social isolation as risk factors for mortality: A meta-analytic review. *Perspectives on Psychological Science*, 10(2), 227–237. <https://doi.org/10.1177/1745691614568352>

Husbanken. (2025). Tilskot til bustadtiltak. Tilskot til bustadtiltak - Husbanken

Iverson eFuels AS. (2025). Relokalisering av bedrifter på Birkeland. Relokalisering av bedrifter på Birkeland » Iverson eFuels AS

Jacobsen, D. I. (2018). Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode. (3. utg., 4.oppl.) Cappelen Damm Akademisk

Kultur- og kirkedepartementet. (2005, januar). Veileder: Flerbrukshaller – planlegging, bygging, drift og vedlikehold (Publikasjon V0690). Hentet 17. juli 2025 fra https://www.regjeringen.no/glo-balassets/upload/kkd/idrett/flerbruk_web.2005pdf.pdf

Kunnskapsportalen for idretts- og nærmiljøanlegg. (2019, 18. november). Basishall og turnhall. I Gode idrettsanlegg. Oppdatert 12. mars 2025. Hentet 14. juli 2025, fra <https://www.go-deidrettsanlegg.no/anleggstype/basishall-og-turnhall>

Meld. St. 24 (2022–2023). Fellesskap og mestring – Bu trygt heime. Helse- og omsorgsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/a8280e2548c04d3ea6898078480bfa0c/nn-no/pdfs/stm202220230024000dddpdfs.pdf>

Meld. St. 28 (2024-2025). Tro på fremtida - uansett bakgrunn. Barne- og familiedepartementet. Meld. St. 28 (2024–2025) - regjeringen.no

Norconsult. (2024). Kunnskapsgrunnlag – Framtidas oppvekst i Sauda. Sauda kommune. https://www.sauda.kommune.no/_f/p14/i89024bdc-bcde-4328-883d-bd9835677273/rapport-kunnskapsgrunnlag-framtidas-oppvekst-i-sauda-240523.pdf

Norges idrettsforbund. (u.å.). Gymsaler. Hentet 21. juli 2025, fra <https://www.idrettsforbundet.no/idrettskrets/oslo/idrettsanlegg/gymsaler/>

Norges idrettsforbund. (2024, 19. juni). Tilskudd Ekstrainnsats i idretten vår 2025 – fordeling Vestland. https://www.idrettsforbundet.no/idrettskrets/vestland/nyheter/2025/tilskudd-ekstrainnsats-i-idretten-var-2025--fordeling-vestland/?utm_source=chatgpt.com

Oslo Economics. (2021). Samfunnsøkonomisk vurdering av marginalisering og utenforskap (Rapport nr. 2021-42). Regjeringen. <https://www.regjeringen.no/contentassets/015adcd-9442b462e998821e3ee1b2973/samfunnsokonomisk-vurdering-av-marginalisering-og-utenforskap-oslo-economics.pdf>

PwC. (2019). Helse & næring Sauda – Rapport fra forstudie.OneDrive

Sauda Kommune. (2025). Sauda ungdomsråd sine politiske prioriteringer i valgperioden 2023 – 2027. 250305 Ungdområdets prioriteringer periode 2023-2027.pdf

Sauda Kommune. (2024). Folkehelseoversikt 2024–2027 – Helse, livskvalitet og levekår i Sauda. sauda.kommune.no/tjenester/helse-og-velferd/folkehelse/folkehelse/folkehelseoversikt-sauda/

Sauda Kommune. (2025). Ung-data 2025 – Hovedrapport for ungdomstrinnet. Ungdata - Sauda kommune

SINTEF. (2020). Framtidens eldreboliger blir ikke som du tror. Framtidens eldreboliger blir ikke som du tror - SINTEF

Sæle, O. O. (2024, 18. november). Flerbrukshall. I Store norske leksikon. Hentet 17. juli 2025, fra <https://snl.no/flerbrukshall>

Statistisk Sentralbyrå. (2020). Sentralitetsindeksen. Sentralitetsindeksen – SSB

Høyland, K., Denizou, K., Halvorsen, T., & Moe, E. (2020). Bo hele livet. Nye bofellesskap og nabolag for gammel og ung. SINTEF. SINTEF Open: Bo hele livet. Nye bofellesskap og nabolag for gammel og ung

Trondheim Kommune. (2025). Ladesletta barnehage. Ladesletta barnehage - Trondheim kommune

Trondheim Kommune. (2025). Ladesletta helse- og velferdssenter. Ladesletta helse- og velferdssenter - Trondheim kommune

Utdanningsdirektoratet/UDIR. (Ukjent). Nøkkeltall for barnehage. Analysebrett. Analysebrettet - Nøkkeltall for barnehage

PwC. (2021). Økonomisk analyse av kommunens tjenesteleveranse - Omstilling 2025. Rapport Sauda kommune Omstilling 2025.pdf

Referanser - bilder

s.1 (Sauda) - foto: Per Inge Fjellheim

s. 2 (eldre par) - illustrasjon av Sjur Vefring Stordal

s. 3 (Fløgstad skule) - Norconsult-rapport, (eldre mann) - pinterest (<https://se.pinterest.com/pin/328762841569181356/>), (amfi) - foto: Sindre Ellingsen, (bålhus) - KI generert, (Austarheim skule) - Sauda kommune, (sveis) - <https://no.pinterest.com/pin/131448882870864280/>, (hop-ping) - <https://in.pinterest.com/pin/1688918604860212/>, (basishall) - foto: Norges Gymnas-tikk- og Turnforbund (<https://gymogturn.no/2022/01/07/mange-nye-basishaller/>), (kontor) - <https://www.friendsoffriends.com/architecture/room-for-inventions-with-the-tech-focused-architecture-firm-barkow-leibinger/>, (Risvoll skule) - Norconsult-rapport, (helse) - University of Waterloo - School of Architecture (<https://uwaterloo.ca/architecture/news/jaliya-fonseka-featured-canadian-architect-written-david#uw-ig-abe09d46-8901-49ab-9b93-c5abc0c0f574>).

s.4 foto: Ingvild Johnsen

s.6 Rettighetsinnehaver: Egil Carr. Kilde: Ryfylkemuseum (<https://digitaltmuseum.no/011015111679/kontor-menneske>)

s.7 foto: Gaute Berge Nilsen /Ryfylkemuseet Kilde: Ryfylkemuseet (<https://digitaltmuseum.no/021018791385/arkivet-til-sauda-smelteverket>)

s.9 <https://in.pinterest.com/pin/1007187904142169413/>

s.12 (Risvoll skule, Fløgstad skule - Norconsult-rapport, (flyfoto) - norgeibilder.no

s.13 (Austarheim skule, Rustå barnehage) - Sauda kommune, (flyfoto) - norgeibilder.no

s.14 (Leabøen barnehage, Veslefrikk barnehage) - Sauda kommune, (flyfoto) - Norge i bilder (norgeibilder.no)

s.16 (LocHal) - foto: Stijn Bollaert (<https://miesarch.com/work/4873>)

S.17 (Heim og næringshus) - foto: Shantanu Starick (<https://rwka.com/project/beach-road-house>)

s.18 (romfordeling + Planløsning internat) - Illustrasjon av Sjur Vefring Stordal

s.19 (padling) - (<https://no.pinterest.com/pin/24558760463318500/>)(metallhylle) - <https://www.instagram.com/p/B7-AY2JJ7dU/>, (robot) - (<https://linggantu.3d66.com/imghtml/items/NO/NOLVn6TOr36N4CQ.html?sof=AEI3053320>) , (sykkel) - <https://nz.pinterest.com/pin/45599014978935312/> , (klatring) - (<https://no.pinterest.com/pin/106467978682219205/>)

s.20 (romfordeling) - Illustrasjon av Sjur Vefring Stordal, (rødt tak m. planter) - foto: Shantanu Starick (<https://rwka.com/project/beach-road-house>)

s.21 (romfordeling) - Illustrasjon av Sjur Vefring Stordal

s. 25 (treningsutstyr) - <https://no.pinterest.com/pin/109212359710970330/>

s.26 (bofellesskap) - foto: Helen & Hard (<https://helenhard.no/work/vindmollebakken/>), (Vålnadstun seniorboliger)

s.27 (konsept + romfordeling) - illustrasjoner av Sjur Vefring Stordal

s.28 (Boligvariant 1+2 + felleshage) - illustrasjoner av Sjur Vefring Stordal, (Austarheim i dag) - foto: Sjur Vefring Stordal

s.29 (Vindmøllebakken) + (Vålnadstun seniorboliger) - Bruk krediteres: foto: Sindre Ellingsen Bilder-ettigheter: Fri bruk, alle media, ubegrenset tid, ingen eksklusivitet, ingen tredjepartsbruk.

s.32 (romfordelig + planløsning) - illustrasjoner av Sjur Vefring Stordal

s. 34 (romfordelig) - illustrasjoner av Sjur Vefring Stordal

s. 35 (eldre strikker) - <https://no.pinterest.com/pin/19421842137830010/>, (romfordelig) - illustrasjoner av Sjur Vefring Stordal

s.37 (flerbrukshall) - <https://no.pinterest.com/pin/8022105577240051/>

s.38 (flerbrukshall) - <https://no.pinterest.com/pin/31666003623598876/>

s.39 (basishall) - foto: Norges Gymnastikk- og Turnforbund (<https://gymogturn.no/2022/01/07/mange-nye-basishaller/>)

s.40 (basishall x2) - foto: Norges Gymnastikk- og Turnforbund (<https://gymogturn.no/2022/01/07/mange-nye-basishaller/>)

s.41 (flerbrukshall) - <https://urd-klima.no/referanseprosjekt/oltedal-flerbrukshall/>, (illustrasjon) - Dorte Mandrup Arkitekter (<https://dortemandrup.dk/work/sundbyoster-hall-ii-denmark>)

s.42 (Tokerud flerbrukshall) - foto: Futhark arkitekter (<https://futhark-arkitekter.no/2022/10/18/tokerud-flerbrukshall/>)

s.43 (flerbrukshall x2) - Curve Studio & LOCAL (<https://www.sognavis.no/slik-ser-arkitektar-fore-seg-hallen-pa-trudvang/s/5-115-1133009>)

s.44 (barn) - <https://no.pinterest.com/pin/2462974791996367/>

s.51 - (hender) - <https://no.pinterest.com/pin/41376890329288705/>

s.52 - (Almanajuvet) - foto: Sjur Vefring Stordal

12. Vedlegg 1 - Behovsanalyse for gjenbruk av bygg

Dette vedlegget er en videreføring av kapittel 6, og går mer i dybden på behov knyttet til kommunale tjenester og samfunnsfunksjoner i Sauda kommune.

Behovsanalysen er basert på intervjuer med nøkkelpersoner gjennomført som en del av kartleggingsprosessen, og legger særlig vekt på fremtidige løsninger for lokalisering, samhandling og innhold i tjenestene.

Analysen har som mål å kartlegge dagens tilstand, identifisere utfordringer og synliggjøre konkrete behov innenfor sentrale samfunnsområder. Den skal samtidig gi et helhetlig bilde av nåsituasjonen og framtidige muligheter, og danne et kunnskapsgrunnlag for prioriteringer og beslutninger om etterbruk av kommunale bygg. Målet er å støtte en bærekraftig samfunnsutvikling i tråd med Sauda kommunes mål og visjoner.

Behovsanalysen omfatter kun enkelte utvalgte og etterspurte tjenester basert på intervjuer. Tjenester som ikke er inkludert i rapporten bør vurderes nærmere gjennom videre kartlegging.

Introduksjonstjenste, voksenopplæring og frivillighetsaktører

Frivillighetssentralen, voksenopplæringen og intro-tjenesten er i dag samlokalisert på Høllandstunet, et tidligere sykehjem. Erfaringene viser at beliggenheten gir lav synlighet og begrenset tilgjengelighet. Lokalene preges av dårlig ventilasjon, uheldige luktforhold og utilstrekkelig areal, noe som har medført behov for å leie eksterne undervisningslokaler.

Samarbeidet mellom tjenestene fungerer godt, og det er etablert flere tverrsektorielle samarbeid, blant annet mellom frivillighetssentralen, kultur, ungdomsklubb og sanitetsforeningen. Sanitetsforeningen leier per nå hos Mental Helse og har høyt aktivitetsnivå, men begrensede rammer.

Tjenestene på Høllandstunet har behov for mer sentral og synlig plassering, i tillegg til større og mer fleksible arealer. Fasilitetsbehovene omfatter hovedsakelig undervisningsrom, kontorer, samtalerom, arbeidsrom og fellesområder. I tillegg fremheves behovet for lokaler til lavterskel fritidstilbud og sosiale møteplasser for personer som står utenfor organiserte fritidstilbud. En sentrumsnær samlokalisering vil kunne styrke tilgjengeligheten, senke terskelen for deltakelse og øke engasjementet rundt frivillighet og integrering. Sanitetsforeningen, som har tett samarbeid med flere av tjenestene, peker også på at nærhet til relevante tjenester vil gi mer effektiv ressursbruk.

Vår framtidsvisjon er å samle frivillige og integreringsrettede tjenester i et felles frivillighetssenter, der dagens velfungerende samlokalisering videreføres og utvides. Senteret bør være sentralt plassert og utformes som et åpent, inkluderende og fleksibelt bygg med nærhet til skoler og lokalmiljø. Lokalet bør ha åpne møteplasser og rom for lavterskel aktiviteter og arrangementer som styrker fellesskap og frivillig engasjement. Målet er å forene frivillighet, kultur og integrering og skape et sted der mennesker møtes på tvers av alder, bakgrunn og behov.

Mål i henhold til Kommuneplanens Samfunnsdel (2019-2031):

- Me vil avklare forventningane mellom tenesteområda og innbyggjarane og synleggjere oppgåver der bistand frå nærmiljø og frivillige organisasjonar kan vera viktige bidrag.
- Samarbeida med frivillig sektor og bidra til at fleire deltar i frivillig arbeid.
- Ta i bruk innbyggjarane sine evner og kunnskapar. Alle skal få delta i meningsfulle aktivitetar og nytta og utvikla eigne ressursar, uansett bakgrun
- Prioritera innsats som reduserer sosiale forskjellar og sørga for at innsatsen når dei med høgast risiko for redusert samfunnsdeltaking og funksjonsevne.

Fellesskap for ungdom

Mange unge faller fra organiserte fritidsaktiviteter i ungdomsskolealder. Dette viser til et tydelig behov for nye, lavterskel møteplasser som fremmer fellesskap og tilhørighet utenfor basisidretten. Flere aktører innen folkehelse og tjenester for ungdom peker på mangelen på trygge sosiale arenaer, særlig i helgene, som en utfordring. Dette sees også i lys av økende behov for psykisk helsestøtte blant unge. Sårbare grupper som unge med funksjonsnedsettelse, unge mødre og ungdom med flyktningbakgrunn løftes frem som grupper med særlig behov for åpne og inkluderende møteplasser.

Ungdomsklubben i Sauda har en viktig rolle i dette arbeidet. Den har høy aktivitet, men opplever plassmangel da de har 800-1000 brukere i måneden. Klubben er lokalisert i Lillesalen på Folkets Hus, med nærhet til andre ungdomsarenaer. Frivillige aktører jobber aktivt for å utvikle nye tiltak og det er et engasjement knyttet til å etablere en ungdomskafé som lavterskel møteplass. Ungdomsrådet har uttrykt støtte til en videreføring og utvikling av varierte fritidstilbud, og ønsker at midler rettes mot tiltak som speiler ungdommens egne interesser og behov.

Vi ønsker å styrke ungdommens muligheter for medvirkning og tilhørighet gjennom å utvikle lavterskel møteplasser som springer ut fra deres egne ønsker. Målet er å skape sosiale og trygge arenaer med bredt aktivitetstilbud uavhengig av prestasjon og medlemskap. Det anbefales å utarbeide nye tilbud i dialog med ungdommen for å sikre deres stemme i utviklingen.

Mål i henhold til Kommuneplanens Samfunnsdel (2019-2031):

- Sikra trygge og lærefremjande miljø som er motiverande og inkluderande.
- Legga til rette for helsefremjande miljø slik at fleire er fysisk og sosialt aktive i kvardagen.
- Me skal utvikla eit livskraftig og menneskevennlig sentrum, og etablera gode sosiale møteplassar tilrettelagt for folk saman med folk. Leik og opphald for ungar og ungdommar skal prioriterast.

Næringsutvikling, kontor og ung innovasjon

Det er et økende behov for å legge til rette for gründere, ung innovasjon og kreative arbeidsmiljøer i Sauda. Dette innebærer tilgjengelige kontorlokaler, fleksible arbeidsplasser, møteplasser og muligheter for samarbeid mellom skole, næringsliv og kommune. Lavterskeltilbud som skaperverksted, kurs og mentortilbud kan bidra til både bolyst og verdiskaping.

Flere ledige kontorlokaler i kommunen står i dag ubrukt. Flere aktører peker på at de ønsker et utvidet tilbud for inspirerende kontorlokaler og innovative og inkluderende møteplasser for næringslivet. Det etterspørres et sterkere kommunalt engasjement for å støtte unge i overgangen mellom skole og arbeidsliv. Enkelte aktører stiller seg kritiske til at det ikke er inngått samarbeid med Ungt Entreprenørskap Norge, og peker på verdien av slike initiativ både for elever og lærere. Flere nevner også at innovasjonskompetansen sitter i dag i større grad hos enkeltpersoner og det er få læringsmuligheter. Ungdomsrådet har uttalt prioritering om å bli inkludert og gi innspill i prosessene rundt næringsutvikling.

Vi ser for oss etablering nye sosialt og fysiske innovasjonsbaserte næringslokaler i Sauda. Vi foreslår å etablere et skaperverksted med fleksible arbeidsplasser, kreative soner og rom for samarbeid.

Et slikt miljø kan stimulere til nyskaping, entreprenørskap og lokal verdiskaping, særlig blant unge. Det bør legges til rette for medvirkning, der ungdom får bidra i både utforming og utvikling av tilbudet. Målet er å gjøre Sauda til en kommune som dyrker frem småbybasert innovasjon og satser på ung deltakelse.

Mål i henhold til Kommuneplanens Samfunnsdel (2019-2031):

- Sauda kommune skal ha ein tydeleg rolle som samfunns- og næringsutviklingsaktør.
- Me skal arbeida for at Sauda blir ein attraktiv plass å bu for å skapa rekruttering til eksisterende og nytt næringsliv. Utføre tiltak som skapar attraktivitet og bulyst.
- Me skal leggja til rette for ulike typar næringsareal, og profilera desse.
- Legga til rette for nyskaping og innovasjon i næringslivet gjennom å etablere møteplassar som koplar aktivitetar og fag.
- Leggja til rette for eit inkluderande arbeidsliv, der fleire unge får delta.
- Fortsetja satsinga på entreprenørskap i skulen.

Kultur

Et mangfoldig kulturliv er viktig for å skape et inkluderende fritidstilbud for barn og unge utenfor idretten. Kulturaktiviteter gir barn muligheten til å utvikle egne interesser og oppleve mestring på ulike arenaer. Intervjuer med representanter fra kultursektoren, Musikk- og kulturrådet og Folkets Hus viser at det er behov for styrking og langsiktig satsing på kulturlokaler i Sauda.

Folkets Hus er i dag et viktig samlingspunkt for kultur med høy standard og høy aktivitet, men romkapasiteten er presset og lagerplass begrenset. Det uttrykkes ønske om større fleksibilitet, bedre bookingløsninger og egne kurs- og konferanserom med mulighet for servering. Korpset har i dag lokaler på Høllandstunet, med tilstrekkelige lagerforhold og heistilkomst, men utfordringer knyttet til akustikk. For å sikre god spilleglede og rekruttering trekkes det frem behov for akustisk tilpassede rom. Samlokalisering av korps, kor og band kan være hensiktsmessig, men ulike akustiske behov må ivaretas, for eksempel med fleksible løsninger som lydgardiner. Det pekes også på behov for bandrom med tilgang for ungdom som ikke har øvingsmuligheter hjemme.

Gymsaler egner seg særlig godt til større grupper som korps og kor, og flere peker på muligheten for å benytte eksisterende bygg, som oppvekstbygg, til kulturformål. Det uttrykkes også et ønske om en større kulturscene i kommunen. Tidligere forsøk på

nye kulturlokaler har ikke blitt realisert, blant annet i forprosjektet Sauda kulturverk (2009). Dette gir grunnlag for å vurdere en ny og målrettet kommunal satsing på kultur i årene som kommer.

Mål i henhold til Kommuneplanens Samfunnsdel (2019-2031):

- Me skal utvikla sentrum til eit attraktivt, levande og identitetsberande senter i Ryfylke.
- Me vil skapa investeringslyst gjennom å styrka sentrum som stad for handel, næringsliv, kulturliv, opplevingar og stad å bu.
- Legga til rette for at innbyggjarar i alle aldrar og samfunnslag kan vera aktive deltakarar i kultur- og fritidstilbod.

Forebyggende helsetjenester

Intervjuer med PPT, barnevern, helsestasjon, ROP og barn- og familieteamet viser at dagens samlokalisering på sykehuset er fordelaktig for tverrfaglig samarbeid. Flere av tjenestene fremmer at de ønsker å videreføre samlokaliseringen, fremfor å flytte til nytt bygg. Helsetjenestene yter tjenestetilbud for barn og unge og enkelte har tilbud på skolene.

Barnevernet og ROP-teamet er fornøyde med lokalene og trekker frem skjermede møtefasiliteter som særlig verdifulle. PPT har tilfredsstillende fasiliteter på sykehuset, men utfordringer knyttet til møterom og skjerming ute på skolene. Helsestasjonen melder om lite synlig plassering, liten heis og manglende møterom og skjerming. Det er også uttrykt behov for enklere interne forbindelser mellom tjenestene, for eksempel på tvers av etasjer. Det pekes hovedsakelig på at fasilitetene på samhandlende skoler ofte er for svake.

De fleste tjenestene fremmer tilfredshet med dagens plassering, til tross for enkelte bygningsmessige utfordringer. Dagens oppvekstbygg har etter vår vurdering svakere teknisk standard, mindre universell utforming og de fleste er mindre sentrumsnær. Vi vurderer derfor tjenestene lite egnet for etterbruk, men anbefaler samlokalisering og tilrettelegging av lokaler for aktuelle helsetjenester ved en eventuell etablering av en ny felles skole.

Mål i henhold til Kommuneplanens Samfunnsdel (2019-2031):

- Sauda kommune skal fremme sunne levevanar, og leggja til rette for at innbyggjarane tek ansvar for eiga helse, tek sunne val og meistarar eige liv
- Utvikla og driva førebyggjande helsetenester gjennom eit attraktivt frisklivstilbod, helsestasjon og skulehelseteneste.
- Styrka familieomsorga, og leggja til rette for auka kompetanse og redusert belastning når oppgåvene vert utfordrande.

Tilbud for eldre

Tall knyttet til befolkningsutviklingen viser at det blir flere eldre og færre unge i kommunen. En større andel av aktørene vi har intervjuet i ulike sektorer har påpekt behovet for et utvidet tilbud for de eldre. Slike tilbud omfatter både pleie og aktivitetstilbud for hjemmeboende og beboere med varierende funksjonsnivå. Behovet for å tilrettelegge for hverdagsmestring, sosialt fellesskap og forebygging av ensomhet trekkes tydelig fram.

Høllandstunet tilbyr døgntilrettelagt pleie og korttidsopphold, mens Åbøtunet er omsorgsboliger med hjemmebaserte tjenester. Tilgjengeligheten er bedre ved Åbøtunet grunnet sentral og tilrettelagt beliggenhet. Kapasiteten i dagens boliger vurderes som utilstrekkelig på sikt, og det er et klart behov for flere tilrettelagte eldreboliger, med universell utforming og nærhet til aktivitetstilbud og tjenester. Uteområder og muligheter for fysisk aktivitet må også prioriteres. Dagens dagsentertilbud er Krambuå som har tilbud for personer med demens.

Vi ser for oss en framtid der eldre ikke bare mottar tjenester, men er en aktiv og verdsett del av lokalsamfunnet. På bakgrunn av en aldrende befolkning og færre unge, må det utvikles nye løsninger for å møte behovene til kommende eldre generasjoner. Det bør legges til rette for boliger som gjør det mulig å bo hjemme lengst mulig, med nærhet til helsetjenester og fellesarenaer. Kommunen

bør ta en aktiv rolle i å utvikle framtidsrettede og bærekraftige omsorgsløsninger som vektlegger livskvalitet, fellesskap og generasjonsmøter. Kommunen bør også tilrettelegge for et utvidet lavterskel aktivitetstilbud for eldre, med møteplasser for hjemmeboende eldre.

Mål i henhold til Kommuneplanens Samfunnsdel (2019-2031)

- Ha ein trygg og verdig eldreomsorg.
- Sauda kommune skal ha fokus på folkehelse og kunnskap om korleis ulike sektorar påverkar folkehelsa.
- Dreia ressursane mot utsette grupper som står i fare for å utvikla langvarige og alvorlege helseplager, setja inn tiltak så tidleg som mogleg og minska konsekvensane av helseplager
- Bidra til at flest mogleg innbyggjarar skal kunne bu i eigen heim, lengst mogleg.
- Prioritera innsats som reduserer sosiale forskjellar og sørga for at innsatsen når dei med høgast risiko for redusert samfunnsdeltaking og funksjonsevne

Turisme og overnatting

Turisme skaper verdier innen overnatting, servering, handel og opplevelser, og forutsetter god infrastruktur og bærekraftig ressursbruk. Kommunen har i dag et uttalt mål om satsing på turismevirksomhet i Saudasjøen, men dagens etterspørsel er i stor grad sesongbasert, med ski om vinteren og fjord/fjell og kultur om sommeren. Det er lite turisme resten av året utenom høysesongene.

Behovet for flere lavterskel overnattingsplasser under tak er påpekt. Det finnes i dag flere overnattingstilbud som Sauda Fjordhotell, Kløver hotell, Sauda Klubb og Sauda Fjord Camping, men kapasitet og digitale bookingmuligheter er begrenset. Camping i høysesong skjer ofte utenom tilrettelagte områder. I dialog med eier av Fjordhotellet ble det vist interesse for å utvikle et større hotelltilbud i samspill med Risvoll skole, for eksempel med økt romkapasitet og konferansesal dersom det er gjennomførbart innenfor hotellets økonomiske rammer.

Dersom Sauda skal styrke sin posisjon som reisemål må der være tilstrekkelig kapasitet og kvalitetsrike overnattingstilbud. Det bør legges til rette for helårsturisme, med satsing på aktiviteter utenom høysesong som kurs, kultur, jakt/fiske og retreats. I tillegg bør friluftsutstyr være tilgjengelig for både besøkende og fastboende gjennom hele året. God markedsføring og digital synlighet er avgjørende. Turismesatsing gir også grunnlag for næringsutvikling innen transport, guiding og lokal matproduksjon.

Mål i henhold til Kommuneplanens Samfunnsdel (2019-2031):

- Saudasjøen utviklast til eit attraktivt og identitetsberande senter med turistføremål og næringsområde tilknytt kommunal kai. Bustadområda skal ha varierte og tilgjengelege natur- og friområde.

NAV og Kirkekontoret

NAV og kirkekontoret leier i dag private lokaler. I PwC-rapporten Omstilling 2025 anbefales det at kommunen vurderer bruk av egne lokaler til NAV og kirkekontoret, med mulig innsparing på om lag 500 000 kroner gjennom bortfall av husleie. NAV har etablert samarbeid med flere overnevnte tjenester. NAV har blant annet uttrykt ønske om samlokalisering med forebyggende helsetjenester for å styrke det tverrfaglige samarbeidet. En sentral plassering for NAV vurderes som særlig viktig for å sikre god tilgjengelighet og samhandling mellom tjenester. For kirkekontoret vurderes ikke nærheten til sentrum som like avgjørende, da virksomheten i mindre grad er avhengig av daglig samarbeid med øvrige kommunale tjenester. Her er funksjonelle og hensiktsmessige lokaler tilpasset behov det viktigste.

Liste over aktører vi har hatt dialog med:

- Rektorer for skolene	- PPT
- Styrene for barnehagene	- ROP
- Felles SFO leder	- Ordfører
- Teknisk etat	- Folkets hus
- Frivillighetssentralen	- Musikk- og kulturrådet
- Voksenopplæringen	- Rektor for kultur
- Introtjenesten	- Sauda IL
- NAV	- Sauda Ungdomsklubb
- Sanitetsforeningen	- Saudasjøen utvikling
- Helsestasjonen	- Sauda Næringsutvikling
- Folkehelsekoordinator	- Sauda vekst
- Barneverntjenesten	- Sauda fjordhotell
- Kommunepsykolog	

Vedlegg 2 - Framtidens oppvekst - forslagsboks

Vedlegget lister opp forslagene som ble sendt inn som innspill til prosjektet via “Framtidens oppvekst – forslagsboks” utlyst på Sauda kommunes hjemmeside.

- Bowlinghall

- Bruke Austerheim skule og Rustå til eldrebolig/institusjonsplasser

- Makerspace / Skaperverksted

- Barne- og familietjenester inn på Fløgstad skule. Barne- og familieteam, barnevern, ppt, helsestasjon, jordmor og NAV

- Omregulere Risvoll til sårt trengt næringsareal.

- Flytte teknisk enhet fra Birkeland til en av skolene, fortrinnsvis Fløgstad eller Austarheim for å minimere unødig reisevei.

- Flytte legekantor, fysio, helsestasjon, barnevern osv til Fløgstad skule

- Teknisk etat kan ha kontorer på Risvoll skule, sammen med flytting av deponeringsanlegg til Saudasjøen.